

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markerings, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags miss bruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke

Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.

- Avstå från automatiska frågor

Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.

- Bibehålla upphovsmärket

Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.

- Håll dig på rätt sida om lagen

Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

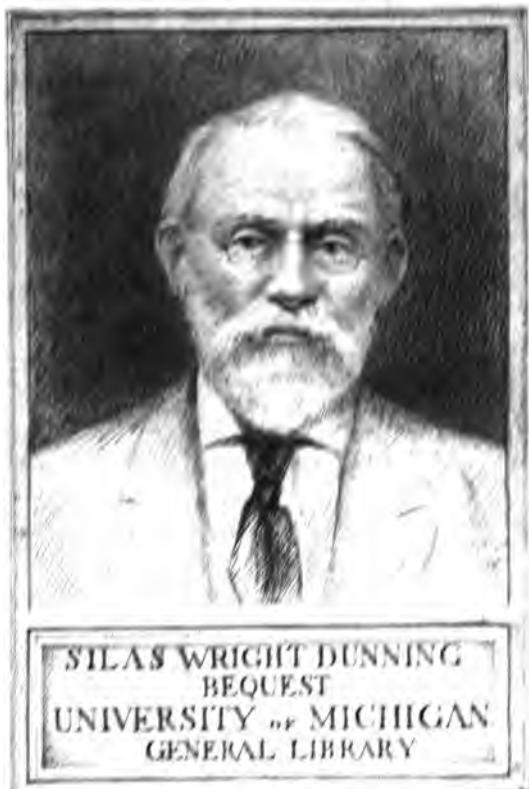
Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

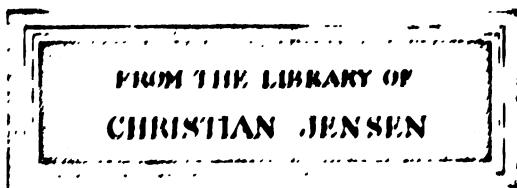

A 3 9015 00369 815 9

University of Michigan - BUHR

SILAS WRIGHT DUNNING
BEQUEST
UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

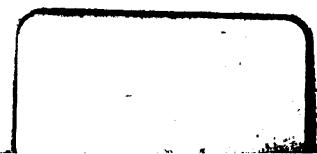

FROM THE LIBRARY OF
CHRISTIAN JENSEN

PT

9529

G31

SVENSKA FOLK-VISOR

FRÅN FORNTIDEN,

SAMLADE OCH UTGIFNE

AF

ERIK GUSTAF GEIJER och ARR. AUG. AFZELIUS.

ANDRA DELEN.

STOCKHOLM, 1816.
hos Zacharias Haeggström.

DUNNING
HILL
19.14.39
39883

Innehåll.

FÖRSTA D E L E N.

Första Afdelningen.

Inledning.		
N:o		Sid.
1.	Den Bergtagna.	1.
2.	Hillebrand.	5.
3.	Liten Karin.	11.
	Variant.	15.
4.	Kämpen Grimborg.	16.
5.	Skön Anha.	24.
6.	Sorgens magt.	29.
7.	Ridder Tynne.	32.
8.	Pröfningen.	43.
	Variant.	46.
9.	Herr Peder och liten Kerstin.	49.
10.	Hertig Silfverdal.	57.
11.	Grefvens döttrar vid Elfvabolid.	60.
12.	Herr Hollkin och liten Kerstin.	63.
13.	Herr Magnus.	67.
14.	Herr Peder och Malfred.	70.
15.	Den bortsälda.	73.
16.	Herren Båld.	76.
17.	Den underbara harpan.	81.
	Var. Från Färðarne med Översättning.	86.
18.	Jungfruköp.	93.
19.	Hertig Fröjddeborg och Ådelin.	95.
20.	Konungabarnen.	103.
	Variant.	106.
21.	Herr Olof.	110.

N:o

22. Herr Tideman och lilla Rosa.	Sid. 119.
23. Lilla Rosa.	116.
Variant.	120 och 123.

Bihang till Första Afdelningen.

I. Variant till Riddaren Tynne.	127.
II. — — Den bortsälda.	134.

~~~~~

Andra Afdelningen.

N:o

24. Habor och Signild.	137.
25. Axel Thordson och skön Valborg.	148.
26. Herr Carl eller Klosterrofvet.	179.
27. Klosterrofvet.	182.
28. Konung Birger och hans Bröder.	189.
29. Konungen och Herr Peder.	201.
30. Malmom Sinclair.	220.

Bihang till Andra Afdelningen.

I. Offersång vid St. Ingemos källa.	244.
II. Slaget vid Stångebro.	245.

~~~~~

A N D R A D E L E N.

Första Afdelningen.

N:o

31. Oväntad Brölloppsgäst.	Sid. 1.
32. Stolts Hilla.	7.
33. Liten Kerstin Stalldräng.	13.

N:o

34. Stolts Botelid Stalledräng.	Sid.	22.
35. Bergkonungen.		32.
36. Herr Peders sjöresa.		39.
Variant.		35.
37. Den lilla Båtsman.		37.
Varianter.		42 och 46.
38. Herr Åster och Fröken Sissa.		50.
39. Riddar Olle.		56.
Variant.		59.
40. Slottet i Österrik.		62.
41. Den förtrollade Prinsessan.		67.
42. Den Hedniska Konungadottern i blom- stergården.		73.
43. Florens och Margareta.		84.
Var. Törkel Trådason.		86.
44. Ridder Bryning.		116.
45. Sven Svanvit.		138.
46. Herr Lager och Jon.		141.
47. Herr Heimer och Margreta.		148.
48. Stolts Margreta.		154.
49. Tofva lilla.		157.
Variant.		161.
50. Liten Keratin.		164.
51. Liten Kerstin befriar sin Broder.		168.
Variant.		171.
52. Vallevans förklädning.		175.
53. Stige lilles bjudning.		176.
54. Herr Helmer.		178.
55. Ung Hillerström.		180.
56. Carl Vägeman.		182.
57. Knut Hulings Visa.		186.
58. Herr Redewall.		189.
59. Rafnen Rune.		195.

Bihang till Första Afdelningen.

I.	Variant till	N:o	1. Den Bergtagna.	201.
II.	—	N:o	6. Sorgens Magt.	204.
III.	—	N:o	8. Pröfningen.	207.
IV.	—	N:o	20. Konungabarnen.	210.
V.	—	N:o	31. Oväntad Bröllopsgäst.	212.
VI.	—	N:o	39. Riddar Olle.	215.
VII.	—	N:o	48. Stoltz Margreta.	217.
VIII.	—	N:o	54. Herr Helmer.	226.
I. Magdalena. 229.				
II. Underbar Syn. 233.				
III. Resan till Österlandet 235.				
IV. Den sköna Dorothea. 239.				
V. Grefven i Rom. 244.				

Andra Afdelningen.

N:o				
60.	Riddaren Sanct Göran.	252.	
61.	Slaget vid Brunkeberg, 1471.	261.	
62.	Visa om Kung Gustaf och Dalkarlarne.	266.	
63.	Konung Eric och Spåqvinnan.	274.	
64.	Gothlands Visan.	279.	
65.	Thord Bondes mord.	287.	
66.	Hönsgummans Visa.	290.	

Bihang till Andra Afdelningen.

Slaget vid Brännkyrkan, 1518,	302.
-------------------------------	-----------	------

Första Afdelningen.

31.

Oväntad Bröllopsgäst.

Denna bland vår Allmoge ännu älskade Folksång är tipptecknad efter Traditioner i Västergötland. Den sjunges i flera landsorter med obetydliga förändringar, alltid med samma vackra och uttrycksfulla Melodi.

Det var två sata Vänner,
Som höll' hvarandra kär :::
Den ena for till främmand' land
Ifrån sin Fästemo :::

Den ungersven skulle bortresa
Ifrån sin bjertans Vän :::
"Låt ingen dig bortlocka,
"Till dess jag kommer igen" ! ::

När ungersven var bortrester,
Fick hon en annan kär , :::
Som benne väl behagade,
Allt efter sitt begär. :::

När ungersven detta spörja fåg,
Fick han ett annat mod; :::
Han sadlade upp sin gångare grå,
Red sig dit Bröllopet stod. :::

När ungersven detta veta fick,
Fick han ett annat sinn; :::
Han vände sina kläder
Och gick i Brudstugan in. :::

Så bad han att få dansa
Med Bruden liten stund; :::
Men hennes hjerta bäfvade
Och blek var Jungfruns kind. :::

Så börja' han att dansa
Den långa dans till slut. :::
"Ack! hör min sköna Jungfru!
"Hvarför är hon så blek? :::

"Hvarför är hon så bleker,
"Hvarför är hon så blyg? :::
En annan har mig lockat,
Se'n du var rest af by. :::

Jag må väl vara bleker,
Och kinden icke röd; :::
En annan har mig lockat,
Han sade, du var död. :::

Och när han hade dansat
Den långa dans till slut, :!:
Så sprang han in i kammaren,
Slog dörren igen om sig. :!:

Han satte sig att skrifva
Det långa afskeds bref; :!:
Så tog han fram sitt timmeglás,
Som väntar på hans lif. :!:

När glaset var utrunnit
Och tiden var förbi; :!:
Så tog han sitt förgyllande svärd
Och stack uti sitt lif. :!:

När blodet börja' rinna,
Som strida strömmar plå, :!:
Så öppnade han dörren,
Bad sköna Jungfrun se. :!:

Så kommen, Flickor alla!
Och sen hur svårt det är, :!:
Med falsker tunga tala
Och ha' en annan kär. :!:

Men hvem kan hämta Rosor
Utaf de hårla berg? :!:
Och hvem kan finna kärlek
Der ingen kärlek är? :!:

Bland de allmänaste förändringar af denna Visa är den som börjas:

*Den Monsjär skulle sig bortresa
Till Tyskland Liljengren;
Så sade han till sin flicka,
Sin hertans käraste Vän:
Låt ingen dig bortlocka,
Till dess jag kommer igen.*

Och :

*Det var två sätta Vänner,
Som höll' hvarannan kär;
Den ena for till Finland
Ifrån sin Fästemo.*

Med stropher af dessa båda är den här anförla gjord fullständigare, der Traditionen syntes felagtig. De tvenne sista verser, som tyckas tillhöra sednare tider, förändras nästan af hvar Sångare eller Sångerska; och ofta sjunga de ännu en slutvers:

*När vi en gång sku råkas
I himlens trånga port,
Der skola vi få höra
Hvad kärlek vi ha gjort.*

Stolts Hilla:

Hellelild im Kämmerlein, *Grimms Übers. altdänische Heldenlieder*, sid. 19. Hellelil og Hildebrand hos Syv och Nyerup, och finnes i *Kosegartens Blumen* (Berlin 1801.) uti öfversättning från ett Svenskt blad med öfverskrift : *En skön historisk Visa, utgifven af Hilla lilla, som klagar öfver sin Broders hårda medfart. Utgifvarne, som ej ägt tillfälle att jemtöra något tryckt exemplar af denna Visa, hafva följt Traditioner, som ännu sjungas i Västergötland, Bohuslän och Skåne.*

Hilla lilla sitter i kammaren sin,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hon fäller så mången tår uppå kind;
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Brådt kom bud för Drottningen in: —
Ingen vet min sorg utan Gud —
Stolts Hilla lilla syr så vildt i sömnen sin.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Drottningen axlade kappan blå,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så mände hon sig till Stolts Hilla lilla gå.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Drottningen slog Hilla på blekblommmand kind,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så blodet det stank på sparrlakanet fint.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Nådiga Drottning! J slå mig ej så hårdt!
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Jag är en Konungs dotter så väl som Eders Nåd."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Hilla lilla klappar på hyendet blå,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
"Och lyster min Drottning att hvila bärupps!"
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Nådiga Drottning! J sätten Er här ner,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Att jag må tälja mina sorger för Er."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Medan jag var i min kära Faders gård,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Sju riddare mig dagligen vaktade på."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Min Fader han höll mig så hederlig,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Två riddare dagligen tjente mig."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Den ena han hette Hertig Magnus "):
Ingen vet min sorg , utan Gud —
Han ville på äran mig beslä."
Den lefver aldrig till,som jag kan klaga mina sorger.

"Den andra hette Hertig Hillebrand ,
Ingen vet min sorg , utan Gud —
Var Konungens son af Engeland."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och det var Hertig Hillebrand ,
Ingen vet min sorg , utan Gud --
Med honom så månde jag fly utaf land."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand saddlade sin gångare grå ,
Ingen vet min sorg , utan Gud —
Så lyfte han Stolts Hilla lilla deruppå."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och när som vi kommo i Rosende lund ,
Ingen vet min sorg , utan Gud —
Der lyste Hertig Hillebrand hvila en stund."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Han somna' en blund allt uti mitt sköt;
Ingen vet min sorg , utan Gud —
Hon sof der en sömn så ljuslig och söt."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand, Hillebrand! sof inte nu;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Jag hörer min Fader och mina Bröder sju."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebränd, Hillebrand! sof inte så;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Jag känner min Faders gångare grå,
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand tog mig allt uti sin famn;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hilla lilla, Hilla! nänn-icke mitt namn. *)
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Han slog uti den första skar'
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Mina Bröder sex, också min Far.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Han mötte den andra flock,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Min yngsta Broder med gullgulan lock."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och Hillebrand, Hillebrand! stilla ditt svärd;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Den döden är ej min yngsta Broder värd."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Jag hade ej förr utsagt dessa ord,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Sju sår lade Hillebrand ned till jord."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand stryker sitt blodiga svärd;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Vore du ej Hilla! detta vore du värd."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Min Broder, han tog mig vid gullgulan lök,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så binder han mig vid sadeleknapp."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Aldrig var det så liten en rot,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Som icke tog ett stycke utaf min fot."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och intet var det så liten en gren,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Som icke tog ett stycke ur Hilla lillas ben."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och när som vi kommo till första led,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Min sorgbundna moder hon ständar dervid."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Då ville min Broder qvälda mig,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Min Moder hon ville bortsälja mig."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Så sälde de mig för en klocka ny:
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hon hänger i Mariæ Kyrkeby;" ***)
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"När moder min hörde den klockans klang,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hennes hjerta sönder i stycken sprang."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Stolts Hilla lilla slöt sitt tal härmed,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så föll hon död ned för Drottningens knä.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Mellan första och andra verserne finnas i Danskans följande tvenne, som bättre upplysa sammanhanget.

*Det hun skulde med Guld virke,
Det syer hun med silke.
Det hun sye med silke skulde
Det syer hun med Guld.*

* Det är en anmärkning, som hvor samlare af forntidens sånger får anledning att göra, att de Traditioner man har tillfälle att få ur sjelfva folkets egen mun och ej finnas i Tryck eller handskrift, blifva alltid renast till Diction och Poesi; men då allt beror af Sångarens minne och individuella bildning, blir ofta det historiska ofullständigt och namnen i synnerhet förvridna: så sjunges t. e. i Västergötland, förmödeligen för rimslutens skull :

*Den ena ville mig bortlocka
Och det var Hertig Plocka.*

och i den Skånska Traditionen läses :

*Den ena hette Hertig Måns, (Måns eller Magnus)
Han ville med äran mig beslå.*

**) heter i Danskan: *nevn mig ej till döde.* Om faran att under striden nämna en ridders namn, se anm. till Hillebrands Visa i 1 Delen af dessa Samlingar, sid. 11. Prof. Nyerup anfør bland sina Anm. till denna Folksång slutet af en Svensk, förmödeligen tryckt, Visa, sälunda:

*Min Broder satte mig uti ett mörkt hus,
H vem vet min sorg utan Gud !
Det var mörkt och aldrig ljust.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.*

*Hvar gång, jag mig rörde,
Ormar och Drakar jag der hörde.*

*Hvar gång jag mig vände,
Ormar och Drakar jag kände.*

*Min Broder sålde mig för en klocka ny,
Hon hänger ännu uti Daleby.*

*Hvar gång jag hörde den klockan klinga,
Mit hjerta månd sönder i bröstet springa.*

*Så snart hon hade de ord framfört,
Sände hon sin Själ till Himmels högd.*

**) Med *Mariae Kyrka*, som här nämnas i Traditionerna från Västerg. förstås utan tvifvel den på sin tid så ryktbara Mariae Kyrkan, som Hakon Hakonson med sin tids hela prakt lät bygga till Skön Wahlborgs ära i den vackra Draksmarkadalen i Bohuslän, der ännu märkvärdiga ruiner visas af detta gamla Tempel.

~~~~~ooooo~~~~~

33.

Liten Kerstin Stalldräng.

Sjunges under förändrade namn och melodier i flera landsorter, men har troligen aldrig funnits tryckti Sverige. Denna Folksång tillhör äfven Danmark — *Se Syv*, 31 och *Nyerup* N:o 184. *Grimm* sid. 123 — och England, se *Percy's Reliques* III, pag. 83. Traditionen af ord och Melodi från Västergötland.

Liten Kerstin hon låter sig kläder tillskära,
Åh, den lilla! —
Så gifver hon sig, som en stalldräng till att tjena.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Så rider hon sig uppå Konungens gård;
Åh, den lilla! —
"Behöfver väl Konungen nå'n staledräng i år?
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och stalldräng behöfver jag i år som allrabäst,
Åh, den lilla! —
Men intet föder jag din apelgrå häst.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen ban stod och lydde der uppå,
Åh, den lilla! —
"Och fö'r min Fader drängen, väl fö'r jag gångar'n grå.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

"En stalldräng behöver vi i år som allrabäst
Åh, den lilla! —
Och fö'r min Fader drängen, väl föder jag hans häst
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Den första dagen red hon de fålatna i bet;
Åh, den lilla! —
Om natten föjer hon den unga Hertigen i lek.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Och andra dagen rider hon de fålarna i äng;
Åh, den lilla! —
Om natten hvilar hon med unga Hertigen i säng.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Den tredje dagen rider hon de fålarna i vall;
Åh, den lilla! —
Om natten sover hon på unga Hertigens arm.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Liten stalledräng är blefven så underlig fet,
Åh, den lilla! —
Han orkar inte rida när som Solen bränner het.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Liten stalledräng är blifven så ovig och tjock,
Åh, den lilla! —
Han orkar ej stiga i sadelen opp.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Unga

1st **Unga Hertigen sig åt stallgården går,**
Åh, den lilla! —
2nd **Att se hur liten Kerstin staledräng hon mår.**
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

3rd **Unga Hertigen in genom stalldörren såg,**
Åh, den lilla! —
4th **Så fick han se hvor Kerstin liten staledräng lig.**
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

5th **Så bredder unga Hertigen ut sin kappa blå,**
Åh, den lilla! —
6th **Där födde liten stalldräng de svennebarnen två.**
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och brådt kom det budet för Konungen in,
Åh, den lilla! —
Liten Kerstin hade födt en liten rosenblommand' kind.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och Konungen han ropade utöfver sin gärd;
Åh, den lilla! —
"J bedjen unga Hertigen, att inför mig gå!
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen in genom dörren han steg,
Åh, den lilla! —
Och Konungen honom med vreda ögon neg.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

"Och hör, du unga Hertig! hvad jag dig säga må.
Åh, den lilla! —
Är du väl Fader åt de tvenne svennebarnen små?
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och är du nu Fader åt de små barnen två,
Åh, den lilla! —
Så tag då liten Kerstin och drag af min gård!"
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen faller på sina bara knä,
Åh, den lilla! —
"Och, kärä min Fader, förlåten J mig det!
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

"Så tag då liten Kerstin och sätt uppå ditt knä!
Åh, den lilla! —
"Tag så de tolf gullringar, trolofva henne med"!
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och unga Hertigen blandade mjöd och vin,
Åh, den lilla! —
Men falska Tärnan lade förgift deruti.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen blandade mjöd och vin,
Åh, den lilla! —
Och lyster dig dricka Kärrsten min?
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Den första drick utaf vinet hon drack,
Åh, den lilla! —
Hennes gullkedja kring halsen hon sprack.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

Och Konungen blef så vred i sitt mod,
Åh, den lilla! —
Lät sätta falska Tärnan qvicker*) i jord.
I vårt stall har hön tjent i stor löndom.

Sällan får man nu mera höra sjungas detta äkta Tragiska slut af denna allmänna Folksång, utan i dess ställe en glad och skämtsamt upplösning :

*Och Fruar och Jungfruer de krusa' hennes hår :
Den förr varit stalldräng shall bli Drottning i år.*

*Och Fröknar och Tärnor de krusa' hennes hår :
Och högaste Grefvinnan satte gullkronan på.*

Vår forntid älskade väl mest i sina sånger ett allvar-
sammare och Tragiskt innehåll, men hade även sina gla-
da och skämtsamma. Den allmänhet denna sistnämnde
Variant äger i alla Landsorter och äfven i Danmark, be-
vittnar dess ålder. Den Svenska drifver dock ej skämtet
så långt som den Danska, där sjelfve Hertigen opassande
skämtar :

"Du kom ind Kongens Sön og lo :
"Kunde hver Stalldreng fane saadanne to!"

*) Qvicker, lefvande; sättas qvicker i jord, är i de gam-
la förfälningar och visor falska Tärnors och elaka
Styfmödrars vanliga slut, sedan de förrådt de vära-
lää barnen, eller den trogna kärleken.

Stolts Botelid Stalldräng.

Ester Traditioner med Melodi från Vermland. Denna är väl blott att anse såsom Variant af föregående; men då den så mycket avviker och sjunges under en egen gammal Melodi, har man följt de Danska utgivarnes exempel i sådana fall, och givit den sin egen Numer.

Stolts Botelid hon rider på Konungens gården :
::: Behöfver min Konung stalldräng i år ? :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och Konungen han titta' genom hvita gardin :
::: Mig tyckes J vara en qvinnobloommand' kind :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och Konungen han talte till smässvenner två :
::: J bedjen Stolts Botelid inför mig gå :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Hur skulle jag väl töras inför Konungen gå ;
::: Jag sliter intet annat än valmaret grå :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och J må väl slita det valmare grå,
Så skolen J dock inför Konungen gå :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon tjente där i sju år så god;
Det åttonde blef hon så tunger på sin fot :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon tager af sin valmarsgrå rock.
Derunder så hade hon Damaste blått :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon går sig på höga lofta bro,
Med Silkesydda strumpor och Sölfspända skor :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon in genom dörren steg,
Och Konungen henne med blida ögon neg :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och Konungen han tager henne uti sin famn,
Och gaf'na Gulkronan och Drottningenamn :::
Hon sade, hon har lust till att rida.

~~~~~oooo@oooo~~~~~

35.

Bergkonungen.

Denna i Vermland, Upland och flera landsorter under vackra Melodier förekommande Folksång är väl egen-
teligen blott en Förfärring af *Den Bergtagna*, som i
första delen af denna Samling redan är lemnad; men dä-
den så betydligt avviker derifrån och äfven i sjelfva
upplösningen är med den olika, synes den förtjena sitt
egna rum. Den vackra Folkvisan om *Agnete og Havman-
den* hos *Nyerup*, I. sid. 513 är af denna en imitation och,
som *Nyerup* anmärker, blott ett fragment deraf. Äfven
den näst föregående Visan om *Havmanden* hos *Nyerup*
och den Engelska Traditionen hos *Janieson*, I. 208, erin-
ra om denna och hafva samma Thema. Att man i Eng-
land och Danmark sjunger om en *Havmand*, när man i
Sverige sjunger om en *Bergakung*, är naturligt.

Stolts Margareta hade en Fader så rik;
Tiden görs mig lång —
Och han var en Konung öfver sju Kungarik.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Till henne så friade Grefvarne två;
Tiden görs mig lång —
Men ingen så ville hon hafva ändå.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Till henne så friade Förstarne sem;
Tiden görs mig lång —
Och ingen så ville hon hafva utaf dem.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Till henne så friade Könungar sju,
Tiden görs mig lång —
Men ingen så ville hon hafva ännu.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen frågade sin moder om råd,
Tiden görs mig lång —
Allt buru han skulle Stolts Margareta få. *)
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och buru mycket ville du gifva åt mig,
Tiden görs mig lång —
"Att ejself hon skull' komma i berget till Dig."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Dig skulle jag gifva det rödaste gull.
Tiden görs mig lång —
Och alla dina kistor med penningar full'.
Men jag vet, att sorgen är tung.

En Söndags morgon då hände det så,
Tiden görs mig lång —
Stolts Margareta skulle till kyrkan sig gå.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och allt som hon gick och allt som hon står,
Tiden görs mig lång —
Allt närmare kom hon, där höga Berget låg.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så gångar hon sig det berget omkring,
Tiden görs mig lång —
Så öppnas en dörr, och där går hon in.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Stolts Margreta in genom bergadörrn steg;
Tiden görs mig lång —
Och Bergakungen henne med blida ögon neg.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så tog han den Jungfrun uppå sina knän,
Tiden görs mig lång —
Och tog de gullringar och fäste henne med.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så tog han den Jungfrun allt uti sin famn,
Tiden görs mig lång —
Gaf henne gullkrona och Drottningenamn.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så var hon i berget i åtta runda år,
Tiden görs mig lång —
Där födde hon två söner och en dotter så båld.
Men jag vet, att sorgen är tung.

När hon där hade varit uti de åtta år,
Tiden görs mig lång —
Så ville hon gå hem till sin kära Møders gårds.
Men jag vet att sorgen är tung.

Och Bergakungen talte till smäsvänner två :
Tiden görs mig lång —
"J spännen för karmen de gångare grå."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Margareta ut genom bergadörren steg,
Tiden görs mig lång —
Och hennes små Barn de gretto dervid.
Men jag vet, att sorgen är tung..

Och Bergakungen tog henne uti sin famn ,
Tiden görs mig lång —
Så lyfter han hennes i förgyllande karm.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och hör du smådräng, hvad jag dig säga nu :
Tiden görs mig lång —
Nu skall du föra henne uppå sin mòders gårds."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Stolts Margareta in genom dörren steg ,
Tiden görs mig lång —
Och hennes Møder benne med ögonen neg.
Men jag vet, att sorgen är tung..

"Och bvar har du varit så länge?
Tiden görs mig lång —
Jag har varit i de blomsterängder!
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Hvad är det för en hufva, du bär på ditt hår,
Tiden görs mig lång —
"Lika som quinnor och mödrar plä' gå."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Väl må jag bära hufva på hufvudet mitt;
Tiden görs mig lång —
Mig Bergakungen har båd' fästat och vigt.
Men jag vet, att sorgen är tung.

I berget har jag varit uti de åtta år:
Tiden görs mig lång —
Där hafver jag två söner och en dotter så båld.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Där hafver jag två söner och en dotter så båld:
Tiden görs mig lång —
Den yppersta Jungfrun i verlden mände gå.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och bör du, Stolts Margreta! hvad jag må säga dig;
Tiden görs mig lång —
"Får jag dig följa hem och se barnena din?"
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen in genom dörren nu steg :

Tiden görs mig lång —

Och Margareta föll till jorden dervid.

Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och står du nu här och klagar öfver mig ;

Tiden görs mig lång —

"Kom du icke sjelf uti berget in till mig ?

Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och står du nu här och klagar din nöd ;

Tiden görs mig lång —

"Kom du icke sjelfver in igenom min dörr ?

Men jag vet, att sorgen är tung.

Bergkonungen slog henne på rosende kind :

Tiden görs mig lång —

"Och packa dig i berget till små barnen din !"

Men jag vet, att sorgen är tung.

Bergkonungen slog henne med hopvriden rot :

Tiden görs mig lång —

"Och packa dig till berget, och det skall gå fort!"

Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen tog henne uti sin famn ,

Tiden görs mig lång —

Så lyfte han henne i förgyllande karm.

Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och hör du, min smådräng! hvad jag dig säga må:
Tiden görs mig lång —
"Nu skall du föra henne allt uppå min gården"!
Men jag vet, att sorgen är tung.

Stolts Margareta in genom bergadörren steg,
Tiden görs mig lång —
Och hennes små barn de gladdes dervid.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Det är inte värdt, J glädas öfver mig,
Tiden görs mig lång —
Christ gifve, jag aldrig vore Moder åt Er!
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den ena bar fram en förgyllande stol:
Tiden görs mig lång —
"Och hvilen Er här, min sorgbundna Mor!
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den ena bar fram det påfyllda Horn,
Tiden görs mig lång —
Den andra ja' deri ett förgyllande korn.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den första drick hon drack af det Horn;
Tiden görs mig lång —
Så glömde hon bort både himmel och jord.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den andra drick hon drack af det Horn,
Tiden görs mig lång —
Så glömde hon bort både Gud och Hans Ord.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den tredje drick hon drack af det Horn,
Tiden görs mig lång —
Så glömde hon bort både Syster och Bror.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så glömde hon bort både Syster och Bror ;
Tiden görs mig lång —
Men aldrig glömde hon sin sorgbundna Mor. *)
Men jag vet, att sorgen är tung.

Traditionerna om fordnas tiders *Bergtagningar*, hvilka bland vår allmoge ännu så allmänt tros och förtäljas, finnas utförligast i de prosaiska dikter, eller sagor, de gamla så omständligt veta att berätta. Denna Romanz och de hos Nyerup om *Rosmer Havmand*, innehållas nästan helt och hället i de vackra Folk-Sagorna om Trollet och de tolf Riddarne i Ålleberg samt om Trollet i Himmelberget.

*) I Danskan :

Kjære Møder ! J strax kjende mig Raad ,
Mig tykkes det er tungt.
Hvorledes jeg Marstigs Dotter kan faae.
Mig tykkes det är tungt, at udride.

Marstigs Dotter smiler under Skind :
Mig tykkes det er tungt.
Gud give den Riddere han var min.
Mig tykkes det er tungt, at udride.

**) Före denna Strof förekomma i Traditionerna tvenne verser, som onödigt afbryta berättelsen och tydligi-
gen äro ett tillägg af sednare tider.

*Huru mycket vill du mig gifva,
Tiden görs mig lång. —
Så vill jag till din kära Måder skrifva.
Men jag vet, att sorgen är tung.*

*Och ville du gifva mig en skäppa med gull,
Tiden görs mig lång. —
Så skulle du få resa till din Måder så huld.
Men jag vet, att sorgen är tung.*

**) Rättast och mer enligt denna Sångs natur torde man
så haiva ändrat detta ställe :

*Så glömde hon bort Syster, så glömde hon Bror,
Så glömde hon bort sin sorgbundna Mor.*

men då det allmänt sjunges så af allmögen, har man
ej velat ändra detta vackra undantag från Folk-Myten om
Trolldryckens kraft, att verka glömska af allt det förfutna.

36.

Herr Peders Sjöresa.

Är en af de allmännaste Folkvisor och finnes även
tryckt från flera orter. Den här anförda är upptecknad
efter Traditioner i Vermland, Nericke och Upland, och
jemförd med ett Exemplar, tryckt i Karlskrona 1787.

Det var den unga Herr Peder,
Han kammar och krusar sitt hår,
Så går han sig för sin Fostermor,
Frägte henne, hvad död han skull' få?

"Och inte så dör du på sotesäng,
"Och inte blir du slagen i krig;
"Men akta dig väl för de böljorna blå,
"Att de ej förråda ditt lif"! —

Och dör jag inte på sotesäng, —
Ej heller blir slagen i krig;
Nog aktar jag mig för de böljorna blå,
Att de ej förråda mitt lif.

Det var den unga Herr Peder,
Han går till sjöastrand;
Där låter han bygga sig ett skepp
Allt uppå den hvita sand.

Och Skeppet, det var utaf hvalfiskbén,
Och Masterna va' lika så ;
Och Flaggorna voro af det rödaſte gull ,
Som suto 'derofvan uppå .

"I dag så låtom oss dricka ,
"Me'n ölet vi künna få ;
"I morgen skola vi segla ,
"Der vinsten vi künna få".

Det var båd' Skeppare och Styremän ,
De sköto det skepp ifrån land ;
Så glömde de bort Gud Fader ,
Guds Son och Hellige And'.

De segla' i dagar , de segla' i år
Allt uppå det villande haf ;
Och när som de kommo på djupaste grund
Så började masterna gå af.

Herr Peder tog upp sin tärningebok ,
Han kastade tärning på bord :
"Vi skola nu alla kasta den lott ,
Hvem som är den syndaren stor."

Och första tärning på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män ,
Lotten den föll på Herr Peder ,
Den unga Konunga son.

Den

Den andra tärning på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten föll på Herr Peder,
Den unga Konungen sjelf.

Den tredje tärningen på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten föll på Herr Peder,
Den unga Konungen sjelf.

Och efters vi äro så långt ifrån land,
Att vi ingen prest kunna få;
Så låtom oss falla för masterna ner
Och göra vårt skriftermål.

Det var den unga Herr Peder
Vid masten där han låg,
Han skulle nu göra sitt skriftermål,
Och det blef honom så svårt.

"I Kyrkor hafver jag röfvat
"Och Kloster hafver jag bränt;
"Och mången adelig Stolts Jungfru,
"Båd' heder och ära förkränkt.

I skogen hafver jag vandrat,
Bedriftit både rån och mord,
Och mången redlig bondeson
Låtit sätta qvicker i jord.

"Om Gud Han ville mig hjälpa ,
"Att jag kunde komma till land ,
"Så skulle jag bygga en Kyrka
"Allt uppå snöhvitan sand.

"Om Gud Han ville mig hjälpa ,
"Att jag kunde komma till by ,
"Så skulle jag bygga en Kyrka
"Och täcka den all med bly.

"Om någon af Er skulle komma i land ,
"Min Fästermor frågar efter mig ;
"Så säg , att jag tjenar i Konungens gård
"Och står mig så ridderlig.

"Om någon af Er skulle komma i land ,
"Min Fästemö frågar efter mig ;
"Så säg , att jag ligger i böljorna blå !
"Bed henne , hon glömmer ej mig" !

Och när han had' utfört de ord ,
Rätt i den samma stund ,
Det stormvåder vexte upp så stort ,
Slog skeppet neder i grund.

Den i Upland förekommande förändring af denna
Folksång med omvädet
Men sjön förråder så många ,
liknar ganska mycket den Danska visan om *Jon Rimands sons Skriftermål*. Se *Nyerup*. II. sid. 221.

Töljande märkliga Variant af denna Folkvisa är införd i Poetiska Kalendern för 1816, af Herr Magister Atterbom.

Herr Päder går under borgalind,
Krusat hafver han sitt hår;
Gångar han för sin fostermor in:
"Lär j mig godt räd!" —
Medan sjön tager så mången.

"Inte skall du på landet dö,
Ej heller blifva slagen i krig;
Men vaka dig väl för böljan bla,
Hon dränker dit unga lif!" —
Medan sjön tager så mången.

Snäckan ligger på sjöastrand,
Gräset under hetne gror;
"Den der icke drager af land,
Tjenar icke sin herre i tro!" —
Medan sjön tager så mången.

När som de kommo sig midt på sund,
Böljan började att sla;
Han skriftade sig för sin styrman,
Han kunde icke presten nå. —
Medan sjön tager så mången.

Det var då unga Herr Päder sjelf,
Han faller på sina knä:
Och så gjorde han sitt skriftermål,
Allt framför ett segelträ. —
Medan sjön tager så mången.

"Röfvat hafver jag kyrkobord,
Kloster hafver jag bränt!
Så mången är den stolts jungfru god,
Hvars ärt jag hafver kränkt." —
Medan sjön tager så mången.

Lockat hafver jag enka och brud,
Svikit hafver jag mö,
Det kom aldrig i min hug,
Att jag uppå sjön skulle dö." —
Medan sjön tager så mången.

"Kommer här någon till lands igen,
Min moder spörjer efter mig;
Säg, att jag tjenar i främmade land,
Så sörjer hon inte mig." —
Medan sjön tager så mången,

"Kommer någon här till lands igen,
Min fästmö spörjer efter mig;
Säg, jag ligger på hafvens grund,
Om hon vill gifta sig." —
Medan sjön tager så mången.

37.

Den lilla Båtsman.

Denna öfver hela Skandinavien allmänna Folkvissa sjunges med förändrade Melodier i alla Sveriges Provinser. Den är den sista af Grimms översättningar och kallas *Gutes Ende*. Af misstag auför han i anmärkningarna följande: Dieses Lied findet sich auch Schwedisch: *Gangerpiltens Visa*, *Gefle* 1701; Gangerpilt är Danskt, *Syv* IV. 36. *Nyerup* IV. 122, och finnes ej på den i *Gefle* 1801 utgifna Visan. I *Poetiska Kalendern* för 1816 har denna Folksång af *Herr Magister Atterbom* med förbättringar blifvit införd. I allmänhet hafva de Traditioner, som änna finnas i Norrland, bist bibehållit sin urform och förståda minst sednare tider handläggning. Denna är upp-tecknad efter Traditioner i Norrland.

Jungfrun satt i högan loft
Och virka' gull" på skinn;
Så kom en liten Båtsman,
Och tittade derin.
Men de lekte, de lekte gultärning.

Och hör du, lilla Båtsman!
Hvad jag månd' säga dig:
Lyster dig att spela
Gultärning med mig?
Men de lekte, de lekte gultärning.

"Och huru shall jag spela
"Gulltärning med dig ?
"Jag hafver intet rödan guld
"Att sätta emot dig.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Du sätter upp din tröja ;
Du sätter upp den grå ,
Och deremot jag sätter
De gullringar två.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Och förtäta gulltärning,
På Tafvelborde tann ,
Lilla Båtsman tappade ,
Men Sköna Jungfrun vann,
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Och hör du lilla Båtsman ?
Hvad jag mänd' säga dig ?
Lyster dig att spela
Gulltärning med mig ?
Men de lekte , de lekte gulltärning.

"Och huru shall jag spela
"Gulltärning med dig ?
"Jag hafver intet rödan guld
"Att sätta emot dig.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Du sätter upp din gamla hatt,
Du sätter upp den grå ;
Jag sätter min gullkrona ,
Tag den om du kan få.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Och andra gulltärning
På Tafvelbordet rann ;
Lilla Båtsman tappade ,
Och sköna Jungfrun vann.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Och hör du , lilla Båtsman !
Hvad jag månd' säga dig ;
Lyster dig att spela
Gulltärning med mig ?
Men de lekte , de lekte gulltärning.

"Och huru shall jag spela
"Gulltärning med dig ?
"Jag hafver intet rödan guld
"Att sätta emot dig.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Du sätt upp dina strumpor
Och silfverspända skor ;
Jag sätter upp min ära ,
Och dertill min Tro.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Och tredje gulltärning
På tafvelbordet rann,
Sköna Jungfrun tappade,
Och lilla Båtsman vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du, lilla Båtsman,
Du skynda dig från mig!
Ett gångand' skepp i floden,
Det vill jag gifva dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"Ett gångand' skepp i floden,
"Det får jag hur jag kan;
"Men jag vill ha den Jungfrun,
"Jag med gulltärning vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och bör du, lilla Båtsman!
Du skynda dig från mig!
En silkesömmad skjorta,
Den vill jag gifva dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"En silkesömmad skjorta,
"Den får jag hur' jag kan;
"Men jag vill ha den Jungfrun,
"Jag med gulltärning vann,
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du, liten Båtsman ,
Du skynda dig från mig !
Mitt halfva Kungarike .
Det vill jag gifva dig.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

"Ditt halfva Kungarike ,
"Det får jag hur' jag kan ;
"Men jag vill ha' den Jungfrun ,
"Jag med gulltärning vann.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Och Jungfrun går i kammaren ,
Hon krussade sitt hår :
"Ack ! nåd' mig , arma Jungfru ,
"För giftermål jag får!
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Båtsman går på golfvet ,
Han lekte med sitt svärd :
"Du får så godt ett giftermål ,
"Som nånsin du är värd.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

Jag är väl ingen Båtsman ,
Fast Eder tyckes så ;
Jag är den bästa Kungason ,
I Engeland kan gå.
Men de lekte , de lekte gulltärning.

~~>oo@oooo@o<~~

I alla tryckta exemplar, så väl som i Danska upplagorna, finnes ännu en slutvers, som i den Norrländska Traditionen saknas; och analogt med andra Folkvisor om Konungasöners förklädningar, då de äro stadde i Giljarevärf, är alltid sista versen den förvånande katastrofen, då Tiggars-masquen afkastas och en Konung eller Konungsön plötsligen uppenbaras; såsom det heter i *Pilgrimen*:

*Han kastade af sin trasiga rock,
Därunder de röda gullsnörena satt. —
Han kastade af sin slokiga hatt,
Där under den röda Gullkronan satt.*

Bland de Varianter, som näst den Norrländska bibehållit sig oförändrade, är en i Upland upptecknad Tradition, som även här blifvit använd, och börjas.

*Jungfrun satt i buren
Och sydde gull på skinn;
Kom en liten Båtsman,
Tittade in.
En liten skön Jungfru rinner ungersven i hugen.*

Den bland de sälliga förändringarne af denna Folkvisa, som minst förråder sednare tiders handläggning, är antecknad i Västergötland och nästan ord för ord öfverensstämmande med den, som blifvit Tryckt i Skara 1763.

*Jungfrun satt i Buren
Och sydde gull på skinn:
Kom en liten Båtsman
Gångande in;
Men de spelte, de spelte gultärning.*

"Hör du, lilla Båtsman !
"Hvad jag vill säga dig :
Har du lust att spela
Gulltärning med mig ?
Men de spelte , de spelte gulltärning.

Jag har väl lust ett spela
Gulltärning med dig ;
Men jag har intet rödan guld
Att sätta emot Dig.
Men de spelte , de spelte gulltärning.

"Sätter du ut dina
"Silfverspända skor ,
"Deremot så sätter jag
"Min ära och min tro.
Men de spelte , de spelte gulltärning.

Den första gulltärning ,
På Tafvelbordet rann ,
Lilla Båtsman tappte ,
Och Jungfrun hon vann.
Men de spelte , de spelte gulltärning.

Den andra gulltärning ,
På Tafvelbordet rann ,
Jungfrun hon tappte ,
Men lilla Båtsman vann.
Men de spelte , de spelte gulltärning.

Den tredje gulltärning
På tafvelbordet rann ,
Jungfrun hon tappte ,
Men lilla Båtsman vann.
Men de spelte , de spelte gulltärning.

*Hör du, lilla Båtsman,
Du skynda dig från mig !
En silkestickad skjorta,
Den vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*En silkestickad skjorta,
Den tar jag när jag kan ;
Men jag vill ha' den Jungfrun ,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Hör du, liten Båtsman ,
Du skynda dig från mig !
Ett skepp uti floden ,
Det vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning,*

*Ett skepp uti floden ,
Det tar jag när jag kan ;
Men jag vill ha' den jungfrun ,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Hör du, lilla Båtsman ,
Du skynda dig från mig !
Ett Slott och en Fästning ,
Dem vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Ett Slott och en Fästning ,
Dem tar jag när jag kan ;
Men jag vill ha den Jungfrun ,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Hör du, lilla Båtsman,
Du skynda dig från mig!
Min Faders halfva Rike,
Det vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Din Faders halfva Rike,
Det får jag när jag kan;
Men jag vill ha den Jungfrun,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Jungfrun går ur kammaren,
Hon kammar ut sitt hår,
Gud nåde mig, Jungfru,
För giftermål jag får!
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Båtsman går på golfvet,
Han leker med sitt svärd:
Och du får bättre man,
Än du nånsin är värd.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Jag är ingen Båtsman,
Fast eder tyckes så,
Jag är den bästa Kongason,
I Engeland månd' gå.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

*Är du den bästa Kongason
I Engeland kan gå,
Så skall du få min ära,
Och dertill med min tro.
Men de spelte, de spelte gulltärning.*

En Tradition från Östergötland skiljer sig obetydligt
från föregående, utom i första strofen, som börjas:
Jungfrun satt i kammaren, stack silkes-täcken röd,
Till henne kom en gångarpilt, begärde ett stycke bröd.

Ester en Tradition insänd från Småland med inledning och slut, som tydliggen förråda sednare tiders handläggning.

Jungfrus satt i högan loft,
Hon virkade gullband :
Så mången kärlig tanke
I hårven henne rann,
Men hon spelades; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och sköna Jungfrun, skådade
Allt kring det vida haf :
"Christ gif' den Sven månd' komma
"Som jag min tro bortgaf !
Men hon spelades; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och hastigt fick hon skåda
Ett skepp på böljan blå :
En ungersven så fager
Han månd' vid stammen stå.
Men hon spelades; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Du spänn upp alla segel,
Och styr med hast i land,
Här är en fager Jungfru,
Som väntar uppå strand.
Men hon spelades; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Och här du, lilla Båtsman !
"Hvad jag nu säger dig :
"Och har du lust att kasta
"Gulltärning med mig ?
Men hon spelades; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och väl så vill jag kasta
Gulltärning med dig ;
Om du har lust att sätta
Din ära upp mot mig ?
Men hon spelade ; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och första gulltärning
På tafvelbordet rann ,
Den lilla Båtsman tappade ,
Men sköna Jungfrun vann.
Men hon spelade ; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Andra gulltärning
På tafvelbordet rann ,
Lilla Båtsman tappade ,
Och sköna Jungfrun vann,
Men hon spelade ; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Tredje gulltärning
På tafvelbordet rann ,
Sköna Jungfrun tappade ,
Och lilla Båtsman vann.
Men hon spelade ; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Och hör du , lilla Båtsman !
"Du skynda dig från mig ;
"En silkesömmad skjorta ,
"Den vill jag gifva dig,
Men hon spelade ; hon spelte och hon lekte gulltärning.

En silkesömmad skjorta
Den får jag när jag kan ;
Men jag vill ha den Jungfru ,
Som jag med tärning vann.
Men hon spelade ; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Och hör du, lilla Båtsman,

"Du skynda dig från mig!

"Ett gyldne skepp i havvet

"Det vill jag gifva dig.

Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Ett gyldne skepp i havvet,

Det får jag när jag kan;

Men jag vill ha den jungfrun,

Som jag med tärning vann.

Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och jungfrun går i kammaren,

Hon smyckar ut sitt hår:

"Gud nå' mig, arma jungfru,

"För riddare jag får!

Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och Båtsman gick på skeppet,

Han drager ut sitt svärd:

Du har fått bättre giftermål,

Än nånsin du är värd.

Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Jag är väl ingen Båtsman,

Fastän dig tykes så;

Jag är den första Konungsson,

I England månde gå.

Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Är du den bästa Kungason,

"I England månde gå,

"Så skall du få min jungfrudom,

"Och dertill och min tro.

Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

*Och hören J ; små svenner !
Den Jungfrun , som jag vann ,
J fören till min Fader ,
Allt uti Engeland .
Men hon spelade , hon spelte och hon lekte gulltärning.*

*God dag , min kära Fader ! —
"God dag , min kära Son ;
"Den Jungfrun , som du förer ,
"Du tagit långt ifrån ?
Men hon spelade , hon spelte och hon lekte gulltärning.*

*Den Jungfrun , som jag förer ,
Jag med gulltärning vanu :
Hon är en Fursta-dotter ,
Allt ifrån Österland .
Men hon spelade , hon spelte och hon lekte gulltärning.*

*"Är hon en Fursta-dotter ,
Jag vill dig vara huld :
Jag gifver till ditt bållopp
Utaf det röda guld .
Men hon spelade , hon spelte och hon lekte gulltärning.*

*Så förde de den Jungfrun ,
Allt uti Kyrkan fram :
"Gif nu den tro och åra ,
Som jag med tärning vann."
Men hon spelade , hon spelte och hon lekte gulltärning.*

Herr Äster och Fröken Sissa.

Ehuru tryckt nästan i alla landsorter och ganske allmän i gamla Vässamlingar, sjunges dock nu mera sällan denna Folkvisa. Denna Tradition är med sin Melodi upptecknad i Västergötland och särskilt tryckt tillika ned föregående i Vexiö. Själva upplösningen är densamma som uti Visan om *Ingefred och Gudrune hos Nyerup*. IV. sid. 168.

**Herr Äster rider sig der söder under Ö,
Så välsigne ! —
Han fäster Sissa lilla så väner en mö.
Stor sorg bär han väl för henne.**

**Han fäste Sissa lilla och förde henne hem,
Så välsigne ! —
Så stor och så kynner så var han öfver den.
Stor sorg bar han väl för henne.**

**Herr Äster rider sig uti Rosenlund ,
Så välsigne ! —
Där lyste Sissa lilla hvila en stund.
Stor sorg bär han väl för henne.**

Herr Åster breder ut sin kappa blå,
Så välsigne! —

Där födde Sissa lilla dö sönerna två.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Åster klappa' Sissa lill' på hvitblommmand' kind
Så välsigne! —

Hvem är nu väl fader till små barnen din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Så hjelpe mig Gud utaf alle min nöd,
Så välsigne! —

"So'm intet jag vet, om han är lefvand' eller död.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Min Fader, han var en så underlig man,
Så välsigne! —

"Han byggde min bur så nära vid strand.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Elfva voro de, min bur nederbröt',
Så välsigne! —

"Det var ej mer än en, som min ära åtnjöt.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Åster klappar Sissa lill' på hvitblommmand' kind,
Så välsigne! —

Hvad fick du då för äran din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig en barpa utaf gull,
Så välsigne! —
"Han bad att jag skall leka, när jag är sorgofukt.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig en silkesydder särk,
Så välsigne!
"Den hafver jag slitit med sveda och värk.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig det röda gullband,
Så välsigne!
"Det bant han om min snöhvita arm.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig ett par sölvpända skor,
Så välsigne! —
"Den hafver jag slitit med så mycken stor oro.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig en sölfboddan knif,
Så välsigne! —
"Christ gifve, han satt i hans h'erta och lif,
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hör då, Sissa lilla, nu tala intet så!
Så välsigne! —
Jag är nu Fader åt am® barnen de två. *)
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster klappar Sissa lill' på hvitblommand' kind:

Så välsigne! —

Hvart skall vi nu göra af små barnen din?

Stor sorg bär han väl för henne.

"Det ena lägga vi under så bredan en sten,

Så välsigne! —

"För det bär vi så lönliga mehn.

Stor sorg bär han väl för henne.

"Det andra lägga vi under så grönan en torf,

Så välsigne! —

"För det bär vi så lönliga sorg.

Stor sorg bär han väl för henne.

Och hör du, Sissa lilla, nu tala inte så!

Så välsigne! —

Min syster bor inte så långt härifrån.

Stor sorg bär han väl för henne.

Min syster hon bor inte så långt ifrån by,

Så välsigne! —

Hon fostrar upp de barnen, om de än vero try.

Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster klappar Sissa lilla på hvitblommand' kind:

Så välsigne! —

Orkar du nu rida i guld-sadeln din?

Stor sorg bär han väl för henne.

"Så litet orkar jag rida i guldssadeln min ,
Så välsigne ! —
"Jag fruktar, när jag framkommer, din moder spottar
mig.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster han rider sig till hvite-borgs led , ")
Så välsigne ! —
Där ständar hans Moder och hvilar sig vid.
Stor sorg bär han väl för henne.

Du vare välkommen Herr Äster kär sonen min ,
Så välsigne ! —
Hvar hafver du fått den unga bruden din ?
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hjelpe mig Gud utaf all min nöd ,
Så välsigne ! —
Som jeg såg aldrig så väner en Mö,
Stor sorg bär han väl för henne.

De ledde Sissa lilla i Bruare bus , ")
Så välsigne ! —
Riddaren och små Svenner de bar för henne blus. †)
Stor sorg bär han väl för henne.

Alla drucko miäd , och alla drucko vin ,
Så välsigne ! —
Herr Äster lagade mat åt allrakästen sin.
Stor sorg bär han väl för henne.

De lade Sissa lilla mellan bolstrarna blå,
Så välsigne ! —

Herr Åster lade sig på kistorna smis.
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hör du Herr Åster, kär' sonen min !
Så välsigne ! —

Hvi sover du inte näť unga bruden din ?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Jag lofva' bennes Fader, allt Söder under ö,
Så välsigne ! —

"Att Sissa lilla skulle sex veckor sovva mö.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Det är nu den seden uti främmande land,
Så välsigne ! —

"En Jungfru skall sovva sex veckor utan Man.
Stor sorg bar han väl för henne.

*) Härmed slutas den Danska Visan, som synes vara en
sammansättning af denna och Riddar Olle :

Han klappad henne ved hviden kind:

'Du sörg ikke allerkjæreste min !

"Det var mine Svenne, det Bure brød,

"Selv var jeg den Din ære nød.

**) *Led*, port, lider: provinsord; se *Ihres Dial. Lexik.*
Hvite-borgs led, hvita borgens port ? —

***) *Bruaro*, ett gammalt adjектив: *Bruarehus-sjöärestrand*:
brudehus, sjöastrand.

†) *Blus eller blous*, bloss : provinsord; *Ihr. Dial. Lexik.*

Riddar Olle.

Efter en Tradition från Östergötland, meddelad ur Herr Wallmans Samlingar och jämförd med uppteckningar från Småland och Västergötland. Denna Visa sjunges i landsorterna ganska allmänt, med åtskilliga förändringar, bland hvilka en ifrån Småland mest närmar sig den hos Sjv förekommande IV. N:o 62 Grimm pag. 195 och för Samlarens skull med sin melodi såsom Variant meddelas.

Riddar Olle rider sig allt söder under Ö,
Där fäste han Stolts Vänalill' och tänkte hon var mö :::
Riddar Olle.

Där fäste han Stolts Vänalill' och förde hennes hem,
Med rödan gullkrona på bleknande kind. :::
Riddar Olle.

De spelemän, de spelade på gullharpan röd :
"Gud nåde dig, Fru Väna lilla, du är inte mō! :::
Riddar Olle.

Hör du, Fru Väna lilla, hvad jag dig säga må :
"Hvad är det som de spelemänner spela må ? :::
Riddar Olle.

Och Eder vill jag hålla för en okloker man,
Som tror hvad som spelas utaf en drucken man. :::
Riddar Olle.

Och Väna lilla tager af det röda gullband,
Så kastar hon det uti spelemannens hand. :::
Riddar Olle.

Så kastar hon det uti spelemannens hand,
En annan klang uti harpan det kom. :::
Riddar Olle.

De spelte i dagar, de spelte i tre,
Men inte ville bruden åt brudsängen se. :::
Riddar Olle.

Men när den fjerde dagen åt qvällen han led,
Fru Väna lilla lade sig i sängen ned. :::
Riddar Olie.

"Och hör du, Väna lilla, hvad jag dig spörja må:
"När var det du bortgaf din ära och din tro ?" :::
Riddar Olle.

Min Fader han var en så underlig man,
Han byggde min bur så nära vid strand. :::
Riddar Olle.

Han byggde min bur så nära vid strand,
Där alla de skeppare de kommo i land. :::
Riddar Olle.

Och tolf voro de, som buren nederbröt,
Men ej mer än en som min ära åtvjöt. :t:
Riddar Olle.

"Och hör du, Väna lilla, unga bruden min !
"Hvad gaf han då dig för du gaf äran din ?" :t:
Riddar Olle.

Han gaf mig en gulkrona så röd,
Han bad, jag skulle bärda bland Fruar och Mör" :t:
Riddar Olle.

Ock han gaf mig ett par silfverspända skor,
Dem basver jag slitit med stor möda och oro: :t:
Riddar Olle.

Och han gaf mig en harpa utaf det röda gull,
Han bad, jag skulle spela, när jag blir sorgefull. :t:
Riddar Olle.

Och han gaf mig en silfborder knif,
Christ gifve, den sutte uti hans unga lif ! :t:
Riddar Olle.

"Och bör du, Väna lilla, du tala inte så !
"Jag är nu Fader till dina barn de små". :t:
Riddar Olle.

*) Å den anförlda handskriften var tecknad följande anmärkning: "Att i fornilden andra än Furstinnor brukte Kronor, intygar *Vita St. Catharinae M. Ser. Bibl. Lincop.* der Auctor berättar, att St. Catharina fätt i sär efter sin Svägerska Gydha en circulum aureum seu coronam quam vivens gestare solebat, secundum patriae consuetudinem, quas tanti valoris erat, quod pretio ejus, per ingentem annum, b. Brigitta et filia ejus, quoad virtualia competenter procurabantur (Romas eodem tempore versabantur.)

Riddar Olle.

Efter Traditioner från Småland.

*Riddar Olle han rider allt söder under Ö,
Där fäste han Stolts Svaneli och tänkte hon var mö. :::
Riddar Olle.*

*Han fäste henne mö han förde med sig hem,
Och alla Kongens Hofmän, de kände henne igen.
Riddar Olle.*

*Stolts Svaneli hon klädde sin tärna till brud,
Gaf henne guldkrona och silfverskrud.
Riddar Olle.*

*De ledde den bruden i Brudehus,
Och sjelfver stod Stolts Svaneli och bar för henne ljus.
Riddar Olle.*

*De ledde den bruden i Brudestol ,
Och sjelfver stod Stolts Svaneli och drog af hennes
Riddar Olle.* skor. :::

*De ledde den bruden i Brudgårank ,
Och sjelfver stod Stolts Svaneli och bar för henne
Riddar Olle.* skänk. :::

*Riddar Olle han hade en gammal sängefall ; *)
Han kunde så väl tala som Riddar Olle sjelf. :::
Riddar Olle.*

*"Oeh hör Du, Riddar Olle, hvad jag dig säga vill ,
"En mö gick ur din säng, men en sköka kom igen. :::
Riddar Olle.*

*Och hör du, Stolts Svaneli, hvad jag dig säga vill ;
Och hvor var du , när du miste äran din? :::
Riddar Olle.*

*"Min Fader han var en så underlig man ,
"Han byggde min bur så nära ned vid strand. :::
Riddar Olle.*

*"Han byggde mig en bur så nära ned vid strand ,
"Där alla Kongens Hofmän de skulle ro i land. :::
Riddar Olle.*

*"Elfva var de som min bur nederbröt ,
"Men där var ej mer än en som min ära ötnjöt. :::
Riddar Olle.*

*"Och han hade krusadt och kringskurit hår ,
"Och vackrare Riddare jag aldrig än såg. :::
Riddar Olle.*

"Hans växt var så rank , och hans skuldra så bred ,
"Han hofva' som en kämpe, när han till striden red. :1:

Riddar Olle.

"Han gaf mig i fäste ett silfverboda skrin ,
"Och makan finnes ej från Danmark och hit. :1:

Riddar Olle.

"Af honom fick jag de guldröda band ,
"Dem band han om min snähvita arm. :1:

Riddar Olle.

"Af honom fick jag en Harpa af guld ,
"Derpå jag månde spela , när jag blef sorgefull. :1:

Riddar Olle.

"Och han gaf mig en silfverbodder knif ,
"Jag önskar den satt i hans hjerta och lif. :1:

Riddar Olle.

Och kära Stolts Svaneli , Du tala inte så !
Ty jag är nu Fader åt dina barn de små. :1:

Riddar Olle.

*) Denna stroph , som vanligast af de vid ordval sorg-
löse Sångarne oftast sjunges :

Riddar' Olle hade en gammal skinnfäll ,
Han kunde tula bättre än Riddar Olle sjelf,

låses i Danskan mera poetiskt :

Herr Samsing haver to Nattergale ,
De kuone saa artig am Fruer tale.

Slottet i Österrik.

Anses af Nyerup vara Tyskt Original; men då den i flera århundraden i Sverige varit en älskad Folksång och redan allmänt var af Trycket utgi:ven på 1600-talets har den all rätt till ett rum i denna samling. Det är för öfrigt oafgjordt, hvilket land dessa, de Germaniska, Anglo-saxiska och Göthiska Folkstammarnes egendom, ursprungligen tillhörer: se Grimms förträffliga Inledning till sina Översatta Hellenlieder, sid. XXXIII. etc. Denna Folkvisa har i sednare tider blifvit på flera ställen i Tyska samlingar omtryckt, såsom i Braguer VI. i Abtheil. sid. 205, hos Eschenburg och i Des Knaben Wunderhorn; samt även af Magister Atterbom omarbetad införd i Poet. Kalendern 1816. En uppteckning, sänd från Vestergötlands öfverensstämmar fullkomlig med det här anfördta exemplar, som är tryckt 1663, och finnes i Prof. Zetterströms samlingar. Af den förtjenta Musikkännaren Herr Justitiäret Grøneland i Köpenhamn, är oss meddelad den gamla Tyska Melodien, och vi tro oss göra hvar Musikälskare ett näje, då vi bland bilagorna även meddela den.

Det ligger ett Slott i Österrik,
Österrik *) —
Det är så väl bebundit,
Med silfer och det röda gull,
Röda gull —
Och marmorstenar uppinuradt.

Där inne ligger en ung Hertig,

Ung Hertig —

På sitt lif är han fången,

Väl femtio famnar under jord,

Under jord —

Bland drakar, etter och ormar.

Hans fader kom från Rosenborg,

Rosenborg —

Han till det tornet gångar;

Och du min allrökära Son,

Kära Son —

Huru hårdt ligger du fången?

"Ack Fader käre, Fader min!

Fader min —

"Jag ligger här hårdt fången

"Femtio famnar under jord;

Under jord —

"I nöd och stort elände.

Hans fader går för Konungen in,

Konungen in —

Gig mig den fången lösan!

Tio tusen gyllen gifver jag er,

Gifver jag er —

För den fångens blodadroppar.

"Tio tusen gyllen de hjelpa ej,

Hjelpa ej —

"Den Herrn han måste dödas;

"På sin hals hafver han en Gullked,

En Gullked —

"Han hafver hans lif förrädit.

Bär han en gullked på sin hals ,
På sin hals —

Den hafver han intet stulit ,
Utan en Jungfru hafver skänkt ,
Hafver skänkt —
Honom till sin trolofven.

De togo fången utur det torn ,
Utur det torn —
Och gäfvo honom Sacramente ,
Han ropade Christ i Himmels Thron ,
Himmels Thron —
Nu är min död för handen.

De förde honom på platsen ut ,
På platsen ut —
På stegan mände han stiga ,
Han bad ock då den Mästerman ,
Den Mästerman —
Att han skulle få litet lefva.

Mästaren sade , ej längre nu ,
Ej längre nu —
Ty du aktar mig svika ,
Du gif mig hit en silkesduk ,
En silkesduk —
Jag vill din ögon tillbinda.

Han sade , bind min ögon ej till ,
Ögon ej till —
Lät mig först verlden beskåda ,
Jag ser detta henne aldrig mer ,
Aldrig mer —
Med mina svartruna ögon . .

Hans

Hans Fader uppå platsen stod,
På platsen stod —
Så svårlig hans ögon runno;
Min kärä son ; min kärä son ,
Kärä son —
Din död vill jag vedergälla.

Ack, Fader käre, Fader min ,
Fader min —
Min död må J ej vedergälla ;
Ej kommer min själ till pino svår ,
Till pino svår —
Ty oskyldig måste jag dödas.

Jag sörjer ej mitt unga lif ,
Mitt unga lif —
Ej beller verdslig ära ;
Mer sörjer jag min Jungfru kär ,
Jungfru kär —
Hon gråter och sörjer så svåra.

Det kom uppå den tredje dag ,
Den tredje dag —
En ängel af Himmelten neder ;
Han befallde , de skulle liket nedta' ,
Liket nedta' —
Eller han ville staden nedsänka,

Derefter kom en hämnd så stark ,
En hämnd så stark —
Hans död blef vedergullen ,
Och hastigt nederslogs till mark ,
Slogs till mark —
Menniskor öfver trehundra.

Hvem denna visan hafver gjort,
Hafver gjort —
Det må hvar man väl veta;
Det hafver varit en Jungfru skön,
En Jungfru skön —
Till sin vän i Österrike.

^{*)} I de Svenska tryckta exemplaren upprepas ej sista ord
den af första raden; men i sången sker det merendels
både i första och i den tredje såsom ett Echo: Tro-
ligen har i fordnna tider, såsom ännu i Finska allmo-
gens Runor, en Chorus af åhörarne upprepat dessa ord.

Den förtrollade Prinsessan.

Sjunges med samma Melodi, som den föregående, med hvilken den oftast i Folkets små samlingar delar samma blad af ett tryckt ark. De äldsta upplagorna äro dock ensamt tryckta med Titel — *En vacker dock mycket bedröflig Visa om en Konungsdotter, huruledes hon af sin Styf-Moder med trolldomskonst blef förvandlad till Nåktergal, och huru hon omsider, genom Guds försyn, af en Riddare blef befriad — prydda med trädsnitt, samt utan tryckningsort och år, men som det synes från slutet af 1600 eller början af 1700 talet: det är således sannolikt af Herr Nyerups anmärkning till den Danska Visan 1. sid. att den är en ordgrann översättning af den Svenska, eller äro de båda översättningar af samma Original.*

Jag vet väl hvor, som står ett Slott,
Står ett Slott —
Det är så väl utsiradt,
Med silver och med rödan guld,
Rödan guld —
Med uthuggen sten uppmuradt.

Uti det Slott där stod en Lind,
Stod en Lind —
Med blad så dejlig' och sköna,
Deruti bodde en Nåktergal fin,
Nåktergal fin —
Som ljusligt sin tunga månd röra.

Det kom en Riddare ridande dit,
Ridande dit —
Han hörde den Nåktergal sjunga,
Hvaröfver han högelig förundrade sig,
Förundrade sig —
Ty det var vid midnatts stunden.

Och hör du, liten Nåktergal!
Nåktergal —
En visa jag beder dig qväda;
Din fjädrar jag läter med guld beslä,
Guld beslä —
Din hals med perlor bekläda.

"Jag passar ej på dina fjädrar af guld,
"Fjädrar af guld —
"Som jag för dig skulle bärä,
"I verlden är jag en fågel vild,
"Fågel vild —
"Och ingen man mände mig känna.

Är du i verlden en fågel vild,
Fågel vild —
Och ingen man mände dig känna,
Dig tvingar väl hunger, köld och snö,
Köld och snö —
Som faller på vägen den breda.

"Mig tvingar ej hunger, mig tvingar ej snö,
"Mig tvingar ej snö —
"Som faller på vägen den breda,
"Mig tvingar fast mera hemlig sorg,
"Hemlig sorg —
"Den gör mig ångest och möda.

"Emellan berg och djupan dal,
"Djupan dal —
"Bortrinna de stridiga strömmar,
"Men den som hafter en fulltrogen vän,
"Fulltrogen vän —
"Han går så sent utur minnet.

"Jag hade mig en käraste båld,
"Käraste båld —
"En Riddare mägtig och väldig;
"Min Styfmoder kastad' det hastigt omkull,
"Hastigt omkull —
"Ty hon det ej hafva ville.

"Hon skapte mig till en Nåktergal,
"Nåktergal —
"Bad mig i verlden omflyga;
"Min Broder till en Ulf så grym,
"Ulf så grym —
"Bad honom åt skogen löpa.

"Strax for han uti skogen in,
"I skogen in —
"Hon bad, han ej bot skulle finna,
"Förrän han drack hennes hjerte-blod,
"Hennes hjerteblod —
"Sju år derefter det skedde.

"En dag hon gick så lustelig,
"Så lustelig —
"I rosenlund spätsera,
"Min Broder det såg, och vredelig,
"Och vredelig —
"Gaf noga akt uppå henne.

"Han grep henne vid hennes venstra fot ,
"Venstra fot —
"Med ulfve-klon den leda ,
"Ref ut hennes hjerta , och drack hennes blod ,
"Hennes blod —
"Igen fick han sin helbregda .

"Ånnu är jag liten så vild fågel ,
"Så vild fågel —
"Som flyger i nörka skogar ,
"Så jemmerfullt månde jag lefva min tid ,
"Lefva min tid —
"Men helst uti vintertiden .

"Dock tackar jag Gud , som hafver hjelpt ,
"Hafver hjelpt —
"Att jeg min tunga kan röra ,
"Som i femton år ej hafver talt ,
"Ej hafver talt —
"Som jag med eder nu månd' göra .

"Men jag hafver städse sjungit förvisst ,
"Sjungit förvisst —
"Med ljuslig Nåktergals stämma ,
"Och aldrig fann jag bättre qvist ,
"Bättre qvist —
"Ån de i grönaste ängar .

Och bör du liten Nåktergal ,
Nåktergal —
Hvad jag dig månd tillbjuda !
I vinter kan du sitta i buren min ,
Buren min —
Tills sommarn , igen att utflyga .

"Haf tack, skön Riddare för tillbudet ditt ,

 Tillbudet ditt —

"Det må dock icke så vara ,

"Ty det förböd mig Styfmoder min ,

 Styfmoder min —

"Så länge jag månd' fjädrar bärta.

Men Riddaren stod och tänkte sig om ,

 Tänkte sig om —

Han aktar ej Nåktergalns vilje ,

Ty grep han henne vid fotenom ,

 Fotenom —

För Gud det så hafva ville.

Han gick med henne uti sin bur ,

 Uti sin bur —

Tillstängde dörren och luckor ,

Hon blef till många underliga djur ,

 Underliga djur —

Som man kan höra och spörja.

Först skapte hon sig till Lejon och Björn ,

 Lejon och Björn —

Och så till många små Ormar ,

Omsider till en Lindorm stor ,

 Lindorm stor —

Låts som hon vill' Riddaren mörda.

Han skar henne med en liten knif ,

 Liten knif —

Så blodet derur månde komma ,

På golfvet strax för honom stod ,

 För honom stod —

En Jungfru klar som en blomma.

Nu hafver jag fräst dig, af din nöd ,
Af din nöd —
Och af din hemliga qvida ;
Ty säg mig nu din afkomst god ,
Afkomst god —
På Faders och Mödernes sida.

Egypti lands Konung min Fader var
Fader var —]
Hans Drottning min Moder med ära ,
Min Bröder måste Varulf gå ,
Varulf gå —
Allt uti de grymma skogar.

Är Egypti lands Konung kär Fader din ,
Kär Fader din —
Hans Drottning din Moder med ära ,
Förvisst är du Syster-Dotter min ,
Syster-Dotter min —
Som förr Näktergal månde vara.

Där blef stor fröjd öfver all dess gård ,
All dess gård —
Ja öfver det hela landet ,
Ty Riddarn hafver fångat den Näktergal ,
Näktergal —
Den i Linden hafver bott så länge.

Den Hedniska Konungsdöttern i Blomstergården.

Lika allmän, som de tvenne föregående och under samma Melodi, förekommer denna Folkvisa. Såsom läng^e älskad af de frommā sinnen, har den ofta blifvit tryckt och finnes derföre oftare i Allmogens små samlingar än i dess minnen och sjunges mera sällan. Dess innehåll och dess beständna rythm och rimslut föråda en bildad Författares hand och skulle beröfva den sitt rum bland Folkvisor, om ej Folket så allmänt tillegnat sig den. En vacker förändring med några felande eller utlemnade strofer läses i Herr *Atterboms Poetiska Kalender* för 1816.

~~~~~

En hednisk Konungsdotter båld,
Dotter båld —
Gick ut en morgonstunde,
Att plocka rosor margefåld,
Margefåld —
Uti de gröna lunder.

När hon fick se de blomster små,
Blomster små —
Hon då begynte tänka :
"En mästare stor det vara må,
"vara må —
"Som sådant godt kan skänka.

"En mästare stor förvisst är Han ,
"Förvisst är Han —
"Dertill båd' stor och mäktig ,
"Som läter utaf jord och sand ,
"Jord och sand —
"Uppvexta blomster präktig .

Jag Honom vill af hjertat tro ,
Af hjertat tro —
Och önskar Honom känna ,
Jag vill förläta min Faders bo ,
Faders bo —
Och mig till Honom vända.

Hon vände sig då hem igen ,
Hem igen —
I samma tro och tanka ,
Och sade : "hade jag den vän ,
Jag den vän —
Hvar jag de blomster smaka."

Det hände sig om midnattstid ,
Midnattstid —
Då hon månd' sötast hvila ,
En Ängel både mild och blid ,
Mild och blid —
Till henne månde ila.

Han sade : Kongadotter blid ,
Dotter blid —
Statt upp i denna stunden ,
Och följ nu med på denna tid ,
Denna tid —
Uti den ljufva lunden.

Ty du har önskat dig i dag,
Dig i dag —
Att denna Herren känna.
Som läter blomster med behag,
Med behag —
Vexa på jorden denna.

Hon stod strax upp i samma stund,
Samma stund —
Helgdad uti sitt hjerta,
Bekände fritt ut med sin mun,
Med sin mun —
Nu viker bort min smärta.”

För jag kan få den Mästarn se,
Mästarn se —
Som jag vill gerna prisa,
Jag följer med; det skall strax ske,
Skall strax ske —
Vill du mig bonom visa ?

Hon böjde sig för Ängelen,
Ängelen —
Och sedan ödmjukt talar:
Hvar finner jag den Mästaren ?
Mästaren —
Som mig i sorg hugsvalar ?

Säg mig, du vackre, unge dräng.
Unge dräng —
Hvar ifrån har du kommit ?
Medan du står här vid min säng ,
Vid min säng —
Ditt tal har jag förnummit.

Du äst en skön och välskapt man,
Välskapt man —
Underlig utan like,
Att ingen sådan finnas kan ,
Finnaš kan —
Uti min Faders Rike.

"För din skuld är jag kommen hit ,
"Kommen hit —
"Du Mästaren skall ära ,
"Hvats underverk du sät med flit ,
"Sät med flit —
"De fagra blomstren vara.

"Min vän , om du har lust att gå ,
"Lust att gå —
"Uti min Faders rike ;
All verldens pragt skall du försmå ,
Du försmå —
Och från din oro vika.

Ledsaga du mig dit , min vän ,
Dit min vän —
Med dig så vill jag gånga .
Bort från min Faders hus och hem ,
Hus och hem —
Och hans afgudar många.

Hans skatter och afguderi ,
Afguderi —
Jag gerna vill förlåta ;
Den vällust verlden skänker i ,
Skänker i —
Vill jag af hjertat hata.

Han tog då henne vid sin hand,
    Vid sin hand —
Och hastelig mänd ila,
Långt bort från hennes Faders land,
    Faders land —
Till glädje, fröjd och hvila.

Hon följde honom med lust och frid,
    Lust och frid —
Men ville gerna veta;
Ty frågade hon samma tid,
    Samma tid —
Hvad hans namn mände hetat.

"Mitt namn det är Förunderlig,
    Förunderlig —
"Och högt förutan like,
"Jag har det haft evinnerlig,
    Evinnerlig —
"Uti min Faders Rike.

"Vill du mig tjena af hjertans grund,
    Hjertans grund —
"I stadig tro och ära?
"Jag säger mitt namn i denna stund,
    Denna stund —
"Det mände Jesus vara.

Hon sporde honom än yttermer,
    Yttermer —
Säg mig, ho är Din Fader?
Emedan Du så däglig är,
    Däglig är —
Af nåd mig till Dig dragen.

"Min Fader är den rikaste ,

"Rikaste —

"All jorden månd Han äga ,

"Rätt få vi af ditt slägte se ,

"Slägte se —

"Som vandra på Hans vägar.

"Himmel och jord och helvetets magt ,

"Helvetets magt —

"Må Honom lydig vara ,

"Och många tusen änglars vakt ,

"Änglars vakt —

"Uppvakta Honom och ära .

Och är Din Fader så rik en man ,

Rik en man —

Af välide , magt och ära ;

Jag beder, Du Din Moders namn ,

Moders namn —

Mig äfven ville lära ?

"Min Moder är en Jungfru ren ,

"Jungfru ren —

"Af Konga blod och stämma ,

"Som födde mig förutan men ,

"Förutan' men —

"Men blef som förr densamma.

Blef dock Din Moder en Jungfru skär :

Jungfru skär —

Stort under utan like ,

Säg mig me'n jag på resan är ,

Resan är —

Tillståndet af Ditt Rike ?

"Uti min Faders Rike är,

"Rike är —

"Beständig fröjd den bästa,

"Ty verldens motgång och besyr,

"Och besvär —

"Må där ej sätta fästa.

Min käraste och vän så fin,

Vän så fin —

Till det bär jag stor längtan,

Hjelp mig från denna verldens pin,

Verldens pin —

Afguds-tjenstens fängslan.

"Vill du mig tjena af hjertans grund,

"Hjertans grund —

"Och ej mitt bud försaka,

"Så skall du uti allan stund,

"Allan stund —

"Min Faders glädje smaka.

Hon sade: ja ! från denna stund,

Från denna stund —

Att Herrans namn bekänna,

Ty jag uti min hjertans grund,

Hjertans grund —

Allt känner glädjen denna.

"Äst du i trona kommen hit,

"Kommen hit —

"Till fröjd förutan like,

"Så blif nu bär en liten tid,

"Liten tid —

"Medan jag går till mitt Rike.

— Yo —

"Rum vill jag där bereda dig,
"Bereda dig —
"Hvar du skall hos mig vara,
"I ständig glädje, fröjd och frid,
"Fröjd och frid —
"Till evig tid i ära.

Hon vakna' upp i samma stund,
Samma stund —
Den andra morgon blida,
Och tänkte på det hon i blund,
Hon i blund —
Had' drömt om nattetida.

Hon afsked från sin Fader tog,
Fader tog —
Från hedniske rikedomar,
Till främmad land långt bort hon drog,
Bort hon drog —
Och mände ej återkomma.

Hon sände bud till lärde män:
Lärde män —
Som henne kunde visa,
Hurledes hon kunde känna den,
Känna den —
Och honom rättlig prisa.

Hon lät dem undervisa sig,
Undervisa sig —
I kunskap och i lära,
Och trodde fast förutan svik,
Förutan svik —
Treenig Gud rätt ära.

Hon

Hon antog Dop och Christendom,
Christendom —
Och förde Gudfruktig vandel,
Och var i alla delar from,
Delaar from —
Med rätt och Christlig handel.

Si, såleds när hon dödde hän,
Dödde hän —
Var hon förlöst af nåde;
Nu är hon hos sin sälla vän,
Sälla vän —
Upptagen i Guds nåde.

43.

Florens och Margareta.

Denna sågen i P. Syvs och Nyerups samlingar upptagna Folkvisa är troligen en bland de äldre Skandinaviska Traditioner och har ofta blifvit tryckt i Sverige. Den sjunges i Upland, under den bifogade melodi, men lärd ur tryckta Visblad. Den är äfven deraf märkvärdig, att till flera Svenska Folksånger, såsom Visan om Carl och stolts Narva, dess rythm och melodi blifvit länade.

Herr Herrman han fäste Fru Margreta,
Och Florens han henne miste;
Så hjertlig sörja de unga två,
Som fåglen på liljeqviste.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Det var den rika Fru Margreta,
Hon skulle till Kyrkan rida;
Där mötte henne Florens Benedict's Son,
Alt under den gröna Linden.
J hafven det val hört, att Florens bär sorgen för
heane.

Det var Florens Benedict's Son,
Han tager Fru Margreta i famn:
Förläte eder den Allsmäktige Gud,
J tagen en annan man!
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

"Det är icke med min vilja gjordt,
"Att vi skulle skiljas åt;
"Min slägt och fränder gifvit mig bort,
"Och skilt mig från all min fröjd.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Hören J, rika Fru Margreta!
Hur' kan det eder behaga,
Om jag sätter gamla Herr Herrman ihjel,
Som eder i hand är nödgad?
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

"Förbjude det den Allsmägtige Gud,
"Och eder från det sinne!
"Gud som oss sammanfogat har,
"Kan bättre oss åtskilja.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

"J riden bort Florens, Benedicta Son,
"Mina Fruer de hålla i skogen.
"Skulle jag nu längre tala med Er,
"Då får jag sorg i hogen.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Det var den rika Fru Margreta,
Hon rider i Herr Herrmans gård,
Och den gamle Herr Herrman,
Han ute för henne står.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Hören J rika Fru Margreta ,
Hvi hafva eder ögon så runnit ?
Hafven J sport eder Fader är död ,
Eller hafven J Florens funnit ?
J hafven det väl hört , att Florens bär sorgen för
henne .

"Ej hafver jag sport min Fader död ,
"Ej hafver jag Florens funnit ,
"Men det hafver vällat det väder så hårdt ,
"Som jag emot hafver ridit ,
"J hafven det väl hört , att Florens bär sorgen för
henne .

Vore det ej för Er Faders skull ,
Och för edra rika Fränder ,
Så ville jag för denna ymko skull ,
Gifva eder i Florens händer .
J hafven det väl hört , att Florens bär sorgen för
henne .

Det var Florens Benedict's Son ,
Hän samlar trollkarlar alla ,
De kommo fram i djurahamn ,
Dem aktar Herr Herrman fälla .
J hafven det väl hört , att Florens bär sorgen för
henne .

Det var den gamla Herr Herrman ,
Han aktar de djuren att skjuta ;
Men pilarne vände tillbaka igen ,
Sjelf mände han skadan njuta .
J hafven det väl hört , att Florens bär sorgen för
henne .

Då redde de upp en sotesäng,
De lade Herr Herrman derpå,
Och bådo Gud Fader i Himmelrik;
Men han mårde aldrig uppstå.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Det var Florens Benedictts Son,
Han hörde de klockor klinga:
"Visste jag det Herr Herrman vore död,
"Visst skulle min gångare springa.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Det var Florens Benedictts Son,
Han mårde både åka och rida,
Han bad Gud Fader i Himmelrik,
Det året skulle snart lida.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

När nu det året ute var,
Då sade Florens med ära,
"Villjen J mig till Eder Man hafva,
"Det är min största begäran!
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Det var hennes första ord igen:
"Det mårde jag Eder lofva;
"Att vara min allrabjertaus kär;
"Och vid min sida sovva."
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

Bröllop med glädje och fröjd månde stå,
Dem bådom till mycken gamman;
De lefde sedan i många år,
I kärlek och ro tillsamman.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för
henne.

~~~~~

Törkel Tråndason.

~~~~~

Är en i allmogens små Samlingar ofta funnen, tryckt
öfversättning af den hos Syv och Nyerup förekommande
Torkild Trundeson. Sannolikt har den fordom varit en
allmän Skandinavisk Folkvisa; och småningom i Sverige
förlorat sig i ofvan anfördta Tradition.

~~~~~

Törkel han är den käckaste sven,
Som svärd kunde binda vid sida:
Hvar den dag, det i öster dägas,
Då lyster Herr Törkel att rida.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Han rider sig så arla *) ut,*
Som fågelen under ö,
Så fäste han stoltan Adeluds,
Hon var så vän en Mō.
Så fäller hon ljudet för honom.

Han rider sig att beta ^{)} djur,
Uti Herr Laves häge,
Lofvade han stolta Adeluds,
Han ville henne sjelfver hafva.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Där var han i dagar,
Och där var han i två,
Ingen man det viste,
Och ingen man det såg.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Ingen man det viste,
Och ingen man det såg,
Förutan Herr Törkels Svenner,
Och Fru Adeluds Möer två.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Törkel tog Jungfrun i sin famn,
Han talte till henne med gammnan:
Det är en stor ynk att skilja dem åt,
Som gerna vilja vara tillsamman.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Elin lilla,
Hon kunde både tukt och åra:
”Törkel, ni vakter eder sjelfver väl,
”Spillen intet min Jungfrus ära.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Törkel Tråndason,
Han icke af hjertat log:
”Och hör du, Elin lilla,
”Det shall du hvarken tänka eller tro.
Så fäller hon ljudet för honom.*

Törkel lät Jungfrun kläder skära,
Hurudana hon dem ville hafva,
Hvar den sön han lade derpå,
Lät han med röda gull draga,
Så fäller hon ljudet för honom.

Det talte stolten Adeluds,
När hon de kläder såg:
"Gud signe alla de skräddare,
"Som lade sin vinn derpå!
Så fäller hon ljudet för honom.

"Gud signe alla de skräddare,
"Som lade sin vinn derpå,
"Både först och sist Törkel Tråndason,
"Som all den kostnad månde stå!
"Så fäller hon ljudet för honom.

Konungen lät en Herr-Dag hålla,
Med Riddare och raska Hofmän,
Men intet kom Törkel Tråndason,
Förrän Herre-Dagen var all.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var på en Söndag,
Så heliga voro de tider,
Det var Törkel Tråndason,
Han lyster till Konungen rida.
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel kom där ridandés i gårđ,
Främst för alla sina Svenner,
Konungen sporde honom Tidender åt:
Hvar hafver du varit så länge?
Så fäller hon ljudet för honom.

"Med min Hök och med min Lund,
"Var jag i gröna Lund.
"Hvilken Sven som äger till hem,
"Han skall väl få fram en hand.
"Så fäller han ljuvad för honom.

Du rider så långt att hem äger,
Uti Herr Lunds lund;
Det ~~samma~~ äger du långt att hem.
Det lägger ditt huf i gränden
Så fäller han ljuvad för honom.

Jag shall få dig ~~hem~~ att göra.
Ån bete dig i värge.
Du shall fara till Island,
Allt med Herr Esaias Svenne.
Så fäller han ljuvad för honom.

Det smarade Töred Trädgård.
Han smarade honom med urt.
"Jag beför så urt på Island här,
"Jag är gäng honom vid var.
Så fäller han ljuvad för honom.

Det var Dammars Kastell.
Hon dog sin hand i vort.
Hon satt allt så långt,
Och tänkte på det var.
Så fäller han ljuvad för honom.

Här är väl de som dug ynde.
Och icke förgämma å?.
"Hör du, Töred Trädgård?
Till Island skall du för mig
Så fäller han ljuvad för honom.

* *Det var Törkel Tråndason ,
Sin ord kunde han väl vända ,
"J är min Herre oeh jag eder sven ,
"Ehvart J viljen 'mig sända.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var allt om en Söndag ,
Så heliga voro de tider ,
Törkel han sänder sin sven för sig ,
Bad Presten skull' efter honom bida .
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Bad sadla sin gångare med ära ,
Han rider till den samma kyrka ,
Som Adeluds inne månd vara.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Han gårngar åt Kyrkan in ,
Helsar han Fruer och stolta Jungfruer ,
Så hederlig helsar han dem.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Han talar till Fruer och stolta Jungfruer ,
Som honom stod allranäst ,
Både först och sist stoltan Adeluds ,
Han unte henne allrabäst.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var stolta Adeluds ,
Talte till sin Moder med ära :
"H vem är då det sändningebud ,
"Som skall åt Island fara ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

Det svarade hennes kära Moder,
Hon log under skarlakan fin :
"Det skall Törkel Tråndason,
"Den hjertans käraste din
Så fäller hon ljudet för honom.

"Jag hafver icke mer med Törkel att göra,
"Än med en annan unger sven;
"Herre Gud låte mig lefva den dag,
"Att Törkel kommer glader igen!
"Så fäller hon ljudet för honom.

Messan den var sluten,
Och folket det for hem;
Törkel och stolts Adeluds,
De gjorde deras tal så länge.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hör du stolta Adeluds,
"Du skall hvarken sörja eller quida;
"En liten stund, icke mycke länge,
"Skall jag till Island rida.
"Så fäller hon ljudet för honom.

"En stackot resa är snarlig änd',
"Till Iseland att rida;
Den tyckes en stackot tid vara lång,
Som både skall sörja och quida.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stolta Adeluds,
Följde Törkel till gångaren sin;
När hon vände tillbaka igen,
Så rann henne tårar på kind.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Det var liten glädje ,
De böd hvarandra god natt ,
Så fick de en vind så blider ,
De seglade till Island så brådt.
Så fällde hon ljudet för honom.*

*Fyra af sina svenner
Tog han af landet med sig ;
"De andra skulle vara hemma ,
"Och vakta min käraste för mig."
Så fäller hon ljudet för honom.*

*De vinda upp deras silkes segel
Under deras förgyllda rå ,
Då seglade de till Island ,
Med mindre än månader två.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*De vinda upp deras silkes segel ,
I dem blåste vader och vind ;
Allt satt Törkel Tråndason ,
Med hand under kvitan kind.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Vädret det blåste och skeppet skred ,
Böljan slog öfver bord ;
Stilla satt Törkel Tråndason ,
Han talte icke ett ord.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Herr Esbjörn Snare ,
Han talade hastelig under skind :
Icke är här seglade den sjö i dag ,
Att Törkel torde blekna om kind.
Så fäller hon ljudet för honom.*

"Jag vill segla en sjö med dig,
"Om tusend' Gyllen att vara;
"Jag vill bryta en stång med dig,
"Om alla Jungfrurs ära.
"Så fäller hon ljudet för honom.

Så kasta de deras ankar,
Allt på den hvita sand;
Törkel och Herr Esbjörn Snare,
De trädde där först i land.
Så fäller hon ljudet för honom.

Midt uti den Borga-gård,
Där axlade de deras skinn,
Och så gå de i högan loft,
För Islands Konung in.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här sitter J Islands Konung,
"Allt öfver edert breda bord,
"Konungen af Dannemark,
"Hafver sändt Eder Bref och Ord.
"Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Islands Konung,
När han uti brefvet såg,
Så tog han ut en liten knif,
Och skar det i stycken små.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Islands Konung,
Honon kom så mycket ihåg:
"Förr hafver man hört så fattig en sven,
"Fått en så rik Jungfru.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Det svarade Törkel Tråndason ,
Han stod Konungen allranäst :
"Icke var brefvet så illa skrifvit ,
"J måtte ju det hafva läst.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Hör du , Törkel Tråndason !
"Full väl känner jag dig :
"Sju tunnor af det hvita silfver ,
"Det skattade din fader från mig.
"Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Sju tunnor af det hvita silfver ,
"Dem skattade din Fader från mig ;
"Åtta tunnor af det röda guld ,
"Vill jag icke hafva för dig.
"Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Tärkel Tråndason ,
Det bästa som han torde ,
Väl kan jag icke derut i välla ,
Hvad som min Fader gjorde.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Hör du , Törkel Tråndason !
"Har du icke det förr hört ?
"Det skall grisen umgälla ,
"Hvad gamla swinet har gjort — ?
"Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Törkel Tråndason ,
Det bästa som han kunde :
Upp då växer dén lilla gris ,
Med hvassa tänder i munnen.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Alla utaf Konungens Hof-Män
Fick orlof hem att fara,
Förutan Törkel Tråndason,
Han måste där ensam vara.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Alla reste, Kungens Hof-Män,
Då hem till deras mö'r,
Förutan Törkel Tråndason,
Han skulle i tornet dö.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Togo de Törkel Tråndason,
Ledde honom i tornet in;
Han sörjde för Fruer och stolta Jungfruer,
Och mest för kärasten sin.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Alla så stodo de Danske Hofmän,
De sågo så illa dervid;
Togo de Törkel Tråndason,
Vindad' honom i tornet ned.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Törkels lilla smådräng,
Var klädd i kjortel röd:
"Antingen skall jag följa Törkel hem,
"Eller skall jag med honom dö.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Hör du, Herr Esbjörn Snare!
En bön så beder jag dig:
"Säg stoltan Adeluds tusen god natt,
"Bed henne icke förglömma mig!
Så fäller hon ljudet för honom.*

"Du bed henne dansa och qväda,
"Och uara både glad och from; ***)
"Jag vill innan år och dag,
"Med henne bygga och bo.
Så fäller hon ljudet för honom.

De vända upp deras silkes segel,
Under deras förgylta rå,
Så segla de till Dannemark,
Mindre än månader två.
Så fäller hon ljudet för honom.

Så kasta de ut sitt ankar,
Allt på den hvita sand,
Det var Herr Esbjörn Snare,
Han steg der först på land.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Esbjörn Snare,
Han steg där först på land,
Det var stoltan Adeluds,
Hon räckte honom snöhvitan hand,
Så fäller hon ljudet för honom.

Välkommen Herr Esbjörn Snare,
Och vill du säga mig,
"Hvad lider Törkel Tråndason,
"Som reste af landet med dig?
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel han tjener i Island,
Både för Gud och ära,
Han sänder eder tusen god natt,
Jären hans hjertliga kära.
Så fäller hon ljudet för honom.

Han

*Han bad eder hvarken sörja eller quida,
J skolen vara glad och from,
Han vill innan är och dag framskrida,
Med eder bygga och bo.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Då svarade stoltan Adeluds,
Och henne rann tårar på kind;
”Tjenar Törkel i Island,
”Allerhjertans kåraste min?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det så svarade den lilla små dräng,
Var klädd i kjortelen röd:
”Törkel sitter uti Island,
”J Tornet månde han dö.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*”Törkel han sitter i Island,
”Allt inom så hårda gömmen,
”Han bad eder för den högste Gud,
”J honom icke förglömmen.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Är nu Törkel uti Island,
Allt uti tornet satt.
Det vill jag för sanning säga,
Att jag glömmer honom aldrig bort.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Sitter nu Törkel i Island,
Allt uti så hårdan gömma;
Jag vill mitt lif för Törkel våga,
Ju vill honom aldrig glömma.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var icke mer derefter,
Än bara månader två,
Det var Herr Stig Jonson,
Han bodde Sunnan vid å.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Herr Stig Jonson,
Han bad att sadla sin häst;
"Jag vill rida upp åt land,
"Herr Lawe vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Herr Stig Jonson,
Han kom där ridandes i gårds,
Ute står Herr Lawe,
Han var väl klädd i mård.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Här ständar du Herr Lawe,
"Du är väl svept i skinn,
"Du gif mig stoltan Adeluds,
"Allrakäraste Dotter din.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Herr Lawe,
Sin' ord väl kunde han föra:
"Jag vill spörja min Dotter åt,
"Och hennes vilje höra."
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Här ständar du stoltan Adeluds,
"Väl vare dig till att lefva,
"Om dig beder Herr Stig Jonson,
"Och honom vill jag dig gifva.
Så fäller hon ljudet för honom.*

"Här sitter du stoltan Adeluds,
"Väl vare dig alla dina dagar!
"Dig hedrar Herr Stig Jonson,
"Och honom skall du hafva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade stoltan Adeluds,
Hon svor vid Gud och man:
"Det kom aldrig uti min hog,
"Att jag skulle gifta mig än.
Så fäller hon ljudet för honom.

Detta sade hennes Moder,
Hon svarade henne så:
"Den sven han är i Island,
"Som hennes hog ligger på.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Den Sven han är i Island,
"Som all din hog ligger på,
"Och vore han änn från Island,
"Du skulle honom aldrig få.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Jag har icke mer med Törkel att göra,
"Ån med en ann ungersven:
"Herre Gud låte mig lefva den dag,
"Att Törkel kommer glad igen.
Så fäller hon ljudet för honom.

Detta sade Adeluds tjenstemö,
Och svarade hon dertill,
"J gifven ej min Jungfru nå'n annan Sven,
"än den hon sjelf hafva vill.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Full snart så svarade Herr Lawe,
Han var en man så bråd :
"Full väl gifver jag min Dotter bort
"Och spörjer ej min Tärna till råd.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Aldrig så fingo de hennes vilja,
Och aldrig sade hon ja ;
Drucko de deras bröllop,
Den samma månadsdag.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Drucko de deras bröllop ,
Allt både med glädje och gamman ,
Adeluds och hennes tjanstemö ,
De lade råd tillsammans.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var sent om afton ,
De följde den bruden till sänge ;
Stoltan Adeluds och hennes mö ,
De gjorde sitt tal så länge.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Hör du , Elin lilla !
"Vill du vara brud för mig ?
"Alla de dagar jag lefva må ,
"Full väl shall jag löna dig.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Elin lilla ,
Hon svarade sin Fru med ära :
"Gerna vill jag det göra ,
"Hvad eder till vilje kan vara.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Serla f) det var om afton,
D& skickade det sig s& ,
Elin lilla hon g&ngar till Brudahus ,
Och stoltan Adeluds hon g&ngar derifr&n.
S& fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Herr Stig Jonson ,
Han klappade henne p& kind :
"Är jag den allrakäraste ,
"J hafven uti edert sinn.
S& fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Elin lilla ,
Hon svarade sin Jungfrus ord :
"Allt är J den allrakäraste ;
"Me'n jag m& icke Törkel f& .
S& fäller hon ljudet för honom.*

*"Jag vill det aldrig neka ,
"Att Törkel hade mig kär ;
"Men det vill jag för sanning säga ,
"Han b&d mig aldrig o&r&a .
S& fäller hon ljudet för honom.*

*Arla om den morgon ,
D& skickade det sig s& :
Adeluds hon gick till brudehus ,
Och Elin lilla gick derifr& .
S& fäller hon ljudet för honom.*

*Arla om den morgon ,
Det första dagen var ljus ,
Det var Dannemarks Konung ,
Han går till brude-hus.
S& fäller hon ljudet för honom.*

*Jag gifver dig det hvita silfver ,
Och så det guld så rölt ,
"Tig still Herr Stig Jonson ,
"Om Bruden icke var mö.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Jag gifver dig det hvita silfver ,
Och så det röda guldband ,
"Tig still Herr Stig Jonson ,
"Om det var tvifvel ibland.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Haf sjelf det hvita silfver ,
Och edert guld så rödt ;
J gaf mig stoltan Adeluds ,
Hon var så vän en mö.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Är det sant du säger mig ,
"Att Adeluds var mö ;
"Då skall Törkel Tråndason
"Uti Island för hennu ej dö.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*De drucko deras bröllop ,
Både med skänk och vin ,
Åtta dagar derefter kom ,
Så följde de Bruden hem.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var icke mer derefter
Än bara månader fem ,
Det var Törkel Tråndason ,
Han kom från Island hem.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Han kom från Island hem ,
Starka voro de tidender ,
Där honom mötte emot igen .
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Starka voro de tidender ,
Och angick Törkel mest ,
Det var Herr Stig Jonson ,
Han hade stoltan Adeluds fäst.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var allt om en Söndag ,
Så heliga voro de tider ,
Törkel han sände sina Svenner för sig ,
Bad Presten skull honom bida.
Så fäller hon ljudet för honom .*

*Törkel han gångar åt Kyrkan in ,
Hans hår det sken som guld ,
Det kunde man väl på honom se ,
Hans hjerta var sorgefullt.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Han talte ett ord med ära :
"Hvem tog af det röda gull ,
"Stolt Adeluds brukade bärä ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Dertill svarade den lilla smaddräng ,
Han svarade Törkel så :
"Det gjorde Herr Stig Jonson ,
"Som bodde Sunnan &."
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Messan hon var sjungen ,
Och folket det for hem ,
Törkel han gångar i Kyrkan fram ,
Han helsar väänner sin.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Han talar till Fruer och stolta Jungfrur ,
Som honom stod allranäst ,
Både först och sist stoltan Adeluds ,
Och henne unte han allrabäst.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Hör du , stoltan Adeluds !
"Och hvad jag åtspör dig ,
"Var det med din vilja ,
"Du bröt din tro mot mig ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade den stolta Adeluds ,
Med tukt och fullgodt sinne :
"Det gjorde väänner och fränder mina ,
"Det var aldrig med mitt minne,
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Hör du , stoltan Adeluds !
Och är det med din vilja ,
Så vill jag slå Herr Stig Jonson ihjel ,
Och dig från honom skilja ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Hör J, Törkel Tråndason !
"Det sker aldrig med min vilja ;
"Den samme Gud oss sammanfogat ,
"Han kan oss bäst åtskilja.
Så fäller hon ljudet för honom.*

Hör

"Hör J., Törkel Tråndason !
"Min vilja vill jag låta Er veta :
"J skolen rida uppå landet ,
"Herr Peders Dotter att gilja.
Så fäller hon ljudet för honom.

"J beder icke om den yngsta ,
"J beder icke om den äldsta ,
"J beder om stolts Sissa lill' ;
"Hon är den allrabästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

"J beder om stolts Sissa lill' ;
"Hon är både fager och hvit.
"Det säga alla som henne se ,
"Att hon är mig så lik.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hör du det , stolts Adeluds !
För din skull det så sker ;
Dock vill jag för sanning säga :
Jag hafver henne aldrig kär.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason ,
Han bad att sadla sin häst :
Jag vill rida mig uppåt landet ,
Herr Peder vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason ,
Han kom der ridandes i gårds ;
Ute ständar Herr Peder ,
Han var väl svept i mård.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här ståndar Du, Herr Peder,
"Och är väl svept i skinn,
"Du gif mig stoltan Sissa lill',
"Allrakäraste Dotteren din.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Herr Peder,
Han var en man så bråd:
"Jag går mig uti högan loft,
"Att spörja min Dotter till råd.
Så fäller hon ljudet för honom.

Här sitter du, stolts Sissa lilla,
Väl vare dig alla dina dagar!
Om dig beder Törkel Tråndason,
Och honom vill jag dig gifva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade stolts Sissa lilla,
Hon kunde både tukt och ära:
"Det är icke godt trolofva den Sven,
"Till en annan kärlek månd' bärä".
Så fäller hon ljudet för honom.

De fingo hennes vilja derpå,
Och gladlig sade hon ja,
Så drucko de deras Bröllop,
Den samma månads dag.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Han bad att sadla sin häst:
"Jag vill ännu i afton,
"Min kära Moder gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Det var Törkel Tråndason ,
Han sporde sin Moder med ära :
"Och vilken shall nu vara den Fru ,
"Som Bruden shall framföra ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade hans kära Moder ,
Så listelig under skinn :
"Du bjuder stoltan Adeluds ,
"Den allrakärsten din.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Han bad att sadla sin häst :
"Jag vill rida mig upp åt lande ,
"Herr Stig Jonson att gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Han kom där ridandes i gårds ,
Ute stod Herr Stig Jonson ,
Han var väl svept i mård .
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Här står du , stolta Adeluds ,
Du äst väl svept i skinn :
"Och vill du vara nu den Fru ,
"Som föra shall Bruden min ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Länge stod stolts Adeluds ,
Och torde honom inte svara :
"Ja , sade Herr Stig Jonson ,
"Du skall det gerna göra.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Hon skar ned två silkes,
Och så två sindals väfvar;
Ingen där till Bröllopet kom,
Som gaf Bruden sådan gäfva.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Ingen där till Bröllopet kom,
Som gaf Bruden sådan gäfva:
Hon gaf henne samma Sven,
Som hon önskade sjelf att hafva.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Och det var stoltan Adeluds,
Rider Törkels Brud emot,
Silke och så det röda sindal,
Hänger ned öfver gångvrens fot.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*De redo öfver den gröna äng,
Igenom de gröna skogar,
Aldrig kom Törkels huita hand
Af stoltan Adeluds sadelboga.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Hör du, stoltan Adeluds!
Jag spör dig under ö:
"Hvad sade Herr Stig Jonson,
"För du var icke mö?
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Jag tackar Elin min tjenstemö.
Ty Brud var hon för mig,
Och lätst hon hafver åran min,
Och hvitan hals för dig.
Så fäller hon ljuset för honom,*

*Det var Törkel Tråndason,
Och smilade han dervid :
"I aften skall jag mig vakta
För sådant qvinno-sned.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade stolts Adeluds
Log listigt under skinn :
"Hvar fick Du det ohöfiska ord ,
"Hjertans allrakäraste min ?
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var särla om aftonen ,
De följde Bruden till säng .
Törkel och stolts Adeluds ,
De gjorde sitt tal så länge .
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Hvi ständar Du här så länge ?
"Det är för din mycket värre ,
"Du får utack af din Brud ,
"Och jag utaf min Herre.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Hjelpe mig så sant den högste Gud ,
Både af sorg och qvida ,
Att jag ville hellre tala med dig ,
Än sovva vid Brudens sida !
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Hielpe mig så sant Gud af Himmelrik ,
Både af sorg och harm ,
Jag ville hellre tala med dig ,
Än sovva på Brudens arm.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var stoltan Adeluds ,
Hon drog sparrlakanen samman ,
Hennes ögon runno och hjertat gret :
Hon gjorde det af godt gammans .
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var stoltan Adeluds ,
Drog öfver dem silkes pell :
"Det vete Gud Fader i Himmelrik ,
"Att jag heller läge där sjelf .
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var stoltan Adeluds ,
Stängde Brudehus dörrn så brådt ,
Törkel Tråndason och hans Brud ,
Den böd hon tusend' god natt .
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var Herr Stig Jonson ,
I sorg oeh sjukdom han låg ;
Det var stoltan Adeluds ,
Hon gick honom till och från .
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var Herr Stig Jonson ,
Ett ord talte han med harm ,
"Gud vare lof i Himmelrik ,
"Vi ha ej tillsammans ett barn .
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det svarade stolts Adeluds ,
Så listelig under skind :
"Det båtar rika Fränder din ,
"Men skadan blifver min ,
Så fäller hon ljuset för honom .*

*Det var Herr Stig Jonson ,
Han vändes till väggen dervid :
Det vill jag för sanning säga ,
Han dödde så hastelig.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*In så kom en liten små dräng ,
Var klädd i kjortelen röd :
Ett Paternoster för Herr Stig Jonson
Han bad , för han blef död.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Tråndason ,
Han slog de tafvelbord samman ,
Ett Paternoster för hans själ han bad ,
Det gjorde han med gammnan.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var icke derefter ,
Mer än månader tre ,
Det var stolts lill' Sissa ,
Hon födde fager en son.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var stolts lill' Sissa ,
Hon var så vänt ett vif ;
Det vill jag för sanning säga ,
För honom låter hon sitt lif.
Så fäller hon ljudet för honom,*

*Det var stoltan Adeluds ,
Hon breder på sina bänkar :
"Herre Gud Fader i Himmelrik ,
"Han unne mig det jag tänker.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Herre Gud Fader i Himmelrik,
Han unne mig det jag tänker,
Han lätte mig vara inom år och dag
Hvarken mö eller enka!
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var Törkel Trändason,
Han bad att sadla sin häst :
"Jag vill rida uppå land,
"Stolt Adeluds vill jag gästa.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var Törkel Trändason,
Kom ridandes i gård,
Ute stod stolts Adeluds,
Hon var väl svept i märd.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var Törkel Trändason,
Han talar till henne så brådt :
Och hör du, stoltan Adeluds,
Mig låna hus i natt!
Så fäller hon ljuset för honom.*

*"Och hör du, Törkel Trändason,
"Stig ned utaf din häst!
"Du har ju sjelfver hus och gård,
"Du hafver här aldrig gäst.
Så fäller hon ljuset för honom.*

*"Och hör du, Törkel Trändason,
"Du må icke annat tro,
"Ett år det vill jag efter sitta,
"Allt uti mitt eget bo,
Så fäller hon ljuset för honom.*

*Det var den största glädje,
Att de komm' tillsamman;
Men det var ock den största sorg,
Den sommarnatt var icke lång.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det gjorde stoltan Adeluds,
Emedan hon satt så allena,
Hon gaf Elin lilla
En af Törkels vänner.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Trändasön,
Och han bad sadla sin häst:
"Jag vill mig rida uppåt land,
"Herr Lawe vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det var Törkel Trändason,
Han kom där ridandes i gårds,
Ute ständar Herr Lawe,
Han var väl svept i mården.
Så fäller hon ljudet för honom.*

*"Här ständar du, Herr Lawe,
"Du äst svept väl i skinn,
"Gif mig stoltan Adeluds,
"Allrakäraste Dotteren din!
Så fäller hon ljudet för honom.*

*Det svarade Herr Lawe,
Han var en man så klok:
"Jag vill mig gå i högan loft,
"Och spörja min Dotter åt.
Så fäller hon ljudet för honom.*

"Här sitter du stolts Adeluds,
"Väl vare dig att lefva!
"Om dig beder Törkel Tråndason.
"Och honom vill jag dig gifva.
"Så fäller hon ljuset för honom.

Med min sax och med min sōm,
Dermed vill jag mig föda,
Jag vill icke gifta mig igen,
Jag sköter icke hafva den mōda.
Så fäller hon ljuset för honom.

"Med din sax och med din sēm,
"Dermed kan du litet vinna,
"Du skall gifta dig igen,
"Så göra andra quinnor.
"Så fäller hon ljuset för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Hon log under skarlakan fin;
Det kom aldrig i min håg,
Att jag skulle gifta mig igen.
Så fäller hon ljuset för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Hon talte till sin Moder så:
"Allt är Törkel den samma sven,
"J sade jag skulle aldrig få."
Så fäller hon ljuset för honom.

De drucko deras Bröllop,
Både med skänk och vin;
Åtta dagar derefter
Följde de Bruden hem.
Så fäller hon ljuset för honom.

*De drucko deras Bröllop ,
Både med lust och gamman ,
Törkel och stoltan Adeluds ,
De hade sju barn tillsamman.
Så fäller hon ljudet för honom.*

- *¹⁾) *Arla*, tidigt om morgonen : Se *Ihs. Glossar. Sviogoth.*
I. pag. 101. Uttales ofta i Provinserna och finnes i
tryckta visorna *ärла* eller *ärliga*: närmare i Isländska
ordet *ár* eller *aur*, början.
- *²⁾) *Beta*, jaga, är gammalt Isländskt och Svenskt ord,
som egentligen betyder *upphetsa hundar mot vildjur*.
Se *Ihr. Gl. Sviog.* I. pag. 176.

*³⁾) *Fro*, glad : gammalt Svenskt ord, hvaraf ordet
fröjd kommer. Se *Ihr. Gl. Sviog.* I. pag. 605.

†¹⁾) *Serla*, sent : gammalt Svenskt ord. Se *Ihres Gloss.*
Su. II. pag. 527.

44.

Riddaren Bryning.

Är sannolikt en bland de sista Skandinavisks Riddarvisor, och är nu en af Svenska allmogens mest älskade Sånger. Den har under sista århundradet blifvit utgivnen från nästan alla Boktryckerier i riket, med mer eller mindre förändringar, ofta med överskrift: *Historisk Visa om en berömd, Riddare, Herr Bryning och en Prinsessa af Engeland, Konung Edwards Dotter etc.* Alla dessa äro af Boktryckarne utstyrde med många moderna sirater och Fransyska ord, hvilka till en del efter en Tradition från Upland blifvit utbytte. Den här anförläda melodi är upp-tecknad efter en Bondhustrus sång i Upland.

Det var en gång en Riddare, en Riddare Sen,
Han gjorde till sin Fader så ödmjuk en bön,
Om orlof och förlöf,
Att rida under ö,
Och fästa sig en mö.

Strax orlof han då fick och sadla' gångaren grå,
Från Fäderneslandet han gladelig' mānd' gā;
Herr Bryning heter han,
Det var en gildisk *) hjelt',
Som kunde stå i fält.

Han reste genom många land i årena fem,
Hans Ridderliga rykte väl spordes uti dem.
Så mången Jungfru skön
Honom älska' innerlig';
Den Riddarn akta' sig.

Den Herren for till Engeland, hans hug stod derhän,
Där hade han stor lycka, och oförmärkt en vän,
Han lyckelig dit kom,
På Ridderligt maner,
Som andra Riddare fler'.

Den Herren han logerad' i den kongeliga stad,
Vid kongelig taffel han spisade sin mat,
Hans hår så vida rann,
Han tänkte då först på,
Hur detta skulle gå.

Den skönaste Prinsessa, som någon hade känt,
Var Konungens dotter af Engeland, och den
Herr Bryning har så kär
Som tusend tunnor guld,
Dock hemligt och fördoldt.

Hon önskade och tänkte, i tankar ofta så,
"Gud gifve, att Herr Bryning mitt hjertelag kund' nä!
"Då hoppades jag till,
"Att'en glädjas och le,
"Ell' ock att döden se.

"Och väl är mig frånfallen min Moder så god,
"Den sorg är dock liten, slätt intet deremot
"Som älskogen nu gör
"Till denna Riddare Son;
"Gud Fader hör min bön!

Men vilja att pekas att läsa honom förra,
Det var jag icke väga; hvad shall jag komma på?
"Det är mig också ej väl
"Att skriva uti lön"
"Till Riddaren så sköna.

Herr Brunnung så svärt i Jungfruns tankar Fg.,
Och hennes blod så förändras, när honom hon sägat
Den Riddaren lika så,
Af kärleken sia,
Måst båra biekan kind.

"Ach ve! och olycka är det mig kommen på,
"Jag älskar den så högt, som jag kan icke få,
"Och hon vet ej deraf;
"Dock kanske, veste hon det,
"Det blef" visst min förtret.

"Hvad skulle hon väl akta en främmad Ridder Son,
"Väl annat, än att honom gifva döden till lön?
"Dock jag det hellre såg,
"Att dö i morgon dag,
"Än lefva utan behag.

var nu den Herren, till fullo då ett år,
dje var så liten, hans sorg var så stor,
s kinder gjordes blek,
s älskog, kärleks sak,
mången gör i dag.

Den Englandske Konung, han talte till sin sven :
"Hvi sörjer då Herr Bryning, den bästa af mine män?

"Hvad fattas honom väl ?

"Gör älskog honom det ,

"Eller annan en förtret ?

Den Englandske Konung , till honom talte så :

"Herr Bryning , J sörjen , jag kan det väl förstå ,

"Begären allt af mig ,

"Utan gullkronan fin ,

"Och dertill Dottern min.

O, nådige herre ! jag sörjer nu derförf ,
Min Fader , har jag sport , är i svartaste jord ,
Och käransen min är död ;
Jag är åt lifvet led ,
Att dö är jag beredd.

Se ! derföre så bleknas mina kindar , som J ser ,
Dock mest för den ena , som jag hafver kär ;
Den dägeligaste mö ,
Som lyckan än gaf bröd ;
Gud gif , jag vore död.

"Du håll nu upp att sörja , och aflägg sorgen svår ;
"Jag vet så rikt ett adelsvif , af er skall bli ett par ;
"En enka af min slägt ,
"Hon har en dotter så prud ,")
"Och det skall bli din Brud.

Min vilja uti penna att låta honom förstå,
Det tör jag icke våga; hvad skall jag finna på?
"Det står mig ock ej väl
"Att skrifva uti lön'
"Till Riddaren så skön.

Herr Bryning så svåra i Jungfruns tankar lig,
Och hennes blod sig förändrar, när honom hon såg i
Den Riddaren lika så,
Af kärleken sin,
Måst hära blekan kind.

"Ach ve! och olycka är det mig kommen på,
"Jag älskar den så högt, som jag kan icke få,
"Och hon vet ej deraf;
"Dock kanske, veste hon det,
"Det blef visst min förtret.

"Hvad skulle hon väl akta en främmad Ridder Son,
"Väl annat, än att honom gifva döden till lön?
"Dock jag det hellre såg,
"Att dö i morgon dag,
"Än lefva utan behag.

Och där var nu den Herren, till fullo då ett år,
Hans glädje var så liten, hans sorg var så stor,
Hans kinder gjordes blek,
För älskog, kärleks sak,
Som mången gör i dag.

Den Engelandiske Konung, han talte till sin sven :
"Hvi sørjerdå Herr Bryning, den bästa af mine män?
"Hvad fattas honom väl ?
"Gör älskog honom det,
"Eller annan en förtret ?

Den Engelandiske Konung, till bonom talte så :
"Herr Bryning, J sörjen, jag kan det väl förstå,
"Begären allt af mig,
"Utan gullkronan fin,
"Och dertill Dottern min.

O, nädige herre ! jag sörjer nu derförf,
Min Fader, har jag sport, är i svartaste jord,
Och kärasten min är död ;
Jag är åt lifvet led,
Att dö är jag beredd.

Se ! derföre så bleknas mina kinder, som J ser,
Dock mest för den ena, som jag hafver kär;
Den dägeligaste mö,
Som lyckan än gaf bröd ;
Gud gif, jag vore död.

"Du håll nu upp att sörja, och aflägg sorgen svär;
"Jag vet så rikt ett adelsvif, af er skall bli ett pari
"En enka af min slägt,
"Hon har en dotter så prud,")
"Och det skall bli din Brud.

T-r tack , min nådig Herre , i djupaste respect !
Men aldrig den mö jag tager till min äkt'.

Jag ville icke det ,
Mina vänner spöria skull' ,
För tusend tunnor guld .

"Och hör du , Riddar Bryning , du tag dig ej så närl
"Du må då ej så blekna , hon är dig full väl värd !
"Två tusen tunnor guld
"Med henne fångar du ,
"Hvad synes dig väl nu ?

Mig synes nu som förr , och svarar ännu dertill :
Den mö Jag ej älskar , längt mindre hafya vill ;
Om jag än half' ert land
Med henne kunde få ,
Jag tog'na ej ändå .

"Och bör, du Riddar' Bryning; föraktar du mittland ,
"Dertill min slägtings Dotter, den däglig' liljevand**) ?
"Den skall dig icke mer
"Tillbjudas någon tid ;
"På Konga ord du lit .

Kong Edvard han lät bjuda alla sina goda Hofmän :
"J binder mig Herr Bryning ; i tornet honom sänd,
"Tills morgon den dag ,
"Sitt lif han låta må ,
"För han oss svarat så .

Hvad sorg den Kongliga Prinsessan då fick,
Är ei väl att beskrifva, till sängs hon strax då gick;
Hon var då nästan död,
Den tid hon hörde det,
Hvad Riddaren var skedt.

Den andra dag om morgen de ledde honom ut,
Den Kongliga Prinsessan, hon suckade till Gud;
Och tårar det rann
På Jungfruens kind,
För Riddaren så fin.

"Det väller nu det unga adeliga vif,
"Att dägligaste Riddarn måst låta så sitt lif;
"Ack bättre vore mig,
"Jag aldrig vore född,
"Gud gif, jag vore död!

Så komm' de då med Riddaren, på platsen härut,
Så innerlig han suckade, och hoppades på Gud,
Och tänkte så vid sig:
"Min själ Gud nådig var,
"Också den kär jag har!

Då trädde fram till honom Kong Edvard på stund:
"Och hafver du en Käraste, i annat främmand land,
"Och du vill ödmjukt be
"Om nåd här hos mig,
"Då lös jag gifver dig.

Tu skämde jag mång Riddare, allt uti mitt land,
Om jag nu skulle tigga mitt lif utaf din hand;
Det vare långt från mig,
Jag förr oskyldigt här,
Vill dö nu för ert svärd.

"Om du nu ock den endaste i Engeland än var,
Som svärdet sitt vid sidan af röda guldet bar,
"Så skall du dock nu dö,
"För blanka bödelns svärd,
"Allt efter ditt begär.

Så säger jag J Herrar god natt, som nu här står
Så vilrig som oskyldig till döden jag hän gär,
Och beder att J nu
Min oskuld kunnog här
Vill göra för en hvor.

Så greto de, så många, som derhos mände stå,
Och allramest Jungfruer, både stora och små,
De klagade allramest
Den unga Riddarens död,
God natt de honom böd.

Då trädde elva Riddare där fram med stor hast
För Kongen i ödmjukhet knäföllo de strax,
Och bådo för henom så:
"O nådige Herre kär,
Den Riddaren nådig var!

Då svarade den Konung : "Jag skänker honom lif,
"Men fängen bårdt till döden den Riddaren må bli!

"Och sätt honom strax
"Uti det mörka torn,
"Från Måne och från Sol.

Den däggigsta Prinsessa , den tid hon hörde det ,
Så blef bennes bjerta något tröstadt dervid ,
Ock tänkte så vid sig :
"Ånnu förhoppning är
"Om den jag hafver kär."

Hon bad då således : "o Du , all nådens Gud ,
"Låt mig dock en gång blifva den fängue Riddarens
brud !

"Ty här förutan mig
"Ej minsta gladje hän
"I verlden njuta kan.

"Gud låte mig dock lefva den dag , så lyckelig ,
"Jag må med honom tala allt hvad som synes mig !
"O Gud ! Du gifve det ,
"Jag nu hos honom stod ,
"Det Adeliga blod !

Herr Bryning han suckade i tornet , som han låg :
"Gud nåde mig fänge , som här nu dödas må ,
"Och mina unga är
"Således bringa hän !
"O Gud ! du var min vän !

"Jag sörjer ej så mycket för lifvet mitt nu här,
"Som för den Prinsessa, jag lönnlig hafver kär,
"Det smärtar mig nu mest,
"Jag henne ej skall se;
"Det gör mig sorg och ve.

"Olycklig, jag däre, hvad tänker jag väl på!
"Jag älskar den så högt, som jag aldrig kan få;
"Änsköt jag än var fri,
"Hvad aktad' hon dock den,
"Som är till döden kand?

"Jag sörjer så mycket för henne uti lönn,
"Kanske hon sig kan glädja, den Jungfrun så skön.
"Gud vet, min sorg är stor,
"Som jag i hjertat bär,
"Mest för den jag har kär.

En tid derefter fiender det land belade så,
Att Edvard den Konung sjelf han måste med utgås,
Ty redde han sig till,
Att fara hän sin väg,
Han längre töfva' ej.

Prinsessan hon då sade: "Herr Fader, säg dock hvem
"Tör J betro Herr Bryning, till dess J kommen heim?
"Jag beder, se Er för,
"Ty om han frihet njöt,
"Det blef så mångens död.

Tack vare dig, min Dotter, allt för din' snälla ord,
Slätt ingen utan dig, på hela verldens jord i.
Där har du nycklar små,
Till vård om fången sjelf,
Adjö, adjö, far väl!

Nu råder den Jungfrun, den dägliga Mös.
Hon aktar att göra sin fånge ett besök,
Och sjelfver en glädje stor;
Ty tänker hon nu på,
Hur detta skulle gå.

Hon trodde slätt ingen, att bärta det bud,
Och sjelfver att gånga, dertill var hon så blyg å
Dock kärlek henne tvang,
Hon sjelfver tog sig på.
Till fången sig att gå.

En timme öfver midnatt, den Jungfrun var beredd,
Allena sjelf att gånga till fången sin då ned,
Som jernbunden låg;
Hon läste upp dörren då,
Och helsade honom så:

"God afton, Riddar Bryning! det är mig så kärt,
"Att J är i min vilja, också min fånge är;
"Hvad synes Er om det,
"Att jag om midnattstid
"Så ensam kommer hit?

O Herre! o Herre! hvad är det för en röst,
Hvad är det för en syn, som jag ser i mitt bröst?
Uti mitt fångselband,
I detta mörka torn,
Från Måne och från Sol.

Hvad heller månn' jag drömma, eller månn' jag va-
ken är?
Mig synes för mig stända, den som jag bar så kär!
Jag dödsens gifne man,
Som jernbunden är,
Hvad är det som jag ser?

"H vem synes jag Er vara, Riddar Bryning så kär?",
O nådigste Jungfru, jag tycker att J är,
Den dägliga mö,
Som hjertat gjorde sär't,
Allt uti Kungens gärd.

Jag älskad' henne svåra, och det i lönlighet.
Hon tvingade mitt hjerta, så kinderna dervid
Dödsbleka färgor fick;
Men yppa det en stund,
Jag torde ingalund.

Jag brukte salta tårar, i stället för vin;
Men nu är lyckan värra, nu ser jag döden min.
Det enda är min tröst,
Att en så däglig mö
Mig sjelfver läter dö.

Den Jungfrun hon suckade så svärä för sig sjelf,
Dess ögon flöt' med tårar, som en stridan dam och elf;
Dock tvang hon ut de ord:
"Hvad menar du, fånge god,
"Att älska Kongablad?"

"Min Fader ban är borts, och han är icke här,
"Jag vill dig annat lära, än mig att hafva kär.
"I morgen skall du dö,
"Täm kärleks tankar slik,
"Tro fritt jag säger dig.

Så dör jag, för ingen, på jorden nu här,
Jag högre i tanka har älskat, än Er;
Och det är all min lust,
Att en så däglig mö
Mig sjelfver låter dö.

Den Jungfrun sig omvände, med tåre-ögon flod,
Den Riddaren han suckade, och Jungfrun han bad;
Hon ville icke fler
Så löna kärlighet!
Hon suckade dervid.

"Dock vet jag väl, en fånge är ingalunda värd,
"Att älska en Prinsessa och hafva henne kär;
"Dock kan jag ingalunda
"De orden dölja mer,
"Att jag Er hafver kär."

Hon längre ej kan vara, att höra på hans ord,
Så läste hon då tornet, i hjertat hon då svar:

Hon' aldrig någon man
Utan Bryning ville ha',
Eller ock den svarta graf.

Herr Bryning blef allena, och sorgelig han var,
Förry hans kärlekstal fick dödeliga svar
Han älskade innerlig
Den domaren, som
Över honom fällde dom.

Han suckade så ofta, hans ögon de flöt':
"Nu händer mig det samma, jag mången Jungfru söt
"Allt oförtjent förakt
"För kärlighet har gett;
"Nu har mig detsamma skett.

Han viste ej att Jungfrun honom älskade si,
Ty hennes ord vor' hård', då hon för honom månd'
stå,
Så sorgelig han bad:
"Gud vare ej benne vred,
"För min oskyldighet!"

"Att fälla flera tårar för kärlek, det är skam,
"Men jeg är så förvirrad, som ett förvilladt lam,
"Det villse vandrat har,
"Allt uti rosenlid,
"Så mången viller stig.

"O sorgeliga bjerta , din hug från den du vänd ,
"Som sjelf så omildelig till döden dig har känt !
"Dock smärtar mig nu ej
"Den förestående död ,
"För kärleken så söt .

Nu Jungfrun tiden så fördref , och den var hen-
ne lång,
Att öppna till Herr Bryning sitt hjertelag en gång ;
Emedlertid kom bud
Från stående ett krig ,
Att Kongen han stod lik.

"Högborna Prinsessa , i det grönaste fält ,
"Där byttes med kolor , och Konungen sjelf det gällt.
"Vi hämnade hans död ,
"Och seger vi vann ,
"Till ära för vårt land."

Den Jungfrun hon bleknade och signade till jord ,
Dot kan en hvor väl tänka , hur' nu hon var till mod :
En enslig fågel lik ,
Förutan Far och Mor ,
Och Syster och Bror.

Hon klagade sin smärta , med kinderna väst' :
"I mina ungdomsdagar blef mig den sorgen spätt:
"Oblida lycka du ,
"Allt huggar sår i sår ,
"Gif , att jag lig på bår !

Så tänkte hon på Bryning, bur' honem månde gä,
"Och du utvalde Riddare, om jag dig kunde få,
"Så nöjes jag dock väl,
"Änsköt i ringa ständ,
"Ån äga Engeland.

Som hon då stod och klagade, då in åt dörren komm'
De högborne Riddare och Adelskap så fromm';
De svoro henne tro;
För henne lif och blod,
De hollo ej för god.

Så trädde fram den Biskop, med Ordens bröder god';
De önskade henne lycka och dem på stället stod',
Som henne ment med tro,
Att hålla trogen ed,
I hörsam ödmjukhet.

Då vor' de henne troskap, både hög och nedrig ständ,
Och önskade henne lycka att dömma Engeland,
Och rikena regera,
Och lefva länge väl,
Allt som hon önskar sjelf.

Hon tedde sig nådigt, och ödmjuk tack dem böd,
Hon tänkte mer på fången, än på gullkronan röd,
Hon aktad' honom mer,
Den fångne Riddarson,
Ån England med sin kron'.

Som natten så tillstundar , en hvar sin väg då gick,
De orlof månde taga ; men hon i sinnen fick ,
Till fången sin att gå ,
Hon mente honom bäst.
Vill' vara honom näst.

När alla var till sänge , den Jungfrun passade på ,
Så ena till sin fånge hon aktade att gå ,
Hon in om dörren steg ,
Och helsade Riddaren ,
Sin allrabästa vän.

"Stor tack , så bör du hafva , o dägelig Jungfru skön!
"Hvi töfvar du så länge , med döden till min lön ,
"Att skänka fången din ,
"Som lifvet ej begär ,
"Att njuta längre här ?

● ! viste du , Herr Bryning , mitt hjertelag till dig ,
Du önskete dig ej döden , men då väl snarare mig ,
Som Kronan utaf guld ,
I Engeland shall bär' ,
Ack ! hafver du mig kär ?

"Ack , nådigsta Prinsessa , hon spotte icke mig !
"Hvad hafver jag dock syndat , me'n jag så ynklig
"Skall höra sådant spe ,
"Utaf den enda mö ,
"För den jag ville dö !

"Och nådiga Prinsessa, nu spotte inte mig,
"Jag hafver förr haft tankar, och väl så ypperlig".
 "Och varit buden den,
 "Så hög och mägtig är;
 "Jag döden nu begär.

Prinsessan fällde tårar, satte sig hos honom ned,
För gråt hon ej kund' tala med Riddaren dervid;
 Han dubbelt fången blef,
 Då han den Jungfru såg,
 Så sorglig der han låg.

Prinsessan upp månd' stända på honom väntigtsåg:
"Och Riddare, Herr Bryning, hör hvad jag säga mā:
 "Då är' Du endast den,
 "Som jag än har haft kär,
 "Af allt i verlden är.

"Hvad jag tillförne talte, det icke var så ment,
"Mitt hjertelag att öppna är icke än för sent,
 "För den som jag har kär,
 "Öfver verldens röda guld;
 "Herr Bryning var mig* huld !

"Jag glad har aldrig varit, se'n jag första gång dig såg;
"Ty kärleken till dig, jag städse tänkte på,
 "Och fällt bar mången tår,
 "Som rinner för dig än,
 "Min allrakäraste vän !

Hon lossade den Riddaren och sade till honom så:

"Dersom jag dig nu sviker, då Gud mig löna må!

"Se här den för dig står,

"Som unnar dig allt godt,

"I ära utan spott.

Herr Bryning, af förundran, bief ganska tyst och

stum,

Den Jungfrun honom träffad', och hör du Riddar

from :

"Vill du ej svara den,

"Som älskar dig så,

"I ära och i tro ?

Den Riddaren ned månd falla, för Jungfruns fot,

Hon honom månd upptaga, af ett förälskadt mod,

Och vänligt tog i famn ;

De fällde mången tår,

Af kärleken så stor.

"Jag för dig till en Krona, och det i trofasthet,

"Hvem jag nu har utkårat, slätt ingen kommer vid,

"Du är den endaste,

"Med den på verldens ö

"Jag lefva vill och dö.

"Om jag än Englands Krona förlora skall för dig,

"Och jag dig nu kan vinna, jag är förnöjlig ;

"Sker det ej, ser du vässt

"Den kind, som nu är röd,

"Om dagar få är död.

Ack, nådiga Prinsessa, den endaste du är,
Som jag ännu har älskat och haft i hjertat kär,
Du endast är ock den,
Jag älskar till min död,
Skönt jag dig aldrig njöt.

De famntogo hvarannan och gret' af kärighet,
Så Änglarne hos sjelfver Gud de gladdes dervid;
Deras hjerta stod i brand,
Och ögonen i gråt,
Förutan avek och hat.

"Hör, all min tröst och glädje! hör hvad jag säger dig;
"O du, min Ängel kärä, o du, mitt smycke rik',
"Nu går jag från dig bort,
"Till mig du komma må,
"När jag dig beder så.

"Nu äga vi ett hjerta, en själ, också ett lif,
"Att vi ock en regering må äga, Jesu gif,
"Vår ingång vare god,
"Som i all ärlighet
"År skedd af kärighet!

När solen upp månd' skrida, Prinsessan klädde sig,
Och gick så i salen, der mången Riddare rik
Till uppvakt färdig stod.
Hon bad dem litet stå,
De vänta ville då.

Hon Riksens råd månd kalla, där de nu samlad' var,
"Jag har ett ord till eder, vill J mig gifva svar,
"Och unna vill mig den,
"I tro att lefva med,
"Som jag nu sjelf begär?

Där stod mång' Riddare, som mod dervid månd fl,
Hertigar, Förstar bälde, tänkte vid sig så:
Det vara kan väl mig,
Hvarför de alla svor',
Att lyda hennes ord.

Och de högborne Herrar, de ställde sig nu fram,
De viste icke hvilken, det vara skulle af dem;
Ty svor de andra gång,
Hvem hon sig önskade,
Skull strax och villigt ske.

Hon märkte deras tankar, och talte så till dem:
"Jag vill begära fången, som är i tornet gömå,
"Herr Bryning heter han,
"Han är den enda nu,
"Jag hafver i min hug.

"Och om jag icke skulle till åkta gifvas den,
"Som hjertat mitt är gifvet, och älskar som en vän,
"Så dör jag i min sorg,
"Och ingen till är född,
"Som beta kan min död.

De Herrar henne svara : hvad hennes vilja är,
"Det långt från oss skall vara, ej annat att begär",
"Låt hemta honom hit;
"Den Riddaren lyckelig,
"Den Riddaren så rik.

Herr Bryning fick de ordres, så gladelig han kom,
Han blef beivist stor ära, och mest utaf dem som
Nu viste hvad skull' ske,
Den Jungfrun honom sätg.
Hon då till honom går.

Se här i Förstar bälde och Riddare mannerlig,
Här ser J hos mig stända, den jag bar utvalt mig,
De bugade alla då,
"Till lycka, Konung bälde!
"Till lycka tusenfalt!

'Ditt rike och din Krona. Du lyckelig reger',
Och Kungars stora Konung dig gifve lycka här,
"Att bära Kronan så,
"Du evigt bära kan,
"En Krona i Himmels land !

"Gud kröne Eder begge med lycka och fred,
"Att J må lefva länge i stor lycksalighet,
"På denna verldens ö,
"Och se'n evinnerlig,
"Att lefva i Himmelrik !

Då äktade hon sin fänge, och gjorde honom till man,
Och detta till en Konung allt öfver Engeland,
De lefde länge väl,
I lust och glädje stor,
Allt uppå denna jord.

Så fick Herr Bryning glädje för all sin suck till Gud;
Från fängahus till Kronan Gud sände honom ut.
Så hjälper Gud visst den,
Till honom har sitt hopp;
Han hörer deras rop.

**) *Gildisk*, af gamla ordet *gild*, godkänd, mäktig; se *Ihr. Gl. Sv.* I. pag. 674, eller må hända står ordet *gildisk* här i samma bemärkelse som i Visan om *Axel Tordson och skön Valborg*: se I. Del. sid. 177 Not. d).

**) *Lön*, löndom: gammalt och af Isländska ordet *ley-na* eller *löna*, dölja. Se *Ihr. Gl. Sv.* 2 pag. 95.

*!) *Prud*, skön, behaglig: gammalt Isländskt och Svenskt ord. Se *Ihr. Gl. Sv.* II. sid. 353.

**) *Liljevand*, Liljestängel, förekommer ofta i de gamla Sångerna: Ordet *vand* är Isländskt, Svenskt och Engelskt och betyder telning, stängel. Se *Ihr. Gl. Sv.* II. sid. 1036.

45.

Sven Svanehit.

Är enligt Nyerups anmärkning ett fragment af *Sven Konved*. I. sid. 84. Sjunges i Sverige ganska allmänt, och har i sednare tider ofta blifvit tryckt. Följande med melodi är tagen i Uppland, och jemförd med Herr Atterboms goda uppteckning i Poetiska Kalendern för år 1817.

Sven Svanehit rider sig den vägen fram,
Så mötte där honom en Vallareman : *)
"Och hör du, Vallarman, hvad jag månd säga dig;
"Och kan du de spörsmål, som jag spörjer dig ?"

Spörsmål dem hafver jag aldrig läst;
I går slog jag Iselands Konung **) ihjel.
"Och har du slagit Iselands Konung fullväl,
"Så var det min Fader du slagit ihjel.

Sven Svanehit honom med sin tumme slog,
Så lefver och lungor de ur honom for **),
Sven Svanehit slog honom i stycken så små,
Som lindelöf på marken om hösten falla må.

Sven Svanehit reste den vägen fram,
Där mötte det honom en annan Vallareman :
"Och hör du, Vallarman, hvad jag månd säga dig;
"Och kan du de spörsmål, som jag nu spör dig ?"

"Hvad är det som är rundare än ett hjul ?
"Och hvor finner du de fagraste djur ?
"Och hvor hafver Solen sitt säte ?
"Hvarutat ligger dödmannens fötter ?

"Hvem är det som bygger den bredaste bro ?
"Och hvor gångar fisken som stridast i flod ?
"Hvart bär den väg som är bredast ?
"Och hvor ligger menniskan som ledast ?

"Hvad är väl svartare än ett kol ?
"Och hvad är snabbare än lärkvingar små ?
"Och hvad är hvitare än svaner ?
"Och hvad ropar högare än tranor ?

Jo , Solen är rundare än ett hjul :
I Himmelén där finner du de fagraste djur.
I Väster hafver Solen sitt säte.
Åt Öster ligger dödmannens fötter.

Och isen han bygger den bredaste bro.
Derunder går fisken som stridast i flod.
Åt helvetet går vägen den bredast.
Och där ligger menniskan som ledast.

Synden är svartare än ett kol.
Själen är snabbare än lärkvingar små.
Englar äro hvitare än Svanor.
Och Tordön ropar högare än Tranor.

De drucko i dagar, de drucko i tre:
"Och vet du allt detta, så vet du väl mer."
Sven Svanehvit tog gullringar utat sin hand,
Dem mände han gifva den Wallareman.

**) *Vallareman*, förekommer ofta i de gamla Folksånger-na och betyder än *Polegrim*, af ordet *Valla*: resa, irra omkring; än *rösvare*, såsom i Visan om *Per Tyrsons Döttrar i Wänge*; och än herde, i hvilken sednare bemärkelse det här synes förekomma, om man jemför den med den ursprungliga Visan *Sven Vonved*, som har ordet *Hyrde*.

**) Denne Konung heter ofta i de tryckta Visbladen Konung *Vlse*, och i den Danska Konung *Estmer*.

***) Denna halvfa strof läses visserligen väckrare i Attterboms Tradition;

Sven Svanehvit drager sitt blågula svärd,
Nu skall du få fara en ömkelig färd —
men då just detta ställe bevisstnar Visans slägtskap med den om *Sven Vonved*, har traditionen blifvit bibehållen oförändrad, att styrka den förmodan, att äfven i Sverige fordom funnits den fullständigare Romans, hvaraf blott detta fragment hunnit vår tid.

Herr Lager och Jon.

Är en bland de skämtsamma Fol'-visor, som för sin
Ålder här får sitt rum, och är, med undtag af den histo-
riska eller Andra Afdelningen, den sista tryckta Visa, som
upptages i denna Samling; alla de följande Romanser är
upptecknade efter allmogens sång.

Herr Lager han tjente i Konungens gård,
J varen' väl mo'!
I femton veckor och dertill ett år,
"Tjena troget," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mej det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Han tjente där intet så mycket för lön,
J varen väl mo'!
Ty Konungens Dotter var honom fast skön;
"Du blir narrad," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

När som de det året den sista dag såg,
J varen väl mo'!
Då månde Herr Lager bli Konungens mág.
"Det var orätt," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

De ledde den Bruden åt kyrkones gård ,
J varen väl mo' !
På henne så gapade båd' stora och små.
"Tyck ni om'a ?" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;
"Jag följer," sa' Jon.

Och Bruden hon går sig i Kyrkan allt in .
J varen väl mo' !
Med rödan gulkrona och bleknande kinn ,
"Stå på dej!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer," sa' Jon.

Och Bruden spatserar i kyrk-choret fram ,
J varen väl mo' !
Dess fägring berömde både qvinna och man ;
"Du blir min !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer," sa' Jon.

Bruden hon i fägring för altaret står ,
J varen väl mo' !
Med röda gulkläder och utslagit hår.
"Jag håll & dej !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer," sa' Jon.

De drucko i dagar , de drucko i två ,
J varen väl mo' !
Men intet ville Bruden i sängen gå.
"Sitt oppe !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer," sa' Jon.

De drucko i dagar., de drucko i tre ,
J varen väl mo' !
Och intet ville Bruden åt sängen se ;
"Håll ut !" sa' Jon.
"Ja , vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer ," sa' Jon.

Den fjerde dag , när som åt qväller det led ,
J varen väl mo' !
Och då ville Bruden åt sängen se .
"Blir du sömnig ?" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer ," sa' Jon.

Och Bruden gångar sig i Brudstugan fort ,
J varen väl mo' !
Dess tärnor drogo af både strumpor och skor.
"Du är trötter !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer ," sa' Jon.

Och Bruden hon la' sig i sängen allt ned ,
J varen väl mo' !
Och Jon lade sig så vackert bredeved ,
"God afton !" sa' Jon .
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer ," sa' Jon.

Men hastigt kom budskap för Herr Lager in ,
J varen väl mo' !
Jon ligger och sofver hos Bruden din .
"De ha' sqvalrat , " sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer ," sa' Jon.

Häraf blef Herr Lager fast ifrig i sinn ,
J varen väl mo' !
Så att han båd' blekna' och rodna' om kinn ;
"Får du ondt ?" sade Jon ;
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer , " sa' Jon.

Herr Lager sprang sig öfver bredan bord ,
J varen väl mo' !
Att vin , öl och mat utåt golfvet for ;
"Fäblas vackert !" sa' Jon !
"Ja , vånn' det sknll' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer , " sa' Jon.

I vreden Herr Lager han fatta' sitt svärd ,
J varen väl mo' !
Och svor , han skull' hugga Jon genast ihjel.
"Det är rostigt !" sa' Jon .
"Ja , vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer , " sa' Jon.

Jon kasta' Herr Lager allt ut mot en vägg ,
J varen väl mo' !
Att myggor och flugor förgyllde hans skägg ;
"Det var rätt !" sa' Jon .
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer , " sa' Jon.

Han klappa' på dörren med fingrarna små ;
J varen väl mo' !
Statt upp , sköna Jungfru , tag låset ifrå !
"Hon sover !" sa' Jon .
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ,
"Jag följer , " sa' Jon.

Skall

Skall jag nu bli ute tills dagen blir ljus ?

J varen väl mo' !

I morgon skall jag gånga inför Konungens hūs ;

"Må göra," sa' Jon.

"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;

"Jag följer," sa' Jon.

Och rätt som den dager på himlen blir ljus ,

J varen väl mo' !

Så gingo de begge för Konungens bus ,

"Go' mårron !" sa' Jon.

"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;

"Jag följer," sa' Jon.

Min nådigaste Konung ödmjukast jag ber ,

J varen väl mo' !

Om lof att få lägga en klagan här ner.

"Säg sanning !" sa' Jon.

"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;

"Jag följer," sa' Jon.

Den harm som mig quäl mer än dödspilar sjù ,

J varen väl mo' !

Är att Jon har sovit när min unga Brud.

"Jag gjorde så," sa' Jon.

"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;

"Jag följer," sa' Jon.

Efter som J båda hållen henne kär ;

J varen väl mo' !

Så skolen J brottas med två skarpa svärd.

"Jag vinner," sa' Jon.

"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;

"Jag följer," sa' Jon.

Om middag till strids de på platsen mänd' gä ,
J varen väl mo' !
I dag, tro, det gäller att manligen stå.
"Så från dig!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Det första slaget som de slogo te' ,
J varen väl mo' !
Då slog Herr Jon Lager, att han föll på knä.
"Du blir efter!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Det andra slaget de slogo för sann ,
J varen väl mo' !
Då slog Jon Herr Lager, att blodet det rann.
"Tork åf dej!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Det tredje slaget med vrede fast svår ;
J varen väl mo' !
Herr Jon slog Lager ett fast dödande sår ;
"Det läks nog!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Men det fjerde slaget de slogo till mord ;
J varen väl mo' !
Då slog Jon Herr Lager att han föll till jord.
"Ligg stilla!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Herr Lagers Brud hon sade med gamman alltså:

J waren väl mo'!

Mig lyster att fröjdas, att Jon han fick rå.

"Du är min?" sa' Jon.

"Ja vann' det skull' kost' mig det rödaste gull;

"Jag följer," sa Jon.

Herr Heimer och Margreta.

Efter ett MS:t ur Statsministern, Hans Excellence Grefve v. Engeströms Bibliotek. En uppteckning med melodi tagen i Uppland har gifvit obetydliga Varianter. Rythm och melodi äro gemensama med flera forntidens Fölksånger och tillhöra äfven Visan om *Konung Birger och hans Bröder*. Se N:o 29 af denna Samling.

Stolts Margreta sitter i högen lofts sal,
Herr Heimer han till henne giljar,
Stolts Hedelin håller så träget ett tal,
Hon aktar dem begge att skilja.
Men kärleken därar så mången.

"Ack! hör nu ett råd, kära Syster min,
"Du må ifrån orden ej vika,
"Så grant känner jag Herr Heimers sinn,
"Han aktar dig visserlig svika."
Men kärleken därar så mången.

"Han blinkar med ögonen röder i hug,
"Hans uppsyn synes så farlig,
"Du aktar nu hvarken hans lock eller trug,
"Men drag dig ur älskogen snarlig."
Men kärleken därar så mången,

Ack ! skulle jag sluta Herr Heimer ur sinn !
Det nä du dig aldrig inbillia ,
Han hafver nu redan blifvit kärestan min ,
Hvi skulle han vilja mig illa.
Men kärleken därar så mången.

Han satte guldringar uppå min hand ,
Han kallade mig för sin kära ,
Af alla de Jungfrur uti vårt land ,
Vill han mig endast begära.
Men kärleken därar så mången.

Aldrig såg jag så fager en sven ,
Bland Konungens Riddare alla
Som unga Herr Heimer på guldsadelen ,
När han månd sina svenner befalla.
Men kärleken därar så mången.

Och när som han rider på gångaren grå
Med guldkodda svärdet i handen ,
Med krösade lockar och kläderna blå ,
Han kärliga blickar mig sänder.
Men kärleken därar så mången.

Han hafver mig svurit sitt hjerta och tro ,
Och gifvit mig skänkerna många ,
Och förr skall han våga sitt ådla blod ,
Förr'n han skall mig nänsin undgångा.
Men kärleken därar så mången.

Stolts Hedelin hon förde så väl sina ord,
Hon månde sin Syster så svara:
"Och jag hafver om Herr Heimer sport,
"Att han uti kriget skall fara."
Men kärleken därar så mången.

"Ja visst glömmer han stolts Margreta bort,
"Och allt hvad han henne har lofvat,
"Som det hafver ej fallit honom för svårt,
"Hos främmande Jungfrur att sovva.
Men kärleken därar så mången.

Stolts Margreta blifver så vräder i sinn,
Hon månde sin Syster så svara:
Så snart jag får se allrakästen min,
Jag honom de orden uppebarar.
Men kärleken därar så mången.

Stolts Margreta axlade sammetet blå,
Hon går under grönaste lida,
Herr Heimer han månde för henne där stå,
Han satte sig vid hennes sida.
Men kärleken därar så mången.

Hörer J, Herr Heimer, hvad jag säga må;
Jag kan nu min sorg aldrig glömma,
Alla mina vänner de säga och spå,
J viljen mig visserlig glömma.
Men kärleken därar så mången.

"Förr skall jag bryta min brynja i tu ,
"Och förr skall jag bjertat utrifva ,
"Förr än jag skall svika min vänaste Brud ,
"Och ingen mig dertill skall driftva.
Men kärleken därar så mången.

"Alla dina vänner dem ger jag godnatt ,
"De skola sin falskhet få röna ,
"På Långbron hafver jag bröllop utsatt ,
"Och där skall oss troheten kröna.
Men kärleken därar så mången.

Kära min vän , J stilla den harm ,
Jag lida måst af vänner och fränder !
J veten hvad kärt jag bär i mitt famn ,
Och tiden är redan i händer.
Men kärleken därar så mången.

Han klappade henne på blomblekan kind ,
Han bad henne icke att gråta :
"Du dölj det endast för fränderna din ,
"Ty jag skall dig aldrig förlåta.
Men kärleken därar så mången.

Så glader gick stolts Margreta bort.
Henne följe Herr Heimer med gamman ,
Och aldrig var dagen så kall eller kort ,
De voro icke begge tillsamman.
Men kärleken därar så mången.

De blandade mjöd och drucko så vin,
De spelte Gulltaffel tillhopa;
Men tjugonde dagen, då qvällen föll in,
Begynte stolts Margreta ropa.
Men kärleken därar så mången.

Stolts Margreta går sig i stenstugan in,
Hon klaga' sin nöd för sin Moder,
Och där föder hon en rosende kind,
Hon kallar på Syster och Broder.
Men kärleken därar så mången.

Ack! kära min Moder, J gifven mig iåd,
Och hören J Syakonen kära,
J sänder nu strax till Herr Heimer ett bud,
Han sörjer väl sjelf för min ära.
Men kärleken därar så mången.

Så bastigt bortgingo de svennerna två,
Och tänkte Herr Heimer att finna,
Förgäfves de klappa' på portarna blå,
Dem mötte en afviger qvinna.
Men kärleken därar så mången.

"Herr Heimer han reste i morgon sin kos,
"Han hissa' sin flagga och segel,
"I kriget han glömde sin blänkande ros,
"Hon är en besmittader spegel.
"Men kärleken därar så mången.

Så hastigt hemingo de svenner igen,
De råkade Jungfrunes Bröder,
Han tog till sijn värja och ropa' sin väia,
Insegla på villande floder.
Men kärleken därar så mången.

De sökte i dagar, de sökte i tre,
De kunde Herr Heimer ej finna,
De vände då om sin förriga led,
Så hastigt dess vrede mänd brinna.
Men kärleken därar så mången.

Stolts Margreta lider stor ångest och qval,
Så fåfängt på döden hon kallar,
Hon gråter och håller så ynkligt tal,
Dess tårar förgäves ej falla.
Men kärleken därar så mången.

Hennes Moder hon kamma' sin' silfvergrå hår,
Med hjertelig sorg och möda,
Den sköna stolts Kerstin stor möda utstår,
Stolts Hedelins hjértा mänd blöda.
Men kärleken därar så mången.

Herr Heimer han vandrar i främmande land;
Men samvetet honom dock gnager,
Så visst kommer han i verlden på skam,
Och ynklig ändalykt tager.
Men kärleken därar så mången.

~~~~~

Stolts Margreta.

Denna i Vermland upptecknade Tradition bär, både till innehåll och melodi, spår af en hög ålder. Den har fördom varit en allmän Skandinavisk Folksång och finnes fullständig hos *Nyerup* III. 127, där uti de första stroferna berättas, att Herr Peder vid sin hemkomst från en resa till Rom, sporde sin hustrus otro : ett fragment af densa inledning läses i Poetiska Kalendern för 1817. sid. 41.

Herr Peder han rider altt in på sin gård,
Hans sporrar som silfver månd' glimma,
Stolts Margreta springer i bure-kammarn in,
Så strida hennes tårar månde rinna.
Så lönligt bar hon sorgen.

Stolts Margreta kasta' gullsax i skrin,
Det klinga' i femton gullringar,
Så månde hon sig till Herr Peder gå in,
Så strida hennes tårar månde rinna.
Så lönligt bar hon sorgen.

"Och hörer du, Herr Peder, du gifver mig lof,
"Du gifver mig lof till att resa!
"Ty jag hafver sport min Fader vara' sjuk,
"Och jag vill gerna honom besöka.
Så lönligt bar hon sorgen,

Och hafver du sport din Fader vara sjuk ,
Den Högste förlösse hans qvida.
Men om det voré nu som det förr har varit vant,
Så skulle mina småsvener rida.
Så lönligt bar hon sorgen.

Och inte sköter jag om dina småsvener två ,
Och inte ska de med mig rida.
Men låt nu sadla upp min gångare grå ,
Jag rider så gerna allena.
Så lönligt bar hon sorgen.

Stolts Margreta rider på sin kära Faders gård ,
Hon var så en dägelig blomma.
Och ute för henne hennes kära Fader står ,
Han beder henne vara välkommen.
Så lönligt bar hon sorgen.

"Och hur' står det till med unga mannen din,
"Och hur' står det till uti Roma?
Och väl står det till med unga mannen min ,
Och väl står det till uti Roma.
Men jag hafver sovit hos min lilla buresven ,
Och mig till så liten en fromma.
Så lönligt bar hon sorgen. *)

"Och hafver Du sovit hos din lilla brudsvens ,
"Och dig till så liten en fromma ,
"Så kasta din gångare hastigt omkring ,
"Och aldrig för min ögon mer att komma."
Så lönligt bar hon sorgen.

Och ut kom hennes bröder så god,
Han beiter för henne så gerna :
"J åtten min Syster blifva qvar i år,
"Och tioa för vår ringaste tärna!"
Så iönligt bar hon sorgen.

De satte stolts Margreta i ett mörkt bus,
Allt inom de bojor så trånga,
Så förböjo de alla Jungfrur och Frux,
Att ingen skulle till henne gånga.
Så iönligt bar hon sorgen.

Där måste hon sitta den hela vinternatt,
Allt efter sin goda Faders vilja.
Där födde hon då sönerna två,
Sjelf ligger hon döder på en tilja.
Så iönligt bar hon sorgen.

*) Här synas två strofer var sammändragne till en. —
Sängestan, som för upptecknaren sjung visan, förenade denna versen med melodien derigenom att hon repeterade första takterna af den. Af namnet Roma synes, att Herr Peder kom hem från en Romresa.

49.

Tofva Lilla.

Efter en Tradition i Värmland.

Enligt Nyerups aumärkningar 2. 376, skall denna händelse tillhöra Konung Valdemars Historia, och lilla Tofva hafta varit af familjen Putbus på Rügen.

Lill' Tofva hon tjente på Konungens gård,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
I femton veckor och dertill ett år.
Men Tofva var Konungens frilla.

Konungen talte till smäsvänner två :
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"J bedjen lill' Tofva inför mig gå."
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon axlade kappan blå,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Så månde hon sig in till Konungen gå.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva in genom dörren steg,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Och Konungen henne med blida ögon neg.
Men Tofva var Konungens frilla.

Konungen klappar henne på rosenblömand' kind,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"Christ gifve, du vore allrakäraste min !
Men Tofva var Konungens frilla.

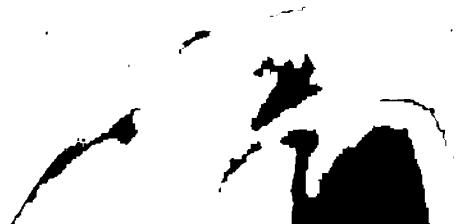
Min nädige Konung ! J talen ej så ;
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Vår Drottning hon ständar och lyder på råd.
Men Tofva var Konungens frilla.

Ja, höra hvad hon höra må,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Christ gifve, hon var döder och lagder på bår!
Men Tofva var Konungens frilla.

Och Drottningen talte till småsvener två ,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"J bedjen lill' Tofva inför mig gå.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon axlade kappan blå ,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Så månde bon sig in till Drottningen gå.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon in genom dörren steg ,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Drottningen henne med vreda ögon neg.
Men Tofva var Konungens frilla.

Drottningen slog henne på rosenblommand' kind,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

"Hvad har du för tal med kär Konungen min?"

Men Tofva var Konungens frilla.

Till mig friar en af hans småsvänner två,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

Och nu var jag inne att fråga om råd.

Men Tofva var Konungens frilla.

"Du lög , lill' Tofva ! ditt tal var ej så ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

"Du önska' mig döden och lagder på bår."

Men Tofva var Konungens frilla.

Drottningen talte till småsvänner två ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

"J huggen mig ned ett redliget bål.

Men Tofva var Konungens frilla.

"Ej huggen J ek , ej huggen J asp ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

"J huggen den veden , som brinner väl fast.

Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon rider sig söder om äng :

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

Gud trösta mig för slik Brudesäng !

Men Tofva var Konungens frilla.

Låt en smädräng kom för Konungen att stå :

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

"Drottningen tillreder ett brinnande bål.

Men Tofva var Konungens frilla.

"Drottningen tillreder ett brinnande bål ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

"Och där skall Tofva lilla brännas uppå."

Men Tofva var Konungens frilla.

De lyfte lill' Tofva på högan häst ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

Sjelfver Konungen rider henne näst.

Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon rider till sjöarestrand ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

Där alla små skeppen de segla i land.

Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon somna' i Konungens famn ,

Vore jag så fager som Tofva lilla var —

Hon vakna' ej förrn i tredje kungaland.

Men Tofva var Konungens frilla.

Följande Variant af lilla Tofva är med bifogad melodi meddelad ur Herr D. Wallmans Samlingar.

Och Konungen talte till Tofva lilla så,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Gud gifve, min Drottning vore döder i år!
För Tofva var Konungens frilla.

Gud gifve, min Drottning vore väl död!
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Så skulle du bärta gullkrona så röd.
För Tofva var Konungens frilla.

Gud gifve, min Drottning låge uti mull!
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Så skulle du bärta kronan af gull.
För Tofva var Konungens frilla.

Och nådige Konung, snacka *) inte så;
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Jag rädes, Er Drottning det veta får.
För Tofva var Konungens frilla.

Och Drottningen stod och lyddes uppå:
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
"Nu shall jag tillreda ett brännande bål.
För Tofva var Konungens frilla.

"Nu shall jag tillreda ett brännande bål,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
"Och där shall Tofva lilla brännas uppå.
För Tofva var Konungens frilla.

*De byggde det bålet af Ek och Asp ,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
Det är väl de trän som brinna fast.
För Tofva var Konungens frilla.*

*Och Konungens små svenner inför Konungen de stå ,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
Och Drottningen tillreder ett brännande bål.
För Tofva var Konungens frilla.*

*"Drottningen tillreder ett brännande bål ,
"Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
"Och där skall Tofva lilla brinna uppå.
För Tofva var Konungens frilla.*

*Och Konungen tog Tofva lilla uti sin hand ,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
Så går han sig åt sjöastrand ;
För Tofva var Konungens frilla.*

*Och Konungen går sig åt sjöastrand ,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
Han skädade de skepp och båtar uti land.
För Tofva var Konungens frilla.*

*Och Tofva satte sig i främsta stam ,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
Ock så sköt Konungen skeppet från land.
För Tofva var Konungens frilla.*

*Och när som de kommo på villande sand ,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —
Då ständar hans Drottning på hvitan strand.
För Tofva var Konungens frilla.*

Och Konungen talte till Drottningen så :

Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —

” Nu får du ta riket, regeringen med.

För Tofva var Konungens frilla.

Och Konungen lyfter allt uppå sin hatt :

Vore jag så vacker som Tofva lilla är ! —

Han bjuder sin Drottning tusen god natt.

För Tofva var Konungens frilla.

*) Snacka, tala : Provinssord. Se *Ihr. Dial. Lexic.* 161.

50.

Liten Kerstin.

Genom föregående Variant förenas denna, i södra Sverige förekommande Tradition med *Tofva Lillas Visa* och *Kirsten lille af Fyn*, se Nyerup IV. sid. 225.

Och Konungen han ständar i högan lofts svolla
Han ville så gerna med liten Kerstin tala.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Liten Kerstin hon ständar i högan lofts bro ,
Med silfstickade strumpor och gullspända skor.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Christ gifve , min Drottning hon vore väl död ;
"Så skulle du bära gullkronan så röd.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och , nådige Konung ! J snacken ej så ,
Här stända de små svenner , och lydas derpå .
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och buden de kommo för Drottningen in ;
Liten Kerstin hög' snacka' med Herren din.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Och hör du , liten Kerstin , hvad jag dig säga m̄
"Hvad var det du talte med min Herre i går ?
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Jag talte intet annat med er Herra i går,
Ån hvilkendera tjenaren som jag skulle få.
Men ingen kan sorgen födrifva.

”Du önskade mig döder och lagder i mull,
”Så skulle du få bärä mitt röda gull.
Men ingen kan sorgen födrifva.

”Du önskade mig döder och lagder uppå bär,
”Så skulle du få alltsammans mitt hof.”
Men ingen kan sorgen födrifva.

Hon slängde liten Kerstin af landet bort,
Hon gaf henne intet, hvarken vått eller torrt.
Men ingen kan sorgen födrifva.

Och liten Kérstin gångar på sjöastrand,
Där Konungens skepp de lägga i land:
Men ingen kan sorgen födrifva.

”Och helsa unga Konungen så mången god natt,
”Som Himmelens månd vara med stjernor besatt!
Men ingen kan sorgen födrifva.

”Och Drottningen helsa med så mången ond stund,
”Som sandkornen äro i havsvets grund!
Men ingen kan sorgen födrifva.

”Du beder nu Drottningen minna sig upppå,
”Allt när som vi tvätta’ våra linnkläder små.
Men ingen kan sorgen födrifva.

"Och alla voro hvita , men hennes icke ren' ;
"Sma sönerna tre hon grafvit under aten.
Men ingen kan sorgen fördrifva,

"När hon graf ner en , så grof jag ner två ;
"Den skall alltid mera , som mindre förmår.
Men ingen kan sorgen fördrifva,

Och Konungen ban gångar sig för Drottningen in,
Han frågar : hvor hafven J gjort af liten Kerstin ?
Men ingen kan sorgen fördrifva,

Liten Kerstin ben ständar i högan lofts bra ,
Med silfatickade strumpor och gullspända skor.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen slog Drottningen på rosebloomand
kind ,
Så blodet det stank på skarlakan skinn.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen gångar sig till sjöastrand ,
Där voro de skeppen nyss lossade från land.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Och hör J min skeppare ; hvad jag er säga må ;
"Och trösten J mig hjälpa liten Kerstin igenfå ?
Men ingen kan sorgen fördrifva,

Och väl skall jag igenskaffa liten Kerstin nu ,
Ånakönt jag skulle resa af landet ut.
Men ingen kan sorgen fördrifva,

Han tog liten Kerstin i snöhvitan hand,
Si ledde han henne ur skeppet fram.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen gaf'na båd' gods och gull;
Sin Drottning han satte i svartan mull.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han gaf' liten Kerstin båd' gods och gård;
Han satte sin Drottning i jern och stål.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han satte liten Kerstin uppå sitt knä,
Gaf henne gullringar och fäste henne med.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han tog liten Kerstin allt uti sin famn,
Gaf henne gullkronan och Drottninge namn.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

51.

Liten Kerstin befriar sin Broder.

Syv III. N:o 8. Nyerup 4. sid. 57. Upptecknad efter sing i Uppland och Nerike. På sistnämnda ställe sjunges denna Visa på ett eget maner, som i folkpoesiens sednaste tider var så allmänt och karakteristiskt: man förändrade nemligen de gamla omnyväden, och förlängde det sista med en hop likstafviga ord, utan afseende på mening eller betydelse: såsom ett prof införes nedanför denna Tradition från Nerike, såsom Variant, med bifogad melodi.

Liten Kerstin går sig i stallen in,
Kärleken drar —
Dar skräder hon färne alla fem.
Man spelar i pavelun.

Hon skräder den hvita, hon skräder den grå;
Kärleken drar —
Den bästa lägger hon sadelen på.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin rider på Konungens gård,
Kärleken drar —
Konungens frilla för henne ute står.
Man spelar i pavelun.

"God dag , god dag , kär frilla fin !

Kärleken drar —

"År Konungen hemma , Herren din ?

Man spelar i pavelun.

"Konungen är inte hemma ,

Kärleken drar —

"Han har ridit till tinget."

Man spelar i pavelun.

"Kungen till tings är gången ,

Kärleken drar —

"Han tar ut dom åt riksfången ?"

Man spelar i pavelun.

Men Kerstin sporrar gångaren omkring ,

Kärleken drar —

Då får hon se kär Bröderen sin.

Man spelar i pavelun.

"God dag , god dag , kär Broder fin !

Kärleken drar —

"Och huru hafver du kommit här in ?"

Man spelar i pavelun.

Här har jag legat i femton år ,

Kärleken drar —

Ingen dom jag af Konungen får.

Man spelar i pavelun.

Jungfrun hon sparkade med sin fot,
Kärleken drar —
Härda läsen den tog emot.
Man spelar i pavelun.

Jungfrun sparks' annan gång :
Kärleken drar —
Härda läset slapp ifrån.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin gjorde sin gångare spak,
Kärleken drar —
Så lyfte hon Brodern på gångarens bak.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin hon satte sig på gångaren grå,
Kärleken drar —
Så röder hon ifrån Konungens gård.
Man spelar i pavelun.

Men när hon kom i blomsteräng,
Kärleken drar —
Mötter hon Konungen och alla hans män :
Man spelar i pavelun.

God dag , god dag , liten Kerstin fin !
Kärleken drar —
Hvar bar du ta't rika flängen min ?
Man spelar i pavelun.

"Den har jag tagit på Konungens gård,
Kärleken drar —
"Med härdan magt genom lås och stål."
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin satt på gångaren grå
Kärleken drar —
Så rider hon sig så fort deriflå.
Man spelar i pavelun.

Efter en uppteckning från Nerike.

Liten Kerstin hon går sig åt stallen in,
Får hinkeli och finkeli ! —
Där skådar hon de fålarne fem.
För vänner och fränder,
och svägrar och mågar,
och herrar och furstar,
och bröder och systrar,
Och den som ligger fången.

Hon skådar den hvita, hon skådar den grå,
Den röda så lägger hon sadelen på.

Så rider hon sig på Konungens gård,
Och ute för henne sjelfva Konungen står :

"Hvar hafver du ditt stora fånga-hus ?
Där skall Jag lysa med facklor och ljus,

Jungfrun hon sparkade med sin fot,
Kärleken drar —
Härda läsen den tog emot.
Man spelar i pavelun.

Jungfrun sparka' annan gling :
Kärleken drar —
Härda läset slapp ifrån.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin gjorde sin gångare spak,
Kärleken drar —
Så lyfte hon Brodern på gångarens bak.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin hon satte sig på gångaren grå,
Kärleken drar —
Så rieder hon ifrån Konungens gårds.
Man spelar i pavelun.

Men när hon kom i blomsteräng,
Kärleken drar —
Möter hon Konungen och alla hans män :
Man spelar i pavelun.

God dag , god dag , liten Kerstin fin !
Kärleken drar —
Hvar har du ta't rika flängen min ?
Man spelar i pavelun.

"Den har jag tagit på Konungens gård,
Kärleken drar —
"Med bårdan magt genom lås och stål."
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin satt på gångaren grå
Kärleken drar —
Så rider hon sig så fort derifrå.
Man spelar i pavelun,

Efter en uppteckning från Nerike.

Liten Kerstin hon går sig åt stalliet in,
För hinkeli och finkeli! —
Där skådar hon de fålarne fem,
För vänner och fräder,
och svägrar och mägar,
och herrar och furstar,
och bröder och systrar,
Och den som ligger fängen,

Hon skådar den hvita, hon skådar den grå,
Den röda så lägger hon sadelen på,

Så rider hon sig på Konungens gård,
Och ute för henne sjelfva Konungen står:

"Hvar hafver du ditt stora fånga-hus?
Där skall Jag lysa med facklor och ljus,

Mitt fängahus ligger så långt uppå land ,
Att ingen stolt Riddare dit komma kan.

Liten Kerstin hon rider i dagarna två ,
Och så får hon se , hvor det fängahuset ligg.

Hennes fingrar voro både mjuka och smä ,
Så lät drager hon de låsen ifrå :

"Min Broder , du hör hvad jag säga må :
"Hur många voro de som bundo dig så ?

Mig bundo ej fyra , mig bundo ej fm ,
Det voro väl hundra af Konungens män.

Liten Kerstin hon stampar med sporrspändan fot ,
"Ack gifve , de alla nu kommo mig emot !"

Brädt kom bud för Konungen fram ,
En Riddare har lossat fångarnes band.

Konungen talte till tjenarne så :
Så tag honom fast , sätt i tornet det blå.

Liten Kerstin svänger sin gängare omkring ,
Alla Konungens Hofmän dem lade hon i ring.

Liten Kerstin hon stryker sitt blodiga svärd ;
"Och vore du ej Konung , detta vore du värd."

Kära stolts Riddare , du stilla ditt svärd ,
Min Dotter skall du få och henne är du värd.

"Din Dotter passar jag så lite uppå
För hinkeli och finkeli ! —

"Jag sjelf en skön Jungfru , som hon , vara må."

För vänner och fränder ,
och svägrar och mågar ,
Och herrar och furstar .
Och bröder och systrar ,
Och den som ligger bunden.

~~~~~

52.

Vallevans förkladning.

Efter en Tradition med melodi upptecknad i Nerike.

V
allevan han seglar så sent om en qväll,
Då Jungfrun satt i kammaren och akta' ut sin eld.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig. *)

Hör du , skön Jungfru , hvad jag säger dig :
Hus öfver natten det länar du mig ?
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

"Hus öfver natten det kan du väl få ,
"Om du vill mig säga , hvad land du är ifrå."
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Inte är jag så långt utaf land ;
Jag är en Kungadotter af Engelund.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Intet är jag så långt utaf by ;
Men väl kan jag lära dig silke att sy.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Hör du , skön Jungfru , hvad jag säger dig :
Huru många är det som ha giljat **) för dig ?
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

"Prins Thor uti Norden den känner du visst;
"Men Vallevan han sitter i mitt hjerta så fast."
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Om morgonen, innan dager var ljus,
Drog Vallevan bort utaf Konungens hu.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Hör du, sköna Jungfru, hvad jag säger dig:
Ett stycke på vägen kan du väl följa mig?
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

"Ett stycke på vägen kan jag väl följa dig!
"En annan gång gör du det samma åt mig.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Jungfrun hon stod och tänkte vid sig:
"Nu är det väl tid, att jag vänder om till mig."
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Vallevan tar Jungfrun allt uti sin famn,
Så bär han henne till skeppet fram.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Vallevan han sade till tjeneren sin:
Ni hämten mig hit det klaraste vin.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

De drucko så länge det klaraste vin,
Att Jungfrun hon somnade från sorgerna sin.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Jungfrun hon vaknade och tänkte kring sig &
"Femtio mil är jag visst borta från mig."
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Inte kommer du till din Faders hv ,
Förrän du får Dotter , som silke kan sy.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Inte kommer du till ditt Fädernesland ,
Förrän du får Son , som skeppet styra kan.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Kommer jag ej förr till mitt Fädernesland ,
Så dölj inte längre ditt rätta namn !
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Prinsessa är jag ej utaf Engel land ;
Mina båtmän de kalla mig för Vallevan.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

Vallevan tar Jungfrun allt uti sin hand ,
Gaf henne guldkronan och Drottninge namn.
Vallevan , Vallevan , ja han seglar arlig.

*) *Arlig*, *arliga*, och *arla*, tidigt : Se *Ihr. Gl. Sv.* II.
pag. 527.

**) *Gilja*, fria: gammalt Svenskt ord. Se *Ihr. Gl. Sv.*
I. pag. 676.

Stige Lilles bjudning.

Dessa i Västergötland med melodi upptecknade strofer utgöra troligen slutet af en utförligare folksång. Man igenkänner i detta fragment upplösningen af många gamla folksagor, där en Vallgosse, ja ofta en katt, (såsom i sagan om Kattenborg) bjuder Konungen och hela hans hof hem till sitt slott, där slutligen oförmodadt allt på det härligaste sätt förvandlas.

Stige Lille gungar sig åt Malemo sten , :||:
Så bjuder han Konungen med sig hem ;
Så fröjdelig. :||:

Så bjuder han Konungen och hela hans hof , :||:
Och följde sjelfva Drottningen med.
Så fröjdelig. :||:

När som de kommo till Stige Lilles gård , :||:
De gårdsgrärdar varo utaf ideligt stål.
Så fröjdelig. :||:

När som de kommo till Stige Lilles port , :||:
Där spelar en hind , där dansar en hjort.
Så fröjdelig. :||:

När som de kommo till Stige Lilles grind , :||:
Där spelar en hjort , där dansar en hind ;
Så fröjdelig. :||:

När

När som de kommo i stugan in , :::

::: Så glimma' det guld hela stugan omkring :
Så fröjdelig. :::

Taket det var med sifver bespäadt , :::

::: Och golfvet det var med messing bemängdt ;
Så fröjdelig. :::

Ugnen han var utaf malemosten :::

::: Och väggarne voro af elfenben ;
Så fröjdelig. :::

Bordet och stolar af rödaste guld , :::

::: Men duken han var utaf åkerull ;
Så fröjdelig. :::

54.

Herr Helmer.

Syv IV. N:o 82. Nyerup 4 sid. 251. Grimm 166.
Denna i Uppland upptecknade Tradition skiljer sig från
den Danska Visan om *Helmer blå*, med en Tragisk upp-
lösning; då deremot den Danska slutas sälunda:

*Saa drukke de Bryllup med Glaede och Gamman,
Föruden all Harm de leve tillsäpmien.*

Herr Helmer han rider i rosendelusd,
Där förde han sin hök och sin hund.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han rider i rosendelid,
Där möter han Jungfrus Bröder sju.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

"Herr Helmer, Herr Helmer, rid oss ej så närt;
"Vi bafva dig icke af hjertat kär."
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han slog sina handskar i jord:
Här skolen J finna en Riddare god!
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han svänger sin gångare omkting,
Och Bröders sex han fällde i ring.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Lars han föll på sina bara knän ;
Så tigger han lif af Herr Helmer där.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han rider sig på Jungfruens gärd ;
Herr Lars följe efter med sjufalska råd.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Lars drager ut sitt blanka svärd ,
Högg af Herr Helmers hufvud dermed.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Så satte han det på svärdsudden sin ,
Så gångar han sig för sin Syster in :
Så fermer rider Helmer i sadelen.

"God dag , god dag , kär' Syster min ,
"Här har du hufvudet af Fästmannen din."
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Och är det hufvudet af Fästemannen min ?
Så skall du dricka af sölfkannan min.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Första drick hän af sölverbekanna drack ,
Sin sölverbodda knif i hanc bjerta hon stäck !
Så fermer rider Helmer i sadelen.

I en annan Tradition förekomma dessa tvenne slutstrofer :

Jungfrun hon dansa' på kringkästad sko :
"Nu har jag mist Fader, nu har jag mist Mor.
"Nu har jag mist Syster, nu har jag mist Bro.
"Och ändå är jag en Jungfru så god.

55.

Ung Hillerström.

Denna i Uppland funna Tradition har samma Thems som föregående, men en lyckligare upplösning, hvilken så naivt i den glada och hurtiga melodien finnes uttryckt

"Du stig nu så vackert till sadel och häst,
"Låt inte gullsporrarne klinga,
"Du ride så vackert öfver högan lofts bro.
"Låt inte gullsadelen ringa."

Om sommaren.

När som han kom i rosende lund,
Där han var vaner att gåinga,
Där möter han Jungfruns Bröder sju,
De ville honom fånga.

Om sommaren.

God dag , god dag , fager unger Hillerström !
Hvar har du varit så årligt *) ?
"Jag hafver varit i rosende lund ,
"Och skjutit de djur uti skogar."

Om sommaren.

Hvar är din hök , och hvär är din bund ,
Ell' hvär är det djur , som du skjutit ?
"Det hafver jag gifvit min lilla goda vän ,
"Som mig uti lunden plär möta."

Om sommaren.

Hillerström drar sitt förgyllande svärd,
Det sken som solen röda;
Så högg han Jungfrunes Bröder sju,
De lågo i skogen döda.
Om sommaren.

Hillerström stiger på gångaren grå,
Han rider oförfärad;
Så rider han på sin kärastes gård:
"Hur står det till min kär?"
Om sommaren.

"Hör hvad jag månde säga dig nu,
"Du gör dig ej oro och möda!
"Nu har jag slagit dina Bröder sju,
"De ligga i skogen döda."

Om sommaren.

Har du nu slagit mina Bröder sju,
Så att de i skogen ligga döda,
Så skall du nu blifva kärsten min,
Och det i lust och mäda.

Om sommaren.

*) Arligt, är en Provinsförändring af arligt, arla, tidigt.

Carl Vågeman.

Efter ofullständiga uppteckningar från Västergötland, Småland och Östergötland. De tvenne Visorna om *Ung Axelvold* och *Hittebarnet*, hos *Nyerup*, synas i grunden var blott en, och innehållas båda i denna Svenska Folksång.

Jungfrun hon gångar i stenstugan in ;
Intet är det dager än —
Där föder hon en liten blom' kind.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Hon svepte det barnet i hvita linn ,
Intet är det dager än —
Så lade hon det i sitt gyldene skrin.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Hon satte det skrinet allt under sin arm ;
Intet är det dager än —
Så gångar hon sig åt sjöastrand,
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig."

Hon satte det skrinet på snöhvitan sand ;
Intet är det dager än —
"Christ gifve , du flöt nu aldrig till land !"
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Och Konungen gårar vid sjöastrand ;

Intet är det dager än —

Så fick han se hvar skrinet det sam.

Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Han talte till sina smäsvänner så :

Intet är det dager än —

"J tagen det skrinet ut vågorna blå !"

Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Allt medan han red , han löste det opp ,

Intet är det dager än —

Så satte han det på sadelknapp.

Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Tack vare honom , den Konung så from ;

Intet är det dager än —

Gaf barnet dop och Christendom.

Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Han gaf det barnet namn försanna :

Intet är det dager än —

"Och du skall heta Carl Vägeman."

Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Carl Vägeman vexte och blef stor ,

Intet är det dager än —

På Konungens gård en Riddare god.

Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig ,
Gud nåda mig !"

Men när som han fyllt sina femton år,
Intet är det dager än —
Så gaf honom Konungen hans egen Mor,
Då sade den Jungfrun : Gud trösta mig,
Gud nåda mig !

De drucko det bröllop i dagarne två ;
Intet är det dager än —
Men intet ville bruden åt sången gå.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

De drucko det bryllup i dagarne tre ;
Intet är det dager än —
Men intet ville bruden åt sången se.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

De ledde den bruden i brudehus ;
Intet är det dager än —
Och Konungen sjelf gick före med ljus.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

"Hvi vändes du dig från Brudgummen din ;
Intet är det dager än —
"Vill Du icke vara allrakäraste min ?"
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Och buru skall jag vara allrakäraste din,
Intet är det dager än —
Emedan du är kåra sonen min.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

"Och medan J är kära Moder min ;
Intet är det dager än —
"H vem skall jag då helsa för Faderen min ?
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Du gack dig uti högan loft in ,
Intet är det dager än —
Och helsa sjelfva Konungen för Fader din,
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vägeman går i kammaren sin ,
Intet är det dager än —
Så kläder han sig i stål och skinn.
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Så går han sig i högan loft in ,
Intet är det dager än —
Där helsade han Konungen för Faderen sin,
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vägeman drager sin blanka knif ;
Intet är det dager än —
"Trolofva min Mor och försvara ditt liv!"
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vägeman , du stilla din blanka knif !
Intet är det dager än —
Jag skall trolofva din Mor , och försvara mitt liv.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Knut. Hulings Visa.

Huling eller som det uttalas *hauling*, och på några ställen *hele*, är ett Provinssord och betyder Herde. Knut var en Prins, förklädd till Herde. Visan sjunges i Bohuslän och det dit gränsande Västergötland.

Knut Huling han tullar sin fa' öfver bro ;
J blåsen i born , förgyllande lur —
Femton flickor det har han i tro,
För den utländske Hulingen.

Knut Huling han tullar sin fä' uti äng ,
J blåsen i horn , förgyllande lur —
Femton flickor de bädda hans säng.
För den utländske Hulingen.

Dat talet det gick så högt uti ros ,
J blåsen i horn , förgyllande lur —
Att Konungen kom det talet att tro.
För den utländske Hulingen.

Konungen sade till Svennerna så :
J blåsen i born , förgyllande lur —
J beden Knut Huling inför mig gå ,
För den utländske Hulingen.

Knut Huling han in genom dörren steg,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Och Kungen bonom med ögonen neg.
För den utländske Hulingen,

Hör du, Knut Huling, hvad jag säger dig:
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Hur många stolts Jungfrur har du för dig?
För den utländske Hulingen.

"Och om jag det vet eller minnes nog,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
"Så är det väl sju på det slunde tjog."
För den utländske Hulingen.

Och Konungen gjörde ett kors för sig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Så många hade jag aldrig för mig.
För den utländske Hulingen.

"Kungen behöfver ej kors för sig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
"Ty Drottningen är uti råd med mig."
För den utländske Hulingen.

Och hör du, min Drottning, hvad jag säger dig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Här står nu Knut Huling och klagar på dig.
För den utländske Hulingen.

"Står nu Knut Huling och klagar på mig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
'Så skamlijen mände ban ljugा på mig."
För den utländske Hulingen.

Han skar af hennes kläder allt jemt efter knä,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Förr var du en Drottning, gä ock nu vall med flä.
För den utländske Hulingen.

Knut Huling tog Drottningen uti sitt knä,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Han gaf henne riket och fästningen med.
För den utländske Hulingen.

Knut Huling tog Drottningen uti sin famn,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Gaf henne gullkrona och Drottninge-nama.
För den utländske Hulingen.

~~~~~

Herr Redevall.

Uppteckningar och tryckta exemplar finns af denna Folkvisa i alla landsorter. Nyerup yttrar i sina anmärkningar, att hon *er en af de Sange som fra Arildstid här, paa faa förändringar näer, vedligeholdt sig ens over hele Skandinavien.* Den sjunges på Färöerne, i Danemark, Sverige och Norrige. Riddarens namn är i synnerhet förändring underkastadt; Nedvall, Redevall och Riddare Vall äro de i Sverige mest förekommande.

Lilla Lisa och hennes Moder de suto i sin sal,
De förde sins emellan så underligt tal.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
De förde sins emellan så underligt tal.

Och hör du, Lilla Lisa, kär dottern min,
Hvad är det för mjölk på kjortelen din?
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Hvad är det för mjölk på kjortelen din?

"Det är väl ingen mjölk, fast Eder tyckes så;
"Det är af det mjöd jag spillde i går."
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Det är väl af det mjöd jag spillde i går.

Så litet de två ting hvarannan ä' lik',
Mjödet är brunt och mjölken är hvit ?

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Mjödet är brunt och mjölken är hvit ?

"Och sanningen må jag ej dölja för dig :
"Herr Redevall hafver lockat mig."

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Herr Redevall hafver lockat mig.

Och hafver Herr Redevall lockat dig,
Så skall jag ej mer vara moder för dig.

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Så skall jag ej mer vara Møder för dig.

Herr Redevall den skall jag låta hänga i qvist,
Och dig så vill jag låta steka på spett.

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Och dig så vill jag låta steka på spett.

Men Lilla gick dit Herr Redevall låg ;
Hon klappade på dörren med fingrarna små.

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Hon klappade på dörren med fingrarna små.

"Statt upp Herr Redevall och släpp mig in ,
"För jag hafver talat med Moderen min."

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
För jag hafver talat med Moderen min.

"Och hör du, Herr Redevall, hvad jag säger dig;
"Min Moder hon är så vredes på mig."

Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Min Moder hon är så vredes på mig.

"Och dig så vill hon låta bänga i qvist,
"Och mig så vill hon låta steka på spett."

Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Och mig så vill hon låta steka på spett,

Och inte så skall jag bängas för dig;
Och inte så skall du bränna för mig.

Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Och inte så skall du bränna för mig,

Herr Redevall han sadlar gångaren grå,
Så lyfter han lilla Lisa derpå.

Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Så lyfter han lilla Lisa derpå.

Och när som de kommo i rosendelund,
Där lyste lilla Lisa att hvila sig en stund.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Där lyste lilla Lisa att hvila sig en stund.

Herr Redevall han bredde ut sin kappa blå,
Där födde lilla Lisa de sönerna två.

Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Där födde lilla Lisa de sönerna två.

"Christ gifv', jag vore hemma hos min Moder igen,
"Visst gäfve hon mig dricka och båddade min säng.
Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
"Visst gäfve hon mig dricka och büddadé min säng."

Och Redevall han tjente sin fästemö i tro ,
Han hämtade vatten i sölfspända skor.
Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Han hämtade vatten i sölfspända skor.

Herr Redevall han gick sig till rinnande ström ,
Där satt liten fågel i trädet och sjöng :
Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Där satt liten fågel i trädet och sjöng.

Och liten fågel han sjunger alltså ,
Att Lisa lill' var död med sönerna små.
Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Att Lisa lill' var död med sönerna små.

När Redevall han kom till rösend'grön lund ,
Så var det allt sant som fågel'n han sjöng.
Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Så var det allt sant som fågel'n han sjöng.

Så grof han en gtaf så djup och bred ,
Där lade han ned de likena tre.
Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Där lade han ned de likena tre.

Så satte han sitt svärd allt mot en rot,
Så udden den stötte hans hjerta emot.

Hå hå ! nå nå — nå nå — nå ! —
Så udden den stötte hans hjerta emot.

Slutversen i den Danska är ganska vacker:

Sidselille var han saa tro og huld,
Nu ligger han hos hende i sorten muld.

Flera strofer, som finnas i den Danska, äro troligen i Svenska Traditionerna med tiden förlorade, såsom den omständigheten, att Sissa lilla före sin förlössning visade bort Medevold till källan efter vatten, att han ej skulle vara vittne till hennes nöd, hvilket Grimm i anmärkningarna till sina *Alltdänische Heldenlieder* pag. 508, säger tillhörta förmtidens blygsamhets-idee, att ingen manperson vid snygga tillfällen fick vara närvarande. Detta bekräftas även i *Heldenbuch* (Upplagan af 1590 i folio pag. 110.)

59.

Rafnen Rune.

Ramnen, som det heter i gamla språket, eller *Rajnen*, är i folk-traditionerne alltid en betydelsefull fogel, som far med olycksbud, eller sjelf är i *Rama-hanin* förtrolad. Följande Tradition från Östergötland, likasom den i Nyerups 1:sta Del förekommande, äro båda blott lemningsar af en äldrig och utförlig Riddare-Romanz, hvaruti Blacken spelar hufvudrollen, uppehdad af Kong *Walle-mos* (Waldemars) ridderliga löfte, då han ledde honom utur stallet:

"Nu , kära min Blacken, du för mig väl fram,
"Så skall jag dig gifva ett så hederligt namn."

Valdemar lofvade att ej under resan nämna Blackens namn; men på sundet glömde han detta löfte och ropade på sin Black, hvarvid denne förlorade sin styrka att föra sin Herre öfver, och kastade honom i sundet, för att sjelf skymda till Prinsessans räddning: Då han kom till *Ramund Runes* gård (så nämnas den elaka mannen), var bålet för Prinsessan redan bereddt. Hon igenkände genast den *Gamla Gam*, som fört brefvet och nu följe Blacken:

Och Blacken slog Ramund Rune för fot,
Så att han låg i sitt hjerte blod :

när han kom till sundet tog han frisk upp Konung Vallemo och förde dem båda hem. Så länge Blackens namn icke var nämndt; uppehöll honom en öfvernaturlig, eller trollmagt; men derefter hade han blott en vanlig styrka, hvilken nu lemnade honom, så att han, vid slutet af sin goda färd, störtade för sin Herres fötter och dog.

I det hopp att, genom samlandet af flera fragmenter, en gång kunna gifva fullständig den goda Blackens Romanz, lemnas här oförändrad Traditionen från Östergötland med bifogad melodi.

Herr Tune han var en så viser man,
Det ligger en så löndeliger stig —
Han gifte sin Dotter på fremmände land.
J riden ock så varligt.

Om söndagen stod hon den fagraste brud,
Det ligger en så löndeliger stig —
Om måndagen låg hon läster i bojor och hjul *).
J riden ock så varligt.

Liten Kerstin hon tittar genom fensret ut,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så fick hon se Rafne-Rune kom flygande.
J riden ock så varligt.

"Och hör du, Rafne-Rune, hvad jag säger dig:
Det ligger en så löndeliger stig —
Och vill du fara åt fremmände land åt mig?
J riden ock så varligt.

I lunden der har jag mina ungar,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så långt far jag inte med dem så tunga.
J riden ock så varligt.

"Tag dina ungar och lägg dem på mitt bröst,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Så få de äta så länge som dem lyster."
J riden ock så varligt.

Och Rafne-Rune flög sig åt rosendelund,
Det ligger en så löndeliger stig —
Der möter han Herr, Tune i samma stund.
J ride ock så varligt.

Och hör du, Herr Tune, hvad jag säger dig :
Det ligger en så löndeliger stig —
Din Dotter ligger fängen på fremmande stig.
J ride ock så varligt.

"Välkommen Rafne-Rune till mig,
Det ligger en så löndeliger stig —
"För dig har jag blandat båd' mjöd och vin."
J ride ock så varligt.

Och inte så lyster mig mjöd eller vin ;
Det ligger en så löndeliger stig —
Men gif mig lite hvetekorn åt ungarne min' !
J ride ock så varligt.

De mälte med skeppor, de mälte med spsna,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Och tag nu så mycket som du föra kan."
J ride ock så varligt.

Herr Tune han går sig åt stallen ;
Det ligger en så löndeliger stig —
Der skidar han de fålarne alle.
J ride ock så varligt.

Han skådar den bruna, han skådar den grå;
Det ligger en så löndeliger stig —
Blacken den kastar han gullsadeln på.
J ride ock så varligt.

Herr Tune han red sig till Grefvens gård,
Det ligger en så löndeliger stig —
Och ingen der ute för honom står.
J ride ock så varligt.

Brun Blacken började att gnägga,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så att murarne sluppo från vägg'a.
J ride ock så varligt.

Och ut kom' stora, och ut kom' små,
Det ligger en så löndeliger stig —
Och ut kom Grefven och såg deruppå.
J ride ock så varligt.

"Och hör du, rika Grefve, hvad jag säger dig:
Det ligger en så löndeliger stig —
"Och huru står det till med liten Kerstin?
J ride ock så varligt.

Jag har ej sett liten Kerstin se'n i går;
Det ligger en så löndeliger stig —
Ty hon ligger läst i bojorna blå.
J ride ock så varligt.

Herr Tune han mände i slottet gä ;
Det ligger en så löndeliger stig —
Han löste sin Dotter ur bojorna blå.
J ride ock så varligt.

Brunblacken han tar med sin venstra fot ,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så jernen de stodo inte emot.
J ride ock så varligt.

Och hört du , rika Grefve, hvad jag säger dig :
Det ligger en så löndeliger stig —
Hvad hafven J nu till att vita ") mig ?
J ride ock så varligt.

Jo det hafver jag till att vita dig ,
Det ligger en så löndeliger stig —
Du hade intet gods när du kom till mig .
I ride ock så varligt.

"Hvad var det , jag gaf eder Fader ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
En häst med förgyllande sadel.
J ride ock så varligt.

"Hvad var det jag gaf eder Moder ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
Två gull-bälten och ett Hoder.
J ride ock så varligt.

"Hvad var det jag gaf eder Broder ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
Ett gångande skepp uti floden.
J ride ock så varligt.

"Hvad var det jag gaf eder Syster ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
Två gullskrin och två gullkistor.
J ride ock så varligt.

Den ena var full med spunnit gull ,
Det ligger en så löndeliger stig —
Den andra var full af åker-ull.
J ride ock så varligt.

"Hvad hafven J nu till att vita mig ,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Medan J så illa hafver bundit mig ?"
J ride ock så varligt.

Det hafver jag till att vita dig ,
Det ligger en så löndeliger stig —
Du var inte mö' när du kom till mig.
J ride ock så varligt.

"Så hjelpe mig Gud af all min nød ,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Som jag kom uti brudslingen mæ,
J ride ock så varligt.

Herr Tane han lyfter uppå sin hatt;
Det ligger en så löndeliger stig —
Han bjuder rika Grefven så mången god natt.
J ride ock så varligt.

Han satte liten Kerstin på gångarens bak,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så rider han hem i fullt godt mak.
J ride ock så varligt.

* Här läses *bojor och ljud* i Herr Wallmans uppteckning, som utan tvifvel är förändradt från det vanliga uttrycket *bojor och hjul*.

**) *Vita*, beskylla: gammalt Svenskt ord. Se *Ihr. Gl.* Sv. pag. 2027.

Bihang till Första Afdelningen.

Märkliga Varianter af några i Första och Andra Delen tryckte Folkvisor hafva sedanre inkommit och förtjena att här meddelas. Äfven upptagas i detta Bihang några Mindeliga Visor, som af älder varit af allmogen älskade och ännu i landsorterna sjungas, dels till Choraler, dels under egna bekanta Melodier.

I. Till N:o 1. Den Bergtagna.

Denna, och följande uppteckning från Östergötland, är meddelad ur Herr *Wallmans* samlingar.

*Jungfru Marja hon skulle åt aftonsången gånga ,
Den tiden görs mig lång —
Så gick hon den vägen åt berget der låg.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*I åtta är hon i berget var ,
Den tiden görs mig lång —
Åtta barn hon med bergmannen fick.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Den åttonde var en flicka så båld ,
Den tiden görs mig lång —
Och aldrig jag sett någon fagrare mö.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*"Och eder vill jag gifva en krona af guld ,
Den tiden görs mig lång —
"Om jag finge komma till min Moder så huld."
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Och Dotteren in genom dörren steg,
Den tiden görs mig lång —
Och Moderen henne med glada ögon neg.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Och hvor här du varit så länge?
Den tiden görs mig lång —
"Jag har varit i grönaste ängen."
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*"Jag har varit i Bergmannens väld,
Den tiden görs mig lång —
"Där hafver jag sju söner och en dotter så båld.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Och Bergman slog Jungfrun på kvitan kind,
Den tiden görs mig lång —
Så blodet han stank på gullnöret fint.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Och Dotteren sprang sin Moder i famn:
Den tiden görs mig lång —
"Och, kära min Moder, hjälп mig om I kan!
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Och packa dig till berget, och det skall gå fort,
Den tiden görs mig lång —
Alldrig skall du få se Far eller Mor.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Och packa dig åt berget och det skall gå fort,
Den tiden görs mig lång —
Och aldrig skall du få se himmel eller jorde.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

Och packa dig åt berget och det skall gå fort,

Den tiden görs mig lång —

Och aldrig skall du få se måne eller sol.

Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Bergmannen och Jungfrun de körde öfver en bro ;

Den tiden görs mig lång —

Och Jungfrun hon gret, men Bergmannen log,

Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Bergmannen och Jungfrun körde öfver en äng,

Den tiden görs mig lång —

Och Jungfrun hon gret, men Bergmannen sång,

Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Bergmannen och Jungfrun körde berget omkring,

Den tiden görs mig lång —

Och dörrarna öppnas och Bergmannen körde in.

Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den äldsta Sonen han satte fram en stol ;

Den tiden görs mig lång —

Den andra lade ett guldhylene uppå.

Herren Gud vet sorgen han är tung.

Den tredje Sonen gaf'na dricka ur ett horn ;

Den tiden görs mig lång —

Då glömde hon både Fader och Mor.

Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den fjerde Sonen gaf'na dricka ur ett horn ;

Den tiden görs mig lång —

Då glömde hon både Syster och Bror.

Herren Gud vet sorgen hon är tung.

*Den femte Son gaf'na dricka ur ett horn,
Tiden görs mig lång —
Då glömde hon både himmel och jord.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

*Den sjette Son gaf'na dricka ur ett horn,
Tiden görs mig lång —
Då glömde hon både måne och sol.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.*

II. Till N:o 6: Sorgens Magt.

*Jungfrun gråter tårar, hon gråter blod ;
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Hon gråter sin käraste af svartan jord.
J fröjden eder alla dagar.*

*Ungersven klappar på dörren med fingrarne smä :
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Statt upp sköna Jungfru, drag låsen ifrå !
J fröjden eder alla dagar.*

*"Ingen har jag med stämma satt ,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
"Och ingen så släpper jag in om natt.
J fröjden eder alla dagar.*

*Och ungersven har fingrar båd' mjuka och smä ,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Så lättelig drar han den låsen ifrå.
J fröjden eder allä dagar.*

Och Jungfrun satte honom uppå en stol,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Han var så svart som den svartaste jord.
J fröjden eder alla dagar.

Jungfrun tvätta' honom med klaraste vin,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Och efter torka hon med det fina Hermelin.
J fröjden eder alla dagar.

Och Jungfrun hon satte sig i sängen ned,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Och ungersven han lade sig där bred'vid...
J fröjden eder alla dagar.

Och där lågo de den långa natt,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
De talte så mycket, de sufvo inte allt.
J fröjden eder alla dagar.

Det lider så fort, att hanarne gala,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
"Jag får inte mera med dig tala."
J fröjden eder alla dagar.

Du gänge nu hvart du gånga må,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
I natt skall jag följa min käraste åt.
J fröjden eder alla dagar.

Och de gingo sig utöfver en spång;
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Och ungersven han gret, och Jungfrun hon sång.
J fröjden eder alla dagar.

*Och de gingo allt utöfver en bro :
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Och ungersven han gret och Jungfrun hon log.
J fröjden eder alla dagar.*

*Och de gingo sig till Kyrko port :
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
"Se min sköna Jungfru, hur' månen går fort !"
J fröjden eder alla dagar.*

*När Jungfrun såg, huru Månen gick fort,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Då hastade ungersven åt Kyrkogården bort.
J fröjden eder alla dagar.*

*Och Jungfrun hon satte sig på ungersvens graf,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
"Här skall jag sitta och gråta till ljusan dag.
J fröjden eder alla dagar.*

*Och när som det värde ljusan dag,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Då geck Jungfrun af ungersvens graf.
J fröjden eder alla dagar.*

*Och Jungfrun hon geck sig vägen fram,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Så hastelig fick hon den soten stark.
J fröjden eder alla dagar.*

*Det värde glädje för mycken lät ;
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
De tvenne sätte, de följdes då åt.
J fröjden eder alla dagar.*

~~~ ➤ ➤ ➤ ➤ ~~~

III. Till N:o 8. Pröfningen.

Efter en Tradition med bifogad melodi från Värmland.

Jungfrun hon går sig till sjöastrand,
Fagert är ärligen lefva —
Hon tvättar der linne håd' hvitt och grannat.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Rätt som hon tvätta' som allrabäst,
Fagert är ärligen lefva —
Så kom där en Riddare ridandes.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Skönaste Jungfru, trölofvar du nu mig?
Fagert är ärligen lefva —
Det rödaste gullet det vill jag gifva dig.
Me'n linden gror ute på fager ö.

"Hvad shall jag min Fru då svara,
Fagert är ärligen lefva —
"När hon får se mig det röda gull hafva?
Me'n linden gror ute på fager ö.

Säg, att du stod vid brunnen,
Fagert är ärligen lefva —
Du hittade det på grunden.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Säg, att du har en Broder så rik,
Fagert är ärligen lefva —
Från fremmande land han här skickat det hit.
Me'n linden gror ute på fager ö.

*Skön ungersven, skön ungersven, I sätten er ner,
Fagert är ärligen lefva —
Och alla mina sorger dem klagar jag för er.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*När som jag var i mitt bästa flor,
Fagert är ärligen lefva —
Så dödde från mig både Fader och Mor.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*Och alla så önska de, det jag vore död,
Fagert är ärligen lefva —
Men ingen var det som mig trösta i min nød,
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*Men bara min yngsta Broder,
Fagert är ärligen lefva —
Han var mig i ställe för Fader och Moder.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*Han satte mig till en Fru så rik,
Fagert är ärligen lefva —
Alla vackra dygder lärde hon mig.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*Hon lärde mig brygga och baka,
Fagert är ärligen lefva —
Hon bad mig aldrig nånsin gå i vaka *).
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*Hon lärde mig både sömma och sy,
Fagert är ärligen lefva —
Hon bad mig, jag aldrig skulle gå i by.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

Hon

*Hon lärde mig klippa och skära ,
Fagert är ärligen lefva —
Hon bad mig, jag skulle aldrig någon lönlig älskog
bära,
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*"J lyden då fruens goda ord ,
Fagert är ärligen lefva —
Du är min Syster och jag är din Bror.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*När andra Jungfrur gå i vaka , *)
Fagert är ärligen lefva —
Så blif du hemma och brygga och baka.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*När andra Jungfrur gå i by ,
Fagert är ärligen lefva —
Så blif du hemma och sömma och sy.
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*När andra Jungfrur gå med blygd och skam ,
Fagert är ärligen lefva —
Då bär du ditt Jungfru namn."
Me'n linden gror ute på fager ö.*

*) Vaka, så kallas allmogens dansarsamqväm, i Verm-
land om sommarnätterna. —

IV. Till N:o 20: Konungabarnen.

Uppteckning från Östergötland. En handskrift af den
nå folkvisa finnes i en samling från 1500 talet, i allang
éctav på Kongl. Biblioteket i Stockholm,

*Jag gick mig ut en midsommars dag,
Då gräsen och örterna gro.
Det var två ädla Konungabarn,
De lofvaade hvarandra sin tro.*

*"Ack! hur' shall jag till eder komma;
"Jag ser ingen väg här fram?
Vi tända ljuset i lycktan,
Då simmer du här fram.*

*Det var den ledna trollkäringen,
Hon stod och lydde derpå:
"Er vänskap vill jag åtskilja,
"Den stund jag lefva må.*

*Det var den ledna trollkäringen:
Gud lätte henne få skam!!
Hon släckte ut ljuset i lycktan,
Så Konungasonen han sank.*

*Jungfrun hon klädde sig i skarlakan hvit,
Också i skarlakan blå;
Så går hon sig i högan loft,
Der hennes fader sjelf låg.*

"Och hören Ni ! käre Fader min ,

"Hvad jag er säga må :

"Får jag åt trägården gånga ,

"Att pläcka de liljor små ?"

Och väl skall du åt trägården få gå ,

Att plocka de liljor små.

Och tag med dig din yngsta Syster ,

Att du icke ensammen går.

"Min yngsta Syster är sig så liten ,

"Hon kan så litet förstå :

"Hon pläckar upp örter och liljor ,

"Och gräset det låter hon stå."

"Och hörer ni kära Fader min ,

"hvad jag eder säga må :!

"Får jag åt sjöstranden gånga ,

"Att pläcka de liljor små ?"

Och väl skall du åt sjöastranden få gånga ,

Att pläcka de liljor små ,

Och tag med dig din yngsta broder ,

Att du icke ensammen går.

"Min yngsta Broder, är sig så liten .

"Han kan så litet förstå :

"Han skjuter bort alla små foglar ,

"Som ute med sjöstranden gå .

Och Jungfrun hon klär sig i skarlakan hvit ,

Också i skarlakan svart :

Så gångar hon sig åt sjöastrand ,

Där som en fiskare satt.

"Och hören ni käre fiskare man !
"Hvad jag eder säga må :
"Har ni sett till någon Konungason,
"Liggå död på böljorna blå ?"

*Och fiskat har jag i den långa natt ;
Och fiskat har jag med flit :
Jag hitta' det ädla Konungabarn,
Jag såg aldrig fägrare lik.*

*Silfstickne voro hans strumpor ;
Guldspände voro hans skor ,
Så sant som Gud Fader i himmelen !
Så tyckte jag liket log.*

*Och Jungfrun tar liket uti famn ;
Hon tryckte det till sin mun.
Stor ymka var det, att se derpå ,
De båda sjönka till grund.*

V. Till N:o 31. Oväntad Bröllopsgäst.

Traditionen från Norrland.

*Jungfrun hon gårar på högan berg ,
Hon skådar i djupan dal ,
Der fick hon se ett gångande skepp , :||:
Som fullt med Grefvar var.*

*Det var den mindsta grefve ,
Som uppå skeppet var ,
Han ville den Jungfrun trolofva sig ; :||:
Så unger som han var.*

*Och ungersuen drager de gullringar fem
Och sätter på Jungfruns hand ;*

"Trolofva du mig , du lilla vän ! :l:
Det är vårt kärleksband.

*Hvad skall jag svara Moder min ,
När jag kommer hem igen ?*

"Ack säg, ack säg, du lilla vän !
"Du hitta'n i gränan äng."

*Och för min .Moder så ljuga
Det går slätt inte an ,*
Är bättre att tala sanningen : :l:
Det är ett kärleksband.

*Ungersven bad sin allera-
Sin allera käraste vän ;*
Han skulle litet bortresa :l:
Och komma snart igen.

*När ungersven var bortrester ,
Fick hon en annan vän ,*
Den hon tillförne älskade ; :l:
on älskade honom än.

*När tre år voro förlidne ,
Kom ungersuen igen ;*
Så frågade han kär Fader sin :
"Hur mår allrakärasten min ?

Du varit så länge bortrester ;
1 dag står din käraste Brud ;
Och hvem kan blifva vännen din , :l:
Det vet allena Gud.

*Och ungersven gångar i kammaren,
Han kammar och krusar sitt hår,
Så går han sig till Bröllopsgård :i:
Allt der, som Bröllaget står.*

*Så tager han Bruden i snöhvitan hand,
Han dansar golfvet kring ;
Så sagta som han dansade , :i:
Så bleknade hon på kind.*

*Hvarför är du så bleker ,
Och icke något röd ?
"De hafva ej talat sanningen , :i:
"De sagt att du var död.*

*Och ungersven gångar i kammaren ,
Slår dörren igen om sig ,
Så sätter han sig på förgyllande stol , :i:
Och skrifver det långa bref.*

*När brefvet det var skrifvet ,
Och timman var förbi ,
Så drager han ut sitt förgyllande svärd , :i:
Och ränner i sitt lif.*

*När blodet börja' rinna ,
Som strida strömmar ner ,
Så läter han upp den kammardörr , :i:
Bad sköna Jungfrun se.*

*Och hör , ni flickor unga !
Hur ymkeligt det är ,
Att tala med falsker tunga , :i:
Och ha' en annan kär.*

"Adjö min lilla engel,
"Och min utvalda vän!
"Vi få väl en gång mötas åt :::
"Hos Gud i himmelen.

"I himmelen, i himmelen,
"I himmelens trånga port,
"Der får du en gång svara för, :::
"Hur illa du har gjort.

VI. Till N:o 39. Riddar Olle.

Efter ett Manuscript in 4:to på Kongl. Biblioteket
i Stockholm med titel: *Någref gamble Wijssor aff alla-
handla slagh, vidh sin eigen gamble och enfaldige com-
position, alldelers förutan någor ändring eller Emen-
dation, såsom de öffverkombne och uthi hastighet af-
skrefnes äro.*

Råstiger rijder sigh söder under öö,
Han fäste lijen Inga, som var ingen mō.
Der groo edle örter.

Han fäste lijen Inga, han förde henne hem,
Sielf herr Råstigh redh henne igen.
Der groo edle örter.

Rätt som dhe komme i rosenlund,
Der ville Inga lilla huijla en stund.
Der groo edle örter.

Där breder han uth sin kappa blå,
Där föder liten Jnga Söhner två.
Der groo edle örter.

Hör du Jnga hvad jagh säger nu;
Hvem är Fader &th dessa barnen tu.
Der groo edle örter.

Hoos min Fader var en ríker giest,
Wij lekte guldtaffel som wij kunde båst.
Der groo edle örter.

Wij lekte guldtafel af hiertans grund,
Då blef jagh med desse barnen tung.
Der groo edle örter.

Höör du Jnga var inte rädd,
Men seiij huru den riddaren var klädd.
Der groo edle orter.

Han hade kläder brun och hvijt,
Jagh tyckte han var eder herr Råstigh likt.
Der groo edle örter.

Han hade kläder bruna och blå,
Den vackraste herre jagh nänsin sågh.
Der groo edle örter.

Höör du Jnga hvad jagh sejer nu,
Hvad vill du giöra af desse barnen tu.
Der groo edle örter.

Däth ena vil jagh settu emellan muld och steen,
I alla mine dagar bära för'et mehn.
Der groo edle örter.

Däth

Däth andrä vill jagh settia mellan muld och torf,
I alle mine dagar båra fö'r et sörgh.

Der groo edle örter.

Jnga lilla, !t seij inte sâ,
Du skall föda up desse barn smâ.
Der groo edle örter.

Jag haer här en faster här ute vidh åâ,
Dijth skall jagh föra dessa barnen smâ.
Der groo edle örter.

Råstiger eld med sverdsudden slogh,
Han hämptade vatn medh sine skoor.
Nu groo edle örter.

Efter Traditioner i Östergötland.

Herr Olof han rider sig söder under ö,
Där fäste han Fru Jnga lilla till sin fästemo,
Ridder Olof.

Han fäste den Jungfrun, han förde henne hem,
Med rödan gulkrona och blekan kind.
Ridder Olof.

Liten Jnga hon lade sig på bollsträrne bla,
Och där föder hon de sönerne två.
Ridder Olof.

Herr Olof han hade en tärna med sig,
Hon var stolts Jnga lilla ganska lik.
Ridder Olof.

"Hör du, Herr Olofs tärna, hvad jag säger dig,
"Vill du i morgon vara brud för mig?
Ridder Olof.

Gerna vill jag vara brud för dig,
Bara inte Herr Olof känner igen mig.
Ridder Olof.

"Inte känner Herr Olof igen dig,
"Jag önska' hans Moder inte mer kände mig.
Ridder Olof.

De klädde på henne en kjortel blå,
Och gullet det i hvarje söm låg.
Ridder Olof.

De klädde på henne en tröja grön,
Och gullet det lyste i hvarje söm.
Ridder Olof.

De klädde på henne en kappa svart,
Och gullet det i hvarje trå satt.
Ridder Olof.

De satte på henne de gullringar fem,
Juveler och demanter de glindrade i dem.
Ridder Olof.

De drogo på henne de handskarne små,
Rosor och liljor de glindrade derpå.
Ridder Olof.

De satte på henne en gullkrona röd,
Den fick jag när jag var Herr Olofs fästemo.
Ridder Olof.

Liten Inga hon såg utför höga lofts sval,
Hon såg sina brudmän de kommo i traf.

Ridder Olof.

Brudsadeln kom fram, han sken som en glöd,
"Ack väles den Jungfru, som nu vore mö."

Ridder Olof.

Bruden hon ritter i sagta mak,
Inga lilla sjelfver red vid hennes bak.

Ridder Olof.

När bruden hon kom på kyrkogård,
Dess skönhet berömde både stora och små.

Ridder Olof.

Bruden hon gårar åt kyrkan fram,
Dess skönhet berömde både qvinna och man.

Ridder Olof.

Och när som de från kyrkan skulle fara hem,
Ute för dem var många spelemän.

Ridder Olof.

Speleman han spelar i pipan röd,
"Gud nåde dig Fru Inga killa! du är inte mö."

Ridder Olof.

Fru Inga lilla tog upp det röda gullband,
Så kasta' hon det i spelemannens hand.

Ridder Olof.

Så snart han fick det röda gullband,
I pipan hördes en annan klang.

Ridder Olof.

"Jag sitter nu här en så drucken en man ,

"Ingen må undra hvad jag spela kan.

Ridder Olof.

"Jag sitter nu här både gammal och grå ,

"Ingen må undra hvad jag spela må,

Ridder Olof.

De drucko i dagar, de drucko i tre,

Och inte ville bruden åt sängen se,

Ridder Olof.

De drucko i dagar , de drucko i fem ,

Då togo de bruden med våld i säng.

Ridder Olof.

De ledde den bruden i brudehus ,

Fru Inga lilla sjelfver bar för henne ljus,

Ridder Olof.

De ledde den bruden åt höga loft ,

Fru Inga lilla sjelf lät för henne upp.

Ridder Olof.

De satte den bruden uppå en stol ,

Fru Inga drog af'na båd' strumpor och skor.

Ridder Olof.

Bruden hon lade sig i sängen ned ,

Herr Olof han vände sig åt väggen därvid,

Ridder Olof.

Bruden hon lyft'e på förgyllande fäll ,

Och bruden gick upp , Fru Inga lad' sig igen.

Ridder Olof.

Herr Olof han hade uppå sig en fäll,
Han kunde så väl tala som Herr Olof kunde sjelf,
Ridder Olof.

"Hörer du Herr Olof hvad jag säger dig,
"Nu släppte du en enå, tog en skåka till dig,
Ridder Olof.

Här du liten Inga kärasen min !
Hvad fick du för mödomen din ?
Ridder Olof.

"Min Fader han var en så underlig man,
"Han byggde min bur vid sjöastrand.
Ridder Olof.

"Han byggde min bur vid sjöastrand,
"Där alla Kungens Hofmän skulle segla fram.
Ridder Olof.

"Nio var det, som min bur uppbråt,
"Inte mer än en, som min ära åtnjöt.
Ridder Olof.

"Han hade hvitgult hår och skurit ikring.
"Den raskaste som seglar mellan Danmark och hem.
Ridder Olof.

"Han gaf mig en silkesstickad särk,
"Därpå ha nio Jungfrur haft sitt handöverk.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en kjortel blå,
"Gullet det i hvarje sön låg.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en tröja grön,
"Och gullet det låg i hvarje sörn.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en kappa svart,
"Och gullet det i hvar en trå satt.
Ridder Olof.

"Han gaf mig de handskarne små,
"Rosor och liljor de glindra derpå,
Ridder Olof.

"Han gaf mig de gullringar fem,
"Han bad jag skulle blifva hans käraste vän.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en gullkrona röd,
"Han bad jag skulle blifva hans hära fästemo.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en harpa utaf gull,
"Han bad jag skulle spela när jag var sorgefull.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en gullharpa röd,
"Han bad jag skulle spela när jag var i nöd.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en silfverbodder knif,
"Jag önskar den sätte i hans unga lif.
Ridder Olof.

Kära Fru Inga lilla ! tala inte så,
För jag är nu fader åt små barnen två.
Ridder Olof.

Herr Olof tog F. Inga lilla uti sin famn,
Han gaf henne gullkrona och Drottninge namn.
Ridder Olof.

VII. Till N:o 48: Stolts Margreta.

Efter det i föregående Variant anfördta Manuscript.

Herr Peder han sitter i högan loft,
Han kan både dichta och märckia,
Fru Margreta sitter i högan guldstohl;
Så svåra hennes hierta mond' väckra.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Herr Peder sitter öfver breda bord,
Han kan både dichta och rimma,
Fru Margreta går på steenstufve golff,
Så svåra hennes ögon rinnar.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Planterat haar jagh migh en örtegård,
"Bland roosor och andra små liljer,
"Där är kömmen en tistel ibland;
"Jagh veth icke hvadan han är kommen.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Däth haar sigh en hiort i min hage vahne
"Han bläder dhe bladen så nähra,
"Blifver han icke snart dädandrifven,
"Jagh skiueter honom visserlig til döda.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Äpplet sitter aldrig så högt på trä,
"Däth stundar till jorden att falla,
"Däth faller så snart uti blötaste pöhl,
"Såsom på hårdaste halle.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Äpplet henger aldrig så högt upp i trä,
"Däth stundar till jorden falla,
"Hvilken som hafver en hiertelig kier,
"Han ønske henne godt öfver alla.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Fru Margreta går för Herr Peder at stå t
J svara migh nu så blijda,
J seje migh nu uthaf eder mund,
Jagh vill til min Fader rijda.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Du haar däth aldrig förskyllat af migh,
"Jagh skulle svara tig blijsa,
"Men skynda dig snarlig af min gärd,
"Och kom aldrig för migh mehra.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Min Fader gaf migh uti eder gärd,
Medh femton förgyllande karmar —
"Om däth hade varit tusend dertill,
"Du hade dem alle förlorat.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Herr Peder taklar til lijten smaddräng :
"Du töfva icke för länge,
"Du kasta gullsadel på rinnaren rödh,
"För henne gienom grönaste enge.
Min herre haar gifvit migh orloff. *Siel*

*Sielf redh hoon den långa vägh ,
Hem til sin Faders gård ,
Ute för henne, hennes Fader ståhr ,
Han var vähl svept i mård.
Min herre haar gifvit migh orloff.*

*Du var välkommen , kiär Dotter min ,
Du svara migh så blijda ;
Hvar är Herr Peder kier herren din ;
Som förr plägar för digh rijda ?
Min herre haar gifvit migh orloff.*

*Herr Peder han drogh åth Röma i fiohl ,
Jagh vänte honom aldrig igen komma ,
Wär yngste stallsvenn haar lockat migh ,
Mig sielf til lijten fromma.
Min herre haar gifvit migh orloff.*

*Herre Gudh tröste migh arme man ,
Så skamlig du nu kommer här ;
Du skynda dig snart uthaf min gård ,
Och kom aldrig för migh mehr.
Min herre haar gifvit migh orloff.*

*Fru Margretå snoér sin häst omkring ,
Hennes ögon dhe runne så strijda ,
Uth då kom hennes Moder hier ,
I affton må du väl bijda.
Min herre haar gifvit migh orloff.*

*Om morgonen arla för dager var lius ,
Sohlen skiner så blijda ,
Tree lik dhe voro i Herr Lagers hus ,
Som dödde af sorg och qvida.
Min herre haar gifvit migh orloff.*

Däth ena var Fru Margreta ,
Deth andra var hennes barn,
Däth tredie var hennes Moder ,
Som dödde af sorg och harm.
Min herre haar gifvit migh orloff.

O Herre Gudh tröste migh arme man ,
Så illa jagh hafver leffvat ,
Min hustru och barn dhe äre nu dödh ,
Jagh efter i jemmer och harm.
Min herre haar gifvit migh orloff.

När lyckan hon ville medh migh stå ,
Så ville de alle migh kienna ,
När sorg och bedröfvelse kom migh på ,
Mände de sin bak til migh vända.
Min herre haar gifvit migh orloff.

VIII. Till N:o 54. Herr Helmer.

Efter det i föregående Variant anförde Manuscript.

Herr Hjalmer, var en litjen smådrängh ,
Han tiente lijten Kierstin för sin sång.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Han tiente henne i otta åhr ,
Stolts Kierstin blifver medh barnen små.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer gär för liten Kierstin at stå :
Ack , lijten Kierstin seijer migh rådk!
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Jag seger tigh rådh, dhe bäste jagh kan,
Sadla din häst och ridh af land.

Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer rijder söder för by,
Mötte honom Jungfruens bröder siu.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen,

Herr Hjalmer, hvij rijder du oss emoth,
Du locka' vår Syster och gjorde ingen both.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Jagh är så väl skapad en man som du,
Din Syster tigger jag gierna ähnnu.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Wij villja intet hafva annor booth,
Ähn högre hand och venstre fooh,
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Förr ähn jagh skal mista hand och foeth.
Förr skal jagh fäckta medh ett fritt modh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer han drager sin brune brand.
Hugger af dem både hals och hand.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Den yngste broderen badh för sigh,
Herr Hjalmer :: J skona migh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Fuller ville jagh skona tigh,
Viste jagh du ville icke svjka migh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

*Ungersven svähr på Christi dödh ,
Jagh drager ej sverd utan migh gieller nødh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.*

*Herr Hjalmer satte sig på en tufva ,
Där lade han sigh nedh at soffva.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen,*

*Ungersven dragor sin brynia blå ,
Så hugger han hans hufvudh aff.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen,*

*Ungersven rijder i Jungfruens gård ,
Ute stolts Kierstin för honom ståer.
Så frammer red Hjalmer i sadelen,*

*Statt här Kierstin Syster min ,
Nu haar jagh ihielslagit belaren din.
Så frammer red Hjalmer i sadelen.*

*Ungersven går i höga loftt ,
Lijten stolts Kierstin vachtar honom op.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen,*

*Hon tager honom vidh sin gohla lock ,
Skier af hans strupe vidh sänge stock.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen,*

Bland de Visor af andeligt innehåll, som var
dau i århundraden eft burskap bland allmogen såsom de
meest allmänna folkvisor och ännu älskas af de främma
och enfaldiga sinnen, förtjenar i synnerhet följande att
upptagas:

L. Magdalena

är en af de allmännaste folksånger och förekommer un-
der olika melodier och förändringar i alla landsorter. En
uppteckning af denna är införd i Poëtisk Kalender för
1816. Man har här valt en uppteckning, som churu i sö-
dra provinserna ganska allmän, är minst känd, och ej förrut
blifvit funnen tryckt bland våra folkvisor. Den är med
melodi meddelad af Herr D. Wallman,

*Magdalena går åt källefod,
Solen skiner öfver Enen —
Och Herren Jesus får henne istod,
Allt under linden gröna.*

*Och hör du, Magdalena, hvad jag säga må,
Solen skiner öfver Enen —
Och hur skall jag det kalla vattnet få?
Allt under linden gröna.*

*Hade jag här mina sölfkanner två,
Solen skiner öfver Enen —
Så skulle Du det kalla vattnet få,
Allt under linden gröna,*

*"Hade du inte så många lönande män,
Solen skiner öfver Enen —
"Så skulle jag dricka ur din båra hand,
Allt under linden gröna.*

*Och Magdalena, hon svor vid Gud,
Solen skiner öfver Enen —
Att hon aldrig varit i mansens hus.
Allt under linden gröna,*

*Magdalena svor vid Helige And,
Solen skiner öfver Enen —
Att hon aldrig visste om löndeman,
Allt under linden gröna,*

*Magdalena svor vid Konung bold,
Solen shiner öfver Enen —
Att hon har aldrig varit i mansens våld,
Allt under linden gröna.*

"*Och Magdalena, svär inte mer,
Solen skiner öfver Enen —
"Löndemän, det har du tre.
Allt under linden gröna,*

"*Magdalena svär inte så,
Solen skiner öfver Enen —
"Tre barn hafver du till verlden fått,
Allt under linden gröna.*

"*Det ena aflad' du med din Far,
Solen skiner öfver Enen —
"Det sänkte du ned i hafsens quaf,
Allt under linden gröna,*

"*Det andra aflad' du med din Bror,
Solen skiner öfver Enen —
"Det sänkte du ned i hafsens flog.
Allt under linden gröna.*

*Det tredje aflat' du med din socken präst ,
Solen skiner öfver Enen —
Dermed du syndade allramest.
Allt under linden gröna.*

*Och Margreta hon föll på sin' bara knä :
Solen skiner öfver Enen —
Och , Herre Jesus ! skrifta mig här.
Allt under linden gröna.*

*"Och sådan skriftning skall du få ,
Solen skiner öfver Enen —
"I åtta år skall du i skogen gå.
Allt under linden gröna.*

*"Och ingen annan mat skall du få ,
Solen skiner öfver Enen —
"Än löf på lindeträden små.
Allt under linden gröna.*

*"Och ingen annan drick skall du få ,
Solen skiner öfver Enen —
"Än dagg på lindelöven små.
Allt under linden gröna.*

*"Och ingen annan säng skall du få ,
Solen skiner öfver Enen —
"Än ligga på linderötter, små.
Allt under linden gröna.*

*"Och ingen annan ro skall du få ,
Solen skiner öfver Enen —
"Än orm och drake skall för dig gny.
Allt under linden gröna.*

När de åren framlidne va' ;
Solen skiner öfver Enen —
Herren Jesus för Magdalena står.
Allt under linden gröna.

"Och hör du, Magdalena, kär Dotter min !
Solen skiner under Enen —
"Hvad tyckes dig om maten din ?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om maten min ;
Solen skiner öfver Enen —
Som jag har spisat vid Kungens bord.
Allt under linden gröna.

"Och hör du, Magdalena ! kär Dotter min ;
Solen skiner öfver Enen —
"Hvad tyckes dig om drycken din ?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om drycken min ,
Solen skiner öfver Enen —
Men jag har druckit det klara vin.
Allt under linden gröna.

"Och hör du , Magdalena !
Solen skiner öfver Enen —
"Hvad tyckes dig om bädden din ?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om bädden min ,
Solen skiner öfver Enen —
Som jag har legat i en blomstersäng.
Allt under linden gröna.

Hör

"Hör du, Magdalena!
Solen skiner öfver Enen —
"Hvad tyckes dig om roen din?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om roen min,
Solen skiner öfver Enen —
Som jag har hört ett orgel-spel.
Allt under linden gröna.

"Ännu så shall du nåder få,
Solen skiner öfver Enen —
"Magdalena synda aldrig så!
Allt under linden gröna.

II. Underbar Syn.

Uppteckning med melodi från Norrland.

Nu hafver jag sett, det jag aldrig förr såg,
Att grästenen flyter, och mannen sitter på.
Gud finnes väl under tiden,

"Jag är ingen man, fast eder tyckes så,
"Jag är en Guds Engel under himmelen blå.
Gud finnes väl under tiden,

Och är du en Guds Engel under himmelen blå,
Så säg du mig, hur uti himmelen tillstår.
Gud finnes väl under tiden.

"I himmelen där är både glädje och ro :
"Salig är den, som i himmelen får bo.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitta Enkor och Faderlösa barn,
"De sitta uti himmelrike, Englar på det arf.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter den, som lidit hafver nød,
"Sitter uti himmelrik, i Abrahams sköt.
Gud finnes väl under tiden.

Och är du en Guds Engel under himmelen blå,
Så säg du mig hur det i helfvete tillstår?
Gud finnes väl under tiden.

Där sitter Sonen, som bannat har sin Far,
Han sitter uti helfvete, men aldrig är han glad.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter Dottren, som bannat har sin Mor,
"Hon sitter i helfvete, men aldrig får hon ro.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter den, som hafver gjort hor,
"Sitter i helfvete, svart som en jord.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter den, som aldrig tagit råd,
"Sitter uti helfvete, men aldrig får han nåd.
Gud finnes väl under tiden.

"Nog kunna de få nåder, som hafva gjort hor,
"Men aldrig få de nåder, som bannat Far och Mor.
Gud finnes väl under tiden.

III. Resan till Österlandet.

Efter ett tryckt Exemplar med öfverskrift: *Hur den andeliga bruden, den heliga Christeliga Kyrkan frögdar sig öfver Brudgummen etc.* sjunges som: *Jag är en främling bland ala.* Den är införd i Poetisk Kalender för 1816.

*Till Österland vill jag fara,
Där bor aldra kärsten min,
Öfver berg och djupa dalar,
Allt under så grönan lind.*

*Allt för min kärastes hydda,
Där står två trän så grön,
Som alltid äro beprydda
Med frukter som lukta så skön.*

*De grönskas både vinter och sommar,
I Lunden där de stå,
Den ena bär muskotte-blommor,
Den andra neglikor små.*

*Där är en haga planterad,
Efter ett högt förstånd,
Med trän och örter förmerad,
Som ingen beskrifva kan.*

*Jag måste icke förglömma,
Den sköna Christallefod,
De lefvandes vattuströmmar,
Som fukta trädens rot.*

*Och midt uti den hage,
Där ständar en lifsens bom,
Bär tolf slags frukter å rade,
Och läfven är läkedom.*

*Dess frukter som lustgårdars,
Beprydda med härliga frukt,
Med Nardu, Saffran och Kalmus,
Som gifva en härligan lukt.*

*Där står och helso-brunnen,
En lefvande källa klar,
Hvars like är ej funnen,
Som Salomon skrifvit har.*

*Min själ, du gör dig redo,
Den samma vägen att gå i
Öfver berg och torra hedar,
Förr'n natten faller oss på.*

*Jag sökte om natten långa,
Alt om den mörka qvält,
I sängen min den trånga,
Den älskat har min själ.*

*Jag sökte af alle mitt sinne,
Och fann honom icke där,
Hvar skall jag honom finna,
Som min själ hafver så här.*

*Jag drog uppå min kläder,
Och stod upp af min säng,
Jag sökte på gator och grändor,
Och fann honom icke igen.*

*Uti ett sådant tillfälle ,
Som jag nu sökte så ,
Mig funno de väktarne snälle ,
Som kring om staden gå.*

*Hör mig J väcktare männer ,
Som mig nu möten här ,
Om J ha'n sett den vännen ,
Som min själ hafver så kär,*

*Jag gick dock litet längre ,
Allt om den mörka kväll ,
Där fann jag den som fägnat ,
Och älskat har min själ.*

*Jag fattade honom med gamman ,
Och förde honom med mig fram ,
Uti min Maders kammar ,
Och vill ej släppa han.*

*Min vän är räder och hviter ,
Utkorad bland tusende tal ,
Som morgonrådnans strimmor ,
Och månen i Ajalons dal.*

*En lilja mellan bergen ,
Ett blomster i Saron fin ,
Han satt mig på sitt hjerta ,
Såsom en signs ring.*

*Herran Herran har gifvit ,
En lärdan tunga mig ,
Att jag vet med dem tråttom ,
Att tala i rättan tid.*

*Han väcker mig hvor morgen,
Han väcker örat så,
Att jag kan utan sorgen,
Hans ord, så väl förstå.*

*Huru ljuflige äro de fötter,
På bergen beboda fred,
Förkunna dina rätter,
Predika din salighet!*

*En dag i dinom gärdom,
Är bättre än tusen år
För oss här neder på jorden,
I Psaltare skrifvit står.*

*Han frälst min själ ifrån döden,
Mina fötter ifrån fall,
Min' ögon från tårar i nøden,
Thess Gud jag prisa skall.*

*Han lärde mig genom Propheten,
Först& sitt liffsens ord,
En kraft till saligheten,
För hvor och en som tror.*

*Han hafver mig förärat,
En bok och till mig sändt,
Den jag shall daglig lära,
Det nya Testament.*

*Den boken shall jag vörda,
Såsom ett Lilium,
Han lättar mig lagsens bördar,
Det helga Evangelium.*

*Han höll mig under riset ,
Och i Kors-Scholan så ,
Att jag skull' blifva viser ,
Och hans ord rätt förstå.*

*Han hafver mig inskrifvit ;
Mitt namn står i hans bok ,
Sin lag i hjertat gifvit ,
När som jag dopet tog.*

VI. Den Sköna Dorothea.

Finnes tryckt med öfverskrift: *En eftertänklig hist
torisk Visa. Sjunges som: Hvar min Gud vill etc.*

*När två gånger hundra från Christi börd ,
Och sju skref med åttatie ,
En gierning skedde allom ohörd ,
Som tänkte sig lefva frie.
På en viss dag ett stort misshag ,
Af många de Christnas munnar
Man hörde stor lät och mycken gråt ,
För de barbariska hundar.*

*En Jungfru af adelig stämma och blod ,
Huars vackra namn var Dorotea ,
Gudfruktig och from och allom god ,
En Rachel och icke en Lea.
Guds gäfva stor för Far och Mor
Af hvilket hon sitt namn hade ,
Kyskhet och dygd med allsköns blygd ,
Hon mest sitt sinne pålade.*

Föräldrom sin' hon lydig var ;
Höll dem i heder och ära ,
För dem ett värdsamt sinne bar ,
Men mest den heliga lära ;
Med högsta id i all sin tid ;
Sin Gud hon älskad af hjerta ,
All verldslig prakt hon höll förakt ,
Ej fruktade dödsens smärta .

Hon älskade alltid det dygdigt var ,
Och det utaf reno hjerta ,
Till odygd hon en styggelse bar ,
Ty den gjorde henne stör smärta ,
Otuktigt snack som Gudlöst pack ,
The brukar uppå sin tunga ,
Thess dygdiga själ hon visste fullväl ,
Bortskämmer båd' gamla och unga .

En dag hon ifrån skolan gick ,
Lands-Försten henne mändne skåda ,
Stor kärlek han till henne fick ,
Af en het älskogs bråda .
Penningar, gull och trohet hull ,
Och hvad hon ville begära ,
Här uppå jörd han med sitt ord
Tillböd sig henne förära .

Hon sade: nådige Herre! ach , nej !
En brudgum jag mig har trolofvat ,
För hela verlden jag kan thet ej ,
Så hafver han mig begåfvat ,
Jesus Guds Son mig till stor mon
Sig sielvan hafver mig gifvit ,
Han i mig bor, jag säkert tror ,
Ty får jag thet eviga livet .

När

När han med orden ond och god,
Als intet kunde uträffa,
Med det menlösa lambens blod,
Sitt nöje han då ville wätta.
Men i thess ve och grämelse,
När hon var fången och bunden,
Thes tro fans klar och uppenbar,
Lik gullet som pröfvas i ugnen.

Hon ömkeligen slagen vardt,
Hon pintes och hufflängdes,
Dock blef hon ej på brösten svart,
När the med facklor brändes;
Then lilla hop som Christi dop,
Anammat, ej utan vånda,
Med suck och gråt och mycken lät,
Thess jämmer mände åskåda.

Theophilus then Cantzeller
Hörd' Jungfrun illa sig gifva,
Han sade: tu visst tokot är,
Som vil tig låta afslifva.
Tin lära osann thet vet hvor man,
Dig dära mände och svika,
Afstå med hast din svåra last,
Så kan tu döden undvika.

Then Jungfru svarade med fritt mod,
Thet må tu icke begära,
Jag läter gierna mitt unga blod,
Mig döden ej kan förfära.
Jesus min som pinan sin,
På korset mände utståndा,
Förutan brist mig hielper vist,
Ifrån min sorg och vånda.

*Hon sade Gudi ske lof och pris ,
Om jag mig låter här döda ,
Jag kommer snart i Paradis ,
Bland rosor hvita och röda ,
På knä hon stod med et friskt mod
Och bad med suck och tårar :
O ! Jesu , min vän i Himmelten ,
Fräls mig från verldens därar.*

*Theophilus svarade utan tuckt
O ! Jungfru när J thit kommen ,
Så sänder mig af den goda frukt
J ther för Eder få finnen.
Hon svarade : jag i thenna dag ,
Skal eder til tienst thet giöra ,
O ! Jesu min af kiärlek tin
Du värdes mig bönhöra.*

*Min Sud af nåde tu hos mig blif ,
Til tig jag mig nu vänder ,
I dödsens stund mig ej öfvergif ,
Min anda jag till tig upsänder .
Far väl o verld med all din flärd ,
Hos mig du intet vinner ,
I himmelen min själavän
Med frögd jag igen finner.*

*När hon med värd aflatvad var ,
Et skinande barn framkommer ,
En korg det uppå armen bar ,
Med sköna rosor och blommor .
Theophile , thet sade , se ,
Dorothea tig thetta tilsände ,
Hvar om du bad , då hon helt glad
Från verlden til Paradis lände.*

*Nu står hon in för Herrans tron ;
I snöhvita silkes kläder ,
Och med Guds änglar en liuflig ton
Hon siunger nu hel och quäder.
Then stora frögd i himla högd
Hon äger, alsingen beskrifver.
Osäjeligt godt förutan mått
Gud sine burn ther gifver.*

*Theophilus undrade högelig ,
Hvar then härliga frukten var tagen ;
Ty slik på jorden omöjelig ,
Var funnen in till denna dagen.
Han tänckte uppå hur han också
En sådan frögd kunde vinna ,
Som allt här til hade farit vill ,
Och sig ej kunnat besinna.*

*Uti then sanna Christna tro
Lät han sig straxt undervisa ,
Som tå i hans hierta började gro ,
Begynte sin Jesum prisa.
Med ett gladt mod sitt lif och blod ,
För Jesu Christi lära ,
Upoffrade väl och frälste sin sät
Sin Gud till lof och åhra.*

*O ! at vi kunde tacka vår Gud
Som vi thet borde giöra
Och vörda hans heliga lag och bud ,
Och ej oss låta förföra.
Uti vår nord utaf Guds ord ,
Vi fägne oss allesamman
ust och nöd in til vår död
Thet öss skal trösta. Amen.*

V. Grefven i Rom.

Denna är utan tvifvel af dessa andeliga Visor den äldsta och finnes i handskrift på Kongl. Bibliotheket i Stockholm från 1575.

Jagh will edher seiye nye mere,
Willenn J mig retth först&,
I Room tå war enn herre,
En greffve jagh seiya må
Hann war milder och mecktig,
Dygdesam och båldh,
Till thenn helge graff hann sigh loffvede,
Efter ära och ridderskap.

Hans hustru honn sigh förfärede,
Hon togh then greffuenn i fampn,
Gudh nåde mig, ädelige herre,
J ärenn minn ächte mann,
Att J skolenn ifr&n mig skilias,
Epter ähra och ridderskap,
J haffven doch hwadk i willen,
Ägor och rikedomer nogh.

Medh tuchtt hann till henne sade,
Gudh spare tigh karsk och sundh,
Iag will tigh alt slätth befalla,
Retth nu i thenne her stundh,
Allt så drogh hann ifr& henne,
Långt borrt i fremende landh,
Stoor sorg till honom wende,
Bleff fängenn i härda bandh.

Sith fengzle kunde hann ey wijke,
Thett war hans störste klage,
I plogenn drog hann ydkeligenn,
Fast mehr änn åhr och dagh,
Hann ledli stoor nödh och hunger,
War honom en stoor sott,
Thenn greffven gick för Konungen,
Föll neder för hans fohtt.

Konnungen swarede medh snille,
Tigh hielper icke thett,
Om tu änn daglige wille,
Falla för migh nidh,
Medh mindre att änn så wore,
Thijnn hustru kome till migh,
Skulle tu frelster warde,
Thet seger iag wisseligh.

Stoor sorg möste mann höre,
Thett klager thenn ädle herre,
Läter iagh min hustru hijtth fahre,
Så mister honn sinn ähre,
Skall iagh och qvarre blifve,
Doch koster theth mitth lijff,
Ther om tå will iagh skriffve,
Epter mitth wenne vijff.

Thier war enn mann i gärden,
Som hade fonger i göme,
Medh honom förlickte sigh greffven,
Loffvede honom store löönn;
Att hann skulle bortt rijde,
Medh breffvenn som hann skreff,
Och bidie kans hustru låte sigh lijdhe,
Komma och frelse hanns lijff.

*Thett budskap lätth sigh wellwilleligh finne ,
Fahre öffver thett wilde haaff ,
I Room han fann thenn quinne ,
Breffvett hann henne gaff ,
Honn kunde thett siellver lässe ,
Then ädele quinne smuek ,
Förstodh sinn herres wesende ,
Hennes herte bedröffveddt wardet.*

*Honn skreff ett breff tilbake ,
Ganska snelleligh ,
I thett monde honn klage ,
Att thett war omöijeligh ,
Enn quinne skulle fare.
Öffver thett store wattnn
Gull sölff will honn eij spare ,
Alt för sinn herre och man.*

*Thett budskap sigh fast skyndadhe ,
Att fahre hem till land ,
I sorg stodh tå thenn quinne ,
Godh rådh honn tå på fann ,
Enn kappe lätth honn sigh skäre
Enn Munker wara likj ,
Thett gjorde honn för sinn herre ,
Letth kronne rake sigh.*

*Honn kunde lässe och skrifve ,
Med lekh och degligh spell ,
På harper och på gige ,
kunde honn leke well ,
Them hengde hon på sinn sjide ,
Samptt lutann thenn hon förde ,
Effter budskap monde honn ride ,
Sam till hennes herre fohr.*

Så fore th̄ medh ähre ,
Offver haffvet underligh ,
Hon begynte till hoffvere ,
Hwar man tå undrade sig ,
Thett budskap hon well kende ,
Som gressvenn hade utsändtt ,
Menn han kende icke henne ,
Hennes kläder the wore förwendit.

Thet budskap fick i sinnett ,
Och sade till Munkenn så ,
Herre willenn i penninger winne ,
Mig hem i fölgen thå ,
Alt inn till Konnungens rijke ,
Ther haffvenn i stoor fordeel ,
Han löner eder rijkeligenn ,
Gifver eder hwadh i haffve will.

Budhskapet lett thett eij bliffve ,
Utan sadhe till Munkenn medh machtt ,
Herre willenn i medh migh rijde ,
Som i tilförne haffve sagtt .
The fore öffer grönne heedher ,
Öffver berg och diupe dahll ,
henn Frunn i Munke kläder ,
Kom in för Konnungens sahll.

Konnungenn kom i gångenn ,
Medh ståtth och hörde till ,
Honn wardt ganske well unfögen ,
Medh hennes strenge spell ,
Gonn lätth sin karpe ther klinge ,
Sampitt lutann thenn honn förde ,
The hedninger monde springe ,
Sådantit the aldrig körde.

*The satte thenn Munkenn till diske .
Och hade honom myckitt kähr ,
Bore fram willdh och steckte fiske ,
Bewiste honom tückit och ähre ,
Tå thenn Fruunn thett fornamm ,
Tenckte hon i sitt moodh ,
Att honn war så well kommen ,
Minn sak blifver well godh.*

*Honn slogh upp& sinn härpe ,
Med lust och degligh sång ,
Thett kann hwar mann well merkie ,
Att thett i pallatsett klang ,
Thett ledh så fast åtth quelle ,
Mann skulle till sengenne gä ,
The hedningar hade stoor glädie ,
Greffwen fick tidender thå.*

*Hans hustru icke kunde ,
Fara så longenn vägh ,
Borrt i fremmende lande ,
Honn fructade sigh ,
Att honn sinn ähre skulle miste ,
Och komme i sorgh och nödh ,
Thenn Greffven tenckte förwisse ,
Her moste iagh blifve dödh.*

*Thenn Fruunn honn war på Slottetth ,
Inn till thenn andre dagh ,
Greffwen hon förnimme mothe ,
Thett war hennes första klag ,
Så gick honn uth på tinnerne ,
Ganska hemeligh ,
Greffwen honn monde förnimme .
I plogen ther hann drogh.*

*Uthij thenn samme stunde ,
Greeth honn bitterligh .
Honn honom ej hielpe kunde.
Thett klagede honn iemmerligh ,
Och wille honom gerne frelse ,
Aff hugh och all hennes achtt ,
Fyre vecker war honn på Slottetth ,
För ånn honn ther orloff badh.*

*Thenn Munkenn will man löne ,
Och löne honom fullwell ,
Bere fram en gyllenne krone ,
Enn seck medh gyllenne full ,
Tager thett win ädele herre ,
I försman thett ej ,
Munkenn thett ej begärade ,
Min ordh seije ther till neij.*

*Munkenn han sade medh ähre ,
Iagh begerer ej sådan såldh ,
Enn gäffwe will iagh begäre ,
Eij silfwer ej röde gull ,
Eij heller om ädele stener ,
Eller om annor pråll ,
Men om enn, menniskie allene ,
Som utth för plogen gähr.*

*Konnungen strax tå sade ,
I sholenn honom gerne få ,
Lätt Greffwen ifrån plogen taga ,
Och inför Konnungen gå.
Och honom tå strax rådde ,
Tackv ödmukeligh ,
Thenn honom hade frelst af vädhe ,
Thenn spellmann ypperligh.*

Thenn Fruenn i twå dagar ,
Stodh wedh thett wilde haaff ,
Greffwenn hann wille draghe ,
Inn till thenn helge graff ,
Efster hann icke mere hadhe ,
Gårdh hus folk eller landh ,
Halp honom igenn vår Herre ,
Aff sorgh och all hans wände .

Thenn Greffwenn kom heem gångende ,
Såg uth barmherteligh ,
Hans hustru honn honom unnfängede ,
Medh tuckt och ganske kährlek ,
Iagh haffwer eder tilskriffwiit ,
Låtit eder minn nödh förstå .
I hafwenn doch hemme blifvitt ,
Sågenn migh gerne warith dödh .

Thenn Fruenn strax tå svaradhe ,
Herre thett är wüll s& ,
I migh tilskriffwitth hade ,
Lätett migh eder nödh förstå ,
Att i ångre skullen .
Ädelle herre mijnn ,
Budskap jagh ej troo wille ,
Iagh fructade äronn mijnn .

Thå reffwenn war heem komenn ,
Altt på thenn andre dagh ,
Monde hans wenner komme ,
Begynte alle klage ,
Offwer hans hustru och sadhe ,
Medh wrede alle snartt ,
Att honn borrt faritt hade ,
Dock wiste thett ingegn hvarrt .

*Thenn ädele Fruenn medh jemmer ,
Stegh strax up ifrå bordh ,
Och gick uti sinn kammer ,
Och tqltde ejt ett ordh ,
Kappan hon sigh i kläddhe ,
Togh lutenn och harpenn godh ,
Thenn hengde honn på sinn sidhe ,
Som honn för Konnungenn stodh.*

*Medh tuckth och degligett sinne ,
Honn inn genom dörenne tredde ,
Och helsade them ther inne ,
Såsom widh bordett sute ,
Thenn Greffwenn sade medh ähre ,
Ner hann tienn Munkenn förnam ,
Welkommenn ninn käre herre ,
I löstenn mitt unge liiff.*

*Jag haffwer eær tagitt ,
Herre thett är well så ,
För plogenn hiffwenn i dragitt ,
Für Konnuigenn sågenn i migh std.
Migh ganske idmiukeligenn ,
Falle för ionom nidh ,
Konnungenn mnde tå seije ,
Tagh fongenn och gak i fridh.*

*När Greffwens wenner thett hördhe ,
The finge ett storh omodh ,
Och stode stras upp ifrå boordett ,
Och föllo thenn Fruenn till fotth ,
Och sade nådige Fruge ,
Förlåter os tenne saak ,
Så warde och monge belugne ,
Änn nu i tenne her dagh.*

~~~~~

Andra Afdelningen.

60.

Sanct Görans Visa.

Denna visa har den egna merkvärdighet att hafta varit nyttjad såsom Svensk Fältsång ; och detta är väl ett mer än tillräckeligt skäl att här ge den ett rum. Den 11 October 1471, stod det bekanta slaget på Brunkeberg vid Stockholm, i hvilket Sten Sture den äldre segrade på Konung Christian I. och Danskarna, och derigenom för längre tid försäkrade fäderneslandets trygghet mot utländskt öfverväld. Sedan Rimkrönikan, son har en utförlig beskrifning af detta slag, anfört Sten Stures tal till sitt folk, der han bland annat säger: *Heter jik Herr Sten, i dag skal jak ey wara seen — — Konunga, Däner, Drawanta thertill, jak ey spara eller frykta vill. Wilin j alla göra swa, swa mottom wi strax närvare'n gaa*, heter det vidare om folket : *the ware i hjortat alle tröste, ok swarade alle med ett röste : Wi wiljon alla göra swa, med Gudz alle fasta staa, wi wiljom wara saak för Gudi klagga, ok i Guds namn ostad draga. Tlera hjerta war uthan tunga, ty begynnade the alle sjunga, ok gjorde sik godom lijsa, ok quodo Saneti Örjas wi — — Swa komma the oppa Norramalm.* (Then gamla och wijdlyftige Rijmkrönikan Ss. 508, 509.) Ibland länkande exempel, att Romanser brukats såsom stridsånger villje vi blott erinra derom, att i slaget vid Hastings, som underlade England Wilhelm Eröftrare, Normännens kola sjungit visan om Röland. Åt *Sanct Göran* eller (såsom han med ett uttal, som ännu bibehålls i vissa landsorter, även kallas) *Sanct Örjan* eller *Xrian* upprättade Sten Sure ett eget

altare i Stockholms Storkyrka, 1488, och lät följande året af en utländsk konstnär förfärdiga och å samma rum uppsätta hans beläte till häst i strid med draken. 1528 beslöt Ståthållaren Peder Hård med Borgmästare och Råd : att den stora Örjanen skulle flyttas till Vårfruchor (vid norra dörren) emedan han borttoge allt rummet i Kyrkan. Då den för sin häftighet, och sinapolitiska missöden under Carl IX. bekanta kyrkoheren Mäster Erik Skeppare sedan gjorde några förändringar i kyrkan med en hop bilder och andre Catholske styckens abkaffande, qvarlemnades dock Sanct Görans beläte med hvad dertill hörde, (Elers: Stockholm. I Del. s. 119 och 126.) och finnes i Stockholms Storkyrka bibehållt intill denna dag. När belätet var färdigt, skall mätaren, hvilken somliga säga varit från Antwerpen, på Råhuskällarn af en Stureus tjänare blifvit ihjälstucken, på dt han aldrig något skönare verk göra skulle. Berättelsen är en folksfabel, som man återfinner på flere ställen om flea berömda arbeten, och som på det i fråga varande utan lehof och utan trovärdighet blifvit lämpad. — Den här middelta visan är ännu bland Allmogen välkänd, och finnes ofta tryckt med följande Titel : *En wacker Wisa om den förträffelige Hjelten, Riddaren Sanct Göran, hvilkens fast konstrike Beläte den Högborne Furste Herr Sta Sture den äldre, Sverges Rikes Föreständare lät med stor bekostrad förfärliga, och till evigt monument uti Stockholms Stads kyrka uppsätta 1489.* Den Helige Georg, som af Sten Sture med serskild vördnad synes ha blifvit ortstatad, var alla fromma krigares Patron. I en versifierad Legnd om Sancte Yrian, som finnes i det MS. hvilket i Catalogen på de från Antiquitets Archivum till Kongl. Biblicket alemnade handlingar är upptagit under Sign. D. 4. och hvaram Herr Rääf lemnat oss underrättelse, säges om det riderliga Helgonet strax i början :

*I the nödh aengin vara ma,
Ther honom bidher nz kaerlikheet,
Hans böön wardheraff Gudhi weet,
Oc hvilkin man i stiidx skal vara,
Oc gör honom nakri aera,
Fore wist a then sara dagh,
Skeer honom enkte dtsins slagh.*

Detta förförar hvaföre äfven Danskarna, ehuru med olika lycka, vid nämnda tillfälle anbefällt sig åt Sanct Görans skydd. *Ridder Sancte Jörgin skal dat Baner förin*, säger enligt Rimkrönikan Konung Christian före slagets början. Legenden hvarpå visan grundar sig är väl ursprungligen inkommen från Tyskland, der man har ett Fragment af den redan från medlet af 9:e århundradet. Om Legendens och visans många Tyska bearbetningar och upplagor se: *Litterarischer Grundriss zur Geschichte der Deutschen Poesie etc. durch von der Hagen und Büsching.* Berlin 1812.

~~~~~  
Loftad varo alsmäktige Gud,
Deslikes hans välsignade Son!
Jag vill en Visa quäda,
Om den Riddaren Sanct Jöran.

Hör du Jöran, hvad jag äger dig,
Du skallt mitt ärende uträtta,
Till Cappadociam den stœ stad,
Där skall du med Drakeom strida.

Den staden är både bredoch lång,
Där bor en hednisk Konung inne,
För samma stad ligger ei' Drake,
Han ligger där staden til mene.

Den Draken har så underlig sed,
Hvar dag vill han hafv. sin föda,
Både folk och få och hvad han får,
Så månd han den staden utöda.

Hvar dag han icke sin födo får,
Han bläser andan öfver muren,
Alla de hans anda känna få,
De blifva derutaf strax döde.

Den hafver en så underlig sed,
Hvar dag vill han hafva sin föda,
Bide folk och få förderfvar han,
Så och månd han staden utöda.

Dén dagen han ej sin föda får,
Luktar hans anda så svåra,
Han gångar sig alt för den staden,
Och blås sin anda öfver muren.

Alle de hans anda känna få,
De blifva deraf strax döde,
Så länge bläser han i den stad,
At han ligger aller i öde.

Konungen gaf dem et annat råd,
Hvar dag en menniska gifva,
Så må detta dock länga vårt lif,
Och så må vi längre få lefva.

Tå hvarfven voro omkring gångne,
På Konungens Dotter månde det falla,
Borgarne gingo för Slottet in,
Hans endaste Dotter utkalla.

Han böd för henne både silfver och gull,
Han ville det gerna utgifva,
Borgarne sade: vi vilje det ej,
Vår' barn och gerna lefva.

Konung, J hållen det J hafven sagt,
Och gören oss icke til mene,
Eller vi gåm i Slottet in,
Och brytom ned både stockar och sten.

Gack nu ut min käraste Dotter,
Du skalt til Draken gånga,
Jag hade dig aktat en Konungs Son,
Och icke den Draken tilhanda.'

Jungfrun klär sig i bästa kläder,
I de bästa som hon hade,
Så tar hon med sig sitt leke-lamb,
Och så af Slottet utgångar.

Jungfrnn hon går på Slottet nad,
Så ynklig var hennes lät,
Fader och Moder kyste henne tå,
Så bitterlig månde de gråta.

Jungfrun hon går på gatan fram,
Hon vrider sina händer så svåra,
Och hvart ett barn i staden var,
De fälde för henne tårar.

De

De fölgde henne på marken ut,
Guds hjelp kom henne til fromma,
Hon steg sig uppå en liten hög,
Hon mente Draken skulle komma.

Som hon steg uppå den lilla hög,
Den stunden var icke förlänge,
Där kom Sanct Jöran ridandes,
Hans häst för allom springer.

Ridder Sanct Jöran kom ridandes,
Hans häst för allom månd springa,
Baneret var hvitt, Korsset var rödt,
Det förde han i sina händer.

Hans Baner var hvitt, hans Kors var rödt,
Det förde han i sina händer,
Hans harnesk det sken alt som en sol,
Ty Jungfrun honom ej kände.

Ständen J här min skjöna Jungfru,
Hvi sörjen J så svåra,
Hvad är eder till möda lagt,
J sägen det uppenbara.

Detta är mig til mödo lagt,
Mig enom Drakan at gifva,
J ride bort fager ungersven,
Om eder lyster längre at lefva.

Iag hafver Gudi lofvat detta ,
Och eder Jungfru theslikes ,
I dag vil jag eder hjälpa ,
Eller shall jag sjelfver stielpa.

Riden bort nu fager unger sven ,
J gören eder intet til mene ,
Ty detta är nog at jag shall dö ,
Jag dör nu heller allena.

Skulle jag nu så rida bort ,
Så måtte jag ej det bekänna ,
Jag shall eder frälsa i dag ,
Om J vilen Christi tro anamma.

Gerna vil jag Christi tro taga ,
Och Gud allena åkalla ,
Kunnen J mig frälsa i dag ,
Vid Christi tro vil jag hålla.

Wårom Herre gifver jag eder ,
Och Christo Jesu bekänner.
Och så kom Draken af denne sjö ,
Sanct Jöran emot honom ränner.

Han stack honom i munnen in ,
Hans Glafveln flög alt i stycker ,
Ingen fogel flyger så snart ,
Som han sitt svärd utrycker.

Ingen fogel flyger så snart,
Som han sitt svärd uttryckte,
Han månde honom med Guds namn binda,
Åt han sin mun återlyckte.

J gängen fram min kärta Jungfru,
Ligger på hans hals ert bälte,
Så at Er Fader och Moder so,
At J nu ären frälste.

De ledde den Draken alt til den stad,
Konungen på muren månd' ropa,
Och alt det folk som i staden var,
Började då til at löpa.

De ledde den Draken alt til den stad,
Sanct Jöran och den Jungfru sköna,
Bodo Konungen taga vid Christi tro,
Eller staden blir all öde.

Gierna tager jag vid Christi tro,
Och dertil alt mitt rike,
Och jag gifver eder min kärta Dotter,
Kunde hon vara eder like.

~~~~~

Om Brunkebergs slag.

Näst efter Sanct Görans visa förtjenar visserligen ingen bättre sitt rum än den här följande, som just besjunger slaget vid Brunkeberg. Såsom redan är nämnt, finnes om detta slag en fullständig beskrifning i Rimkrönikan, till hvilken vi ock hänvisit läsaren. Den är af ett syna vittne, ty författaren säger: *Jak stod ok saa ther oppa, thet theitta mondo sva tillgaa.* (Rmk. s. 512) Många omständigheter förenade sig att göra denna stora händelse till ett serdeles kändt nationalminne. Striden bar ännu helk och hållit den gamla enfaldiga charaktern af de tider, då den personliga tapperheten afgjorde allt. Det gällde i folkets tanka Sverges befrielse eller träddom, och skelde liif eller död. Sturens gemål med Fruer och Jungfruer stodo på den höga muren af Stockholms Slott, der alla stadens fattiga äfven voro samlade. *Allmose nog månde the ther fångा, att i striden skulle hättre gångna heter det i Rimkrönikan.* Så åskådades slaget, som begyntes kl. 11 f. m. d. 11 October 1471. som var en Torsdag. Alla Stockholms borgare visade det lifligaste deltagande för dess utgång. Då de singo höra Herr Stens ankomst, *hvar bor-gare till androm sade, görom oss nu alla glade, nu får Konung Christian skam.* Derföre förstärkte de äfven Sturens här med 1300 man, *blänka som en is — Hofsvänne mestie, ju the alla waldeste och bäste,* hvilka omtalte det Konung Christian sagt sig skola slå Sturen med ris. Under sjelfva slaget anföllo ännu 2000 man ur staden till sina stridande landsmäns hjelp. Konung Christians här var delad i tre hopar. Den första blef på flottan, som låg under landet vid Blasieholmen. Den andra och förmämpta hopen, vid hvilken Konungen sjelf befann sig, innehade Brunkeberg. Den tredje stod nedanför berget på en

Ura sidan vid St. Clara Kloster. Brunkeberg hade Christian befästat med *några nya funder*, säger Rimkrönikan. Han hade der låtit uppföra en så kallad *skurma* af träd samt uppställt *Rysskorgar* fyllda med sand och sten. På dessa försvarsningar hade han många fältstycken eller *Byssor*, hvaraf den största kallades *Mojsan*. Emot denna höjd riktade de Svenska sitt förmämsta anfall. Tre ganger stormade de uppföre höjden och blefvo tillbakaslagnas, hvarpå Sten Sture vände sig mot den hopen som stod vid Clara Kloster. Då de som stodo på berget sågo detta, öfvergåfvo de sina fördelar, och ryckte ned med hufvudbaneret. Då ropade de Svenske:

*Nu är Dåner af Dannemark,
Komne till oss uppå släta mark —
Femhundrade Danske störte omkull —
Danebroka slog af marken neder.*

Det lyckades dem dock, att rädda detta sitt hufvudbaner tillbaka på berget, dit de Svenska efterfölje och intog försvarsningarna:

*Svenske oppstiga thet berget stora,
Ök strax Dåner undanforo.
The will till skippen löpa,
Wisselika i wägen the sik döpa.*

Stockholms borgare hade nemligen i hemlighet, medan slager stod, afsägt stockarna i den *kafvelbro*, som Danekarne lagt mellan Norrmalm och skeppen, så att många druknade. Visan uppger deras antal till 800. Rimkrönikan säger 700 eller 900. Segern var afgjord — slaget hade stått i fyra timmar. Konung Christian sårades af ett skott i munnen. —

*The började fast omsider blåsa,
Ett hakebysselod i Kong Christierns näsa,
Fyra hans framtänder lossnade af thet lod. —*

Deremot sårades Knut Posse af Konungens egen hand. (Fantz fortsättn. af Lagerbrings Historia. Upsala 1794 s. 38.) Sten Sture högg sjelf alltid in der trängseln var som starkast. En fattig bonde, *Starka Björn* kallad, lopp under hela slaget framför hans häst med ett stort och bredt slag.

svärd, och röjde rum för honom, huggandes med mak
på båda händer.

Herr Sten sva manliga matte strida —

Gudh halp honom med sina nade,

Thet han slapp allan wade,

The Swanske om quällen quada,

Drukko ok gjorde sig alle glade,

Takkade Gudh för sin nade,

Ok swa för litén skade,

Många såde då, att de sett ett brinnande svärd öfver sig
i luften, så ofta de Svenske samlade sig till anfall.

S. Erik Kanung, som är Sveriges wörd (vård),

Leth tha wisseliga wanka sitt svärd,

tillägger Rimkrönikan. — Segerns frukt var, att Sverige
blef fritt från allt vidare anfall under Konung Christian
den förstes liffatid, och att:

Her Sten sitt nampn med åron bar,

Og ater fick hwart thet slott i Sverige war.

Den följande visan meddelas här efter ett MS. i Kongl.
Biblioteket, jemfördt med ett annat i Herr Öfverkarmmar-
herrn Baron Stjernelds samlingar. — Den i visan nämnde
Erik Karlsson är *Erik Carlson Wase* till Norrby S. R. Råd
och liksom denna tids Vasor och Oxenstjernor i allmänhet
(han hade i första gifft Iliana Oxenstjerna) en ifrig an-
hängare af Unions Partiet, som efter Carl Knutsons död
hvilken oförsoliga fiende han i liffatiden varit, gjorde
allt för att bringa Christian på Svenska thronen. — Då detta
nu misslyckades, försonade han sig med Sten Sture på en
Herrdag i Söderköping 1472. — Hvilken den *Herr Gu-*
staf är, som i visan säges fört Svenska baneret, kan ej
med visshet bestämmas, då Rimkrönikan tiger härom.
Månen *Gustaf Carlson* (Gumshufvud) till Ekholmen och
Ärnö. Riddare och Riksråd samt Lagman i Uppland, som
var med Konung Carl Knutson förbunden genom dubbelt
svigerlag och ägde Sten Stures förtroende och vänskap
jfr Botin. p. 705.

Willen ij höra , hvad jagh will göra ,
Jag qvädher förtý —
Huru the Swenska stridde , ock manneliga bidde ;
För Stockholms by ,
The Swenske hoffmän , the sadhe thet än , the wil-
le icke fly.

Konung Christiern lâth resa en wärn ,
På barg ock högbar —
Bösser och pijler hadhe ingen hvile ,
The skottho till nöie ,
The Swenske hoffmän , the säija thet än , the falla
eij till fögba.

Bössor och slungor , gjorde gatorna trånga ,
Ij Konung Cristierns krijh —
The fattige Swenske , the måtte thet finna ,
Som miste satij ,
The Swenske män the säija thet än , thet war een
hårdan strijdh.

Tug bundradhe bösser leth Konungen lossa ,
Han håller stort fyr —
Her Erick Karlsoon han mända thett välla ,
Och allt hans partij ,
The Swenske män the säija thet än . the wille ej
för Danske fly.

Riddare och swäner the wille förmena ,
Medb wäriande hand ,
The badhe thet spordt , att falskt var gjordt ,
På Sverigis land ,
The Swänske män , thet häälpe them än Guds wäl-
diga hand.

Thän ädle Herr Sten , han war ej seen ,
Ty han hade thet sagt —
Han wille them väria , the Danske wille häria ,
Thes hadhe the tröst ,
The Swenske män, them gärs och än hogben så
stark.

Thän edle Herr Göstaff en Ridders man —
En man så tröst , —
Han swerdet röter , han baneret förer ,
Han ropar så högdt ,
Ij Swenske hoffmän , ij waren nu alle ij hoghen
full tröst.

Thet begynte fast blåsa , i Konung Cristiens näsa ;
Medh hakabysse lod —
Fyra framtänder ruko bort all ij sänder ,
Ther efter rann blodh .
The Swenske män , the sade thet än , the tidender
voro fullgodh.

The togo honom up , och ledde honom bort ,
Alt till sin hålk ,
The dane sväner honom monde tiäna ,
The foro så wille ,
The Swenske män , the sade thet willé sin värjor
i stilla.

Daghen ledh fast och windebron brast ,
Them gaffs ej well åth —
Soo folk ther ridher sigh ij sank ,
Theras jacka wart wäth ,
The Swenske män , the sade thet än , thet var en
yukeligh lätta.

Ån hundradhe män , hadhe han igän ,
Han trödde them wel —
Them kom ijhogh att hugga sijn togh ,
Och segla så hem.
The Swenske män , the sade thet ån , the hadhe
väl bundet sin barniskerem.

Thän edle Herr Steen , han stodh ther igän ,
Alt medh sina fänger —
Nu haffwe ij funnit. hwadzh ij haffwe vunnit,
Thet ij effter länge.
The Swenske män , the säga thet ån , the hadhe
vell medh them gänget.

Nu haffwen ij hördt, hwadzh Herr Sten haffwe
giordt
Mädan jag så qwädher —
Gudh nädhe theras siääl, ther slogos ihäl ,
Jegh trolighen bidher,
Uj Swänske män, ij wachten idher ån, thet tarffwen
ij wedher.

Konung Göstaf I. och Dahlkarlarne.

Denna uppteckning är sänd af Herr Schröder med följande anmärkningar: "Denna Dahlkarlarnes bekanta kämpavissa meddelas här efter en på 1600 talet gjord uppteckning, som, med bifogad Melodi i handskrift förvaras på KONGL. BIBLIOTEKET i Stockholm. Med denna hafva vi jemfört en annan gammal uppteckning i Palmsköldská samlingarne på UPPSALA UNIVERSITETS BIBLIOTEK. En tredje uppteckning från WENJANS socken i Dalarne har Comminister J. R. SCHULTZ uti sitt *Minne af Konung Gustaf I:s vistande i Dalarne åren 1520—21*, infört i M. SWEDORI Stockholms Magazin, Januari 1780. Den innehåller blott 16 strofer, och äger således icke samma fullständighet som de förenämnda. Den synes antara vara af något nyare datum; men som den innehåller några omständigheter om *slaget vid Brunnbäcks Elv*, med dela vi den efterst."

Konung Göstaf rider till Dalarne,
Han tingar med Dahlkarlar sin;
Men Christiern ligger för Södermalm,
Han äter stulin svin;
Christiern sitter i Stockholm,
Han dricker bådh Mjödh och Vin.

Hören J mine Dahlkarlar,
Aht hvad jag bjuder uppå:
Ji: Velen J mig följa till Stockholm,
Och all the Jutar åf? :)

Thå svarade the Dablekarlar,
De svarade alle i sänder :
;!: Thet stod ett slèg om Långfredag, a)
Vi minnas thet alle än. ;!:

Så svarade ock Konung Göstaf,
Han svaradé för sig så :
;!: Vi bedje Gud Fader i himmelrik,
Qss må nu full bättre gå. ;!:

Thå svarade ock the Dahlekarlar,
The svarade allt förthy :
;!: Welen J vara vår Höfvidzman,
Allt inför Stockholms by. ;!:

Snöakrafr b) och Furufnatten c)
Rätt pilen han råkar uppå ,
;!: Christiern hin Bloderacken ,
Må nu ej bättre gå. ;!:

Gerna är jag eder Höfvidzman ,
Konung Göstaf svarar så ,
;!: Welen J vara mig trogne ,
Allt under min fana blå. ;!:

Thå svarade the Dablekarlar ,
The svarade all' en man ;
;!: Vi blod och lifvet våga ,
Mot en så grymmer Tyrann. ;!:

The Dahlekarlar begynte sig rusta,
The rusta sig i dagar två.
::: The vilja följa Konung Göstaf,
Hvart ut han lägger på. :::

Så gladelig rider Konung Göstaf,
Utöfver Tuna bro;
::: Fler' åtte han Dahlekarlar,
Ån Danske månde tro. :::

The Dahlekarlar börja sig sträckia,
Allt öfver then Tuna bed d).
::: Fler' voro the Dahlekarlar,
Ån Konung Göstaf kund' öfverse. :::

The Dahlekarlar börja sig hasta,
Allt inför Stockholms Stad.
::: Fler' voro the Dahlepilar,
Ån hagel faller på haf. :::

The Dahlekarlar började vanka,
Allt inför Stockholms by.
::: Fler' voro the Dahlepilar,
Ån hagel faller af sky. :::

The Dahlekarlar begynte att skjuta,
The skjuto; all och en man.
::: Tjockare röko the Dahlepilar,
Ån sanden på sjöastrand. :::

The Dablekarlar monde så skämpa,
Och pilarne hafva sin gång,
:!: Två Jutar bärda then tredje,
Uppå sin spetsestång. :!:.

Utkommer en Mölnare Hustru,
Allt vid thet samma sinn;
:!: The säckiar äro malne,
Hvi dragen J them bärin. :!:.

Thet är icke maldne säckiar,
Fast J nu säije så,
Thet är then yppersta Juthe,
Som stod å Malmen i går,
Thet är var fattige Juthe,
Som stod för pil i går.

Jag hafver så ondt i hufvud,
Jag gitter ej lemmar rört.
:!: Jag hafver druckit thet starka Porssöhl, e)
Som är ifrån Dahlarne fördt. :!:.

Thet värker ock i min sida,
Jag gitter mig icke vänd.
:!: Jag hafver smakat then härska ströming,
Som är ifrån Dahlarne sänd. :!:.

Ut kommer man af huse,
På Stockholms gatu läng,
:!: Thet var stor lust att skåda,
Hur Juteu från hästen spräng. :!:.

Thet var en Ryttar Eric,
Så skriad' han som fler :
::: Herre Gud nåd' oss Jutar !
Wi se ej Jutland mer! :::

Konung Göstaf han rider på högan häst,
I fältet af och aun ;
::: Tacka vill jag mine Dahlekarlar ,
För eder throhet sann. :::

I hafven med mig ständit
Som trogne Svenske Män;
Vill Gud mig lifvet unna ,
Jag gör Eder godt igen.
Vill Gud mig lifvet unna ,
Jag gör eder godt igen. —

a) Har aAscende på det slag, som Långfredagen 1520
stod emellan Danskarna och Dahlkarlarna vid Upsala.
Dalin S. R. H. Tom. 2. sid. 900.

b) Snökrävor, Snöripor.

c) Furufnatten, Ekorre.

d) Tuna Hed, nära Stora Tuna Kyrka, är ännu Dahl-
Regementets Campementsplats.

e) Porsöl, så kalladt af Getpors (*Ledum Palustre*), som
fordna tider nyttjades i stället för Humla.

Dal-Visan, upptecknad i Wenjans socken i Dalarne
och aftryckt af Herr Svederus i Stockholms Magazin för
1780 Januarius. sid. 64.

*Kung Gjösta han reser i Dalarne opp ,
Han sade till Dalkarlar sin :
Kung Christiern ligger på Stockholms slott,
Han dricker både mjöd och vin.*

*J hören nu mina Dalkarlar hvad
Jag eder shall bjuda uppå !
Om J viljen följa till Stockholms stad ,
Att Jutarne med mig nedslå.*

*Då svarte Dalkarlarne ej till behag ,
Men sade Konungen igjen :
Det stod ett slag om Långfredag ;
Vi minnas det alle väl än.*

*Kung Gjösta han svarade åter på slikt
Och sade till dem alltså :
Vi bedje Gud Fader i himmelrik
Så lärer väl bättre oss gå.*

*Straxt annat sinne i Dalkarne ran ,
De sade till Gjösta sin Kung :
Om Du vill blifva vår hävhöfudsman ,
Så följer båd' gammal och ung.*

*Sniöskräfvorna och Fuhrufnatten i trä ,
Rätt pilen råkar uppå ;
Ja Christiern den bloderacken ock med ,
Skall ingalunda hättre gå.*

Helt gerna är jag eder Härhöfvidsman,
Straxt svarade Konungen då,
Allenast Jären mig trogne hvor man,
Inunder min fahna blå.

De Dalkarlar svarade med friskaste mod,
Som alle de varit en man:
Vi våga väl gerna båd' lifve och blod,
Mot en så grymmer tyrann.

Så låtom oss alla i Herrans Guds namn,
På vägen oss gifva nu snart,
Sad' Konungen att frälsa vårt fädernesland,
Från Jutarnes grymma medfart.

Så foro Dalkarlar med bågar åstad,
Allt öfver den Tuna bro,
Flere då voro Dalkarlar i rad,
Än Könung Gjösta månd' tro.

De Dalkarlar skynda sig fort i lopp,
Allt neder till Tuna-hed,
Större nu blef Dalkarlarnes trupp,
Än Konungen kund' öfverse.

De rasta der något, men foro sen fort,
Med ifver och fullsintan håg,
Att komma ju förr till samma ort,
Där hopen af Jutarne låg.

Dalkarlarna hinna till Brunnebäck fram,
Där fingo de Jutar i syn,
Straxt flere Dalpilar i vädret man fann,
Än haglet nedfaller i skyn.

Dala

Dalkarlarne började att skjuta allt mer,
De skjuta: alla en man;
Tjockare rykte Dalpilar där ner,
Än sanden på sjögestrand.

Så kjörde de Jutar i Brunebäcks älvt,
Så vattnet dem polrade om,
De sörjde deröfver att Christiern sjelf,
Han ej där tillika omkom.

Så togo de Jutar nu alle till flygt,
Och ledo slikt ömkeligt qväd:
"Hin m& mera dricka det porsöhl de brygdt,
"I smedjan vid Dalkarlens städ."

Konung Eric och Spåqvinnan.

Sänd af Herr Magister Schröder med följande upplysningar: "Denna märkvärdiga Visa är upptecknad efter traditioner från Upland. Skulle man försöka att framlesta det Historiska factum, som för denna visa ligger till grund, så förete sig flera omständigheter, som antyda Konung Eric (XII) Månssons och dess Gemåls död. Isländska urkunder, citerade af *Torfaeus* i dess Hist. Rer. Norvegi. car. T. IV. pag. 484, omtala vid år 1358, att denna Konung med sin Gemål och tvegne spåda barn afslidit i en Epidemi, som vid samma tid härjade landet. Att detta också är rätta förhållanden, synes äfven *Lagerbring* (S. R. H. Tom. III. pag. 455) vara böjd att antaga, eburu Rim-Chrönikan, *Ericus Olai* och efter dem *Olaus Petri* samt efterföljande berätta, att denna olycksfödd Prins, hvilken genom händelsernas tvång såsom proclamerad Konung och medregent under fadrens lifstid, tidigt blef ett mål för sin faders hat och Aristocraternas misstro, föll i blomman af sin ålder genom förgiftning, hvarföre i synnerhet Drottning Blanca hans Moder fått skulden. Emedlertid hafva vi också gamla inhemska Historiska vittnesbörd som ej nämna dessa svarta tillställningar. Konung Eric dog hastigt något öfver 20 år gammal, ävensom dess gemål Beatrix, en Prinsessa från Brandenburg, med hvilken han i ett kort äktenskap hade tvegne barn, som också helt spåda vid samma tid afledo. Dessa omständigheter äro i Visan också påfallande. Då i de 8:de och 11:te stroferna omtalas att af Hofmän samt af Fröknar endast tvänne voro trogne, igenkänner man lätt den oenighet och den missrogenhet, som, enligt Historieskrifvares vittnesbörd, då delade det Kongliga Huset.

Emedlertid bör med denna visa jämföras en i *Danske Visesamml.* N:o 69: *Droning Kagmar spaas af en Haf-frue*, med anmärkning dervid sid. 351. i 2:dra delen; den har flere omständigheter lika.

Och Konungen talte till hofmännen två,
Och den unga —
I morgen skolen J för spåqvinnan gå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och hofmännen in för Spåqvinnan stå:
Och den unga —
I morgen skall ni upp för Konungen gå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Och hur' skall jag kunna för Konungen gå,
Och den unga —
"Jag står nu klädd i valmaret grå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och spåqvinnan in för Konungen gick,
Och den unga —
Goda svar hon af honom fick.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och Konungen klappar på bolstrarna blå,
Och den unga —
Behagar liten spåqvinna hvila häruppå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Och hur skulle jag kunna hvila häruppså,
Och den unga —

"Därinunder så ligga de pennknifvar två.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du nu detta, du vet välan mer,
Och den unga —

Och vet du hur många hofmän jag har i mitt hof.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Trettio hofmän har du i ditt hof,
Och den unga —

"Men intet flera trogna än baraste två.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Den ena han passar på Konungens säng,
Och den unga —

"Den andra bär Konungens skrinnycklar små.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du allt detta, du vet välan mer.
Och den unga —

Och vet du hur många frökner jag har i mitt hof?
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Trettio fröknar har du i ditt hof,
Och den unga —

"Men intet flera trogna än baraste två.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Den ena hon passar på Drottningens säng,
Och den unga —

"Den andra bär Drottningens skrinnycklar små.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du allt detta, du vet välan mer,
Och den unga —

Vet du, hur länge min Drottning lefver efter mig?
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och Drottningen gångar sig med svenbarnen två,
Och den unga —

Och aldrig kommer hon med lifvet derifrån.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du allt detta, du vet välan mer,
Och den unga —

Och vet du, hur länge som jag lefva får?
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Och det kunde jag väl äfven säga dig,
Och den unga —

"Men jag är rädd, du förråder mitt lif.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och inte så shall jag förråda ditt lif,
Och den unga —

Så länge du lefver shall du ha födan hos mig.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Det blir en förmörkelsedag i norden i vår,
Och den unga —
"Då ligger våram Drottning på förgyllande bår.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Det blir en förmörkelsedag i norden i höst,
Och den unga —
"Då tändes upp en sjukdom i Konungens bröst.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Konungen svartnade i ögonen som jord,
Och den unga —
Det var på tvenne timmar han ej talte ett ord.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Min nådigaste Konung, Ni blifven ej förskräckt,
Och den unga —
"För er står två stolar i Himmelen bredt.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Gothlands Visan.

Ur ett Qvart-Manuskript från 1500 talet, tillhörigt Öfverste Kammarherren m. m. Friherre Stjernelds dyrbara samlingar, meddelas detta och följande stycke: båda märkvärdiga för de historiska upplysningar de kunna gifva om de omtvistade händelser, som de besjunga och med hvilka de lära vara samtidia. Denna har till överskrift: *De Gothlandia a Svecis ablata Anno 1444*, och anföres med sin urgamla melodie, öfver hvilken står *Gothlands Visan*. Denna melodi lär varit mycket allmän, då flera historiska visor och bland dem N:o 91 efter den blifvit sjungen:

Berättelsen hos v. *Dalin* om detta Gothländska fälttag 1449, öfverensstämmet fullkomligt med hvad i visan anföres, även deruti att den rikande Svenska Fältherrane, *Olof Axelson* och *Måns Gren*, för det förräderi, dem af andra häfdatecknare påbördas. *) Der anledning till sådana misstankar funnits, plär Folkvisan ej glömma att omnala det. Deremot omtalas de trenne fältherrar, som Koning Carl VIII. sände att återtaga Visby och fästningen, såsom Koning Christiern och Danskarna alltid öfverlägsna i striden, men ej i att underhandla. Emot sina egna försäkringar gjorde Christiern ur fästningen ett anfall, men blef tillbakaslagen, och följen af Svenskarnes flera segrar blef — förlusten af Gotland. Uti det åttalet 1444, skiljer sig Visan från våra öfriga häder.

*) Se *Lagerbring*, Sv. R. Hist. 4:de Del. sid. 431 — 36 och *Rimkrönikan*, der det heter:

Än mera äära han (*Magnus Gren*) tha hafde,
Konung Christiern troskap och manskap sagde,
Och gjorde thet med tokka liste,
Att inga Svenske theraf visste.

Vi klaghe thet alle , för herrar och väldé , a)
Och för utländske städer ,
Hvad Sverige är skedt med svek och falskhet ,
Som Däner fara medh ,
Swenska män , J ackte thet än ,
när J hören thet qvädas.

Huru thet börjas , thet må väl spörias ,
Över kungarike try ,
Allt buru the Dämer , Sveriges ovänner ,
The fingo Wissby.
Swenske män , the mond' ock ey än ,
för Däner fly.

Wissby var belagdh , med Sveriges magt ,
För stadsens port ;
Theras värior voro harde , the manneliga sig värde b)
Theras hjerta var stort !
Swenske män , J wackte eder än ,
för falskhet eder är gjort.

The voro thess röste , c) på muren the tröste ;
På torn och borg ;
Thet hände sig så , de lupo therifrå ,
Med ångest och sorg.
Swenske män the kommo sig än
På stadsens torg.

The fingo the tankar , the stigo theris plankor ,
Then mur så wijd :
Både utan och innan , the kunde ej vinnan ,
Med härskiöld eller strid.
Swenske män , the vunno honom än
för midnattstidh.

The voro ej riddare , the voro theris svenner ,
Som stego then mur ,
Man skall them prisa , med höffwitska visor ,
Bland riddare och fruar .
Swenske män , J wackte eder än ,
för Danskas natar .

The satte upp blidor d) på alla sidor ,
Skärm och Skraga e)
Thet lito to the herrar , och thet var thess vätre ,
Med dagtinga hedraga .
Swenske män , the må thet än -
nu höghliga klaga .

The fattiga svåna , the voro öfwer ena ,
The stridde med throo :
The varde then stad , som Konung Carl them bad ,
Till land och sjö .
Swenske män , J wackte eder än ,
som i Sverige boo .

The herrar kommo till alsingen fromma ,
Sedan fick thet värra lag ;
The grepo till semja , the mente sig främja ,
Och satte i dagh .
Swenske män , J wackte eder än ,
för ett efterslag .

Herr Johan Axelson han dagtinga må ,
För Junker Christiern :
The Swenske thet s'gho , att Däner påladhe ,
Både harnisk och iärn .
Swenske män , thet ångrar them än ,
the togho ej till värn .

Herr Mons Gren , han fryctade för meen ,
Hvij Däner så kläddes.

Herr Oloff fick svara : "J haffwen ey fara ,
"Eller något att rädhias.

Swenske män , J tänken thet än ,
när J hören thet qvädhias.

"Thet är Konungens seedb , när han tarffwar wedh ,
"Legia harnisk uppå ;

"Thet må så ske , hans tjenare see ,
"Och göra ock så.

Swenske män , the fryctade än ,
som blotte mände stå.

The Swenske the stridde , mot byssor och piljar ,
Och harnisk och sverd ;

Danska manna ord , äro värre än mord ;
The dagtinga med flärd.

Swenske män , J wackten eder än ,
för tokken ofärd.

The Däner äro kloke , the föra Dane broke ,
The ryggia sin looff :

Som otro mänd-loffwa , the Däner fögha dågha ,
Med falskhet är theras scrifft.

Swenske män , J tänken thet än ,
hvard falskhet är skedt.

Wij skolom bortfly , the singo Wissby ,
Med daghtingan falsk ;

The wore thess värde , allt med itt swerde ,
Slogos öfwer theras hals.

Swenske män , J tänken thet än ,
när J kommen till tals.

Jagh will thet tro , hwad Svenske män säija ,
The blifva ther wed :
The plägha ingen swika hvarken fattiga eller rika,
Thet är en godh seedh.
Svenske män , J wackten eder än ,
thet rådher jag edher.

Våra vänner äro slagbne , våra vänner borttagne ,
Bådhe skepp och skott :
Thet är för Gudj kär't, f) thet är inteth wärt ,
Dåner gör eder med spått.
Svenske män , J låten er ey än ,
en annan tidh loffwa så gått.

Dåners troo är bortgiffwen , på papper skrifffen ,
Besegladt med wax :
Utan the oss återfå , thet the oss togo ifri ,
Hon aldrig återtag's.
Svenske män beholla henne än ,
här eftter tro icke strax.

Tron är innelyckt , på papperet tryckt ,
Med lagh såa stark :
The få henne ey igen , utaff Svenske män
För tusend , tusend mark.
Svenske män , beholla henne än ,
på pappers ark.

Bättre är dödh , i elden rödh ,
Ån ärelös leffwa ;
Tron sättes i pant , the sade icke sant ,
Slikt plägha Dåner bedriffwa.
Svenske män , J wackten eder än ,
för breff , the skrifffa.

Mig tyckes thet så , thet kan väl bestå ,
Thet är mangelundom skifft :
Danskom är gätt , hafva land och slätt ,
Wi haffwom en skrifft.
Swenske män , J wackten eder än ,
för tokken utgiffst.

Troo giffwer brödh ; Falskhet dödh ,
Som nu giorde the :
The mände oss swika , och Gåttland bortwika ,
Så mände thet ske.
Swenske män , häreffter skele J än ,
Er fullwäl omsee.

Danske manna ord , uti herra häff ,
Skall man så kära: f)
The föra ena strima , så illa the rima ,
The haffwa henne så kär.
Swenske män , J ackten eder än ,
eder höghliga ära.

The wela trugha och nederbugha ,
Och holla oss för wrak ;
The göra wända , till watten och lande ,
För ingen vår sak ,
Swenske män , J wackten eder än ,
för tokket omak.

Herrar och Förstar , både minste och största ,
Både riddare och svenner ,
Fönder och bokarla , både seut och arla ,
J hellen öffwer ena !
Swenske män , J wackten eder än ,
och waren icke sensa.

Wärien edert land med wäriande hand,
Som Däner wilia tagha ;
Gudh gifwe fredh , som wi tarffwa wedh
I våra liffsdaga.
Swenske män , J låten eder än ,
öfwer ena dragha.

Skorpio pläghar lekra , med tungone smeckra ,
Med stjertenom stinga ,
Så göra the Danske , så Gudh them vanske, g)
Allt när the dagtinga.
Swenske män , J wackten eder än ,
the wilia eder twinga.

Allsmäcktigh Gudh , han haffwer them wiss ,
Som Sverige äro troo ,
Både nu och förra , förutan all twist :
Gudh gifwe them roo !
Swenske män , J sägen amen !
som i Sveriges rike boo.

a) *Valde* eller *välde*, sammandraget af Svenska ordet
väldige eller af AngloSaxiska ordet *weledi*, rik, mäg-
tig. *Ihr. Gl. Sv. II.* pag. 1078.

b) *Varde*, försvarade : af gamla ordet *vara*, värja. *Ihr.*
Gloss. Sv. G. 1045.

c) *Röste*, djärfe, oförskräckte, gammalt Svenskt ord, af
Upländska ordet *hravstr*, stark, *Ihr. Gl. Sv. II.* p. 468,

- d) *Blida*, en slunga, (*Balista*) som nyttjades vid belägringar. Se *Ihr. Gl. Sv.* I. pag. 208.
- e) *Skraga*, eller *Skrafva*, stormtak? ett instrument som brukades vid belägringar. *Ihr. Gl. Sv. G. II.* p. 620.
- f) *Kära*, anklaga, beklaga: *Gudj kär't*, Gudi klagade. Se *Ihr. Gl. Sv. G. I.* pag. 1046.
- g) *Wanska*, förändra, förbättra: *Gudh wanske*, Gud bätte. *Ihr. Gl. Sv. G. II.* pag. 1038.

Thord Bondes mord.

Ur samma handskrift, som föregående, af Över Kammarherrn m. m. *Baron Stjernfeld* benäget meddeladt, lemnas detta stycke, såsom ett märkvärdigt bidrag till historien om Carl VIII. Knutsons oroliga regering. *Thord Bondes* arm, säga våra häfdatecknare, uppehöll sin Konungs thron: han tillintetgjorde genom sin rådighet och sin tapperhet alla Christiens auläggningar mot Carl och rikets väl. Eburu mägtige Danskarne voro genom det stora anhang doegde inom landet, måste de dock alltid se sina förhoppningar om framgång förstöras genom den trogne Thords segrande vapen. Sedan han slagit dem i Västergötland och Småland, och der intagit deras fäste *Danaborg*, på ett sätt att det sedan fick namnet *Danasorg*, blef det dem viktigt att rödja en så farlig motståndare ur vägen. Genom förräderi lyckades detta på *Carlsborg*, en befäst ort på Norrska gränsen, der Marsken efter sina segrar öfver de Danske uppehöll sig. Redskapet för denna nesliga gerning blef *Jösse Boson*, en Dansk född, som i *Thord Bondes* tjänst förvärvat sig haus hela förtroende och blifvit satt öfver dess öfriga tjänare. Huru vid detta ymkansvärda mord, för hvilket Konungens och Sverges lycka föll, vidare tillgick, är ämnet för denna Folksång. Häfdatecknarne, säger Lagerbring, äro ovissa om året för denna händelse: denna Visa blir då så mycket märkvärdigare som den i andra strofen uppgifver åratalet 1456 och således bestyrker v. *Dalins* mening. Se v. *Dalins* S. R. H. II. pag. 701. Med den i *Sverige planterade rosendeqvist*, som nämnes i Visan, förstas *Thord Bondes*, och med den *hvassa Tisteln*, *Måns Gren*, som efter Gothlands öfverlämmande öfvergått till Danskarna och nu för K. Christierne väkning belägrat *Borkholm* på Öland.

Then helga Trefaldighet med sin nådh ,
Then värdogs till att vara vårt rådh :
Jesus Christ , vår frälsare kär :
Tu prisar thet hjerta , som trofast är ,
Och gifwe vårt mål en god ände ,
Både ute och inne , chwar wij oss wände.

Åren effter Guds födelse tidh ,
Väl fjorton hundradh then lange tiidh ;
Än sex och femtijo wij lägge ther till.

I Sverige war wuxen en rosende qvist ,
Then honom fördreff , födriffwe honom Christ ,
Then war väl planterad i rosendegård.

The Frugor och Jomfrur sittia wid bordh ,
Ther växer en annan bwass tistel ibland ,
På Borkholm uppå Öland.

Then annan bwass tistel fick mycken framgång ,
Hans stora falskhet gjorde honom förfång ,
The Danske the slätteth bestalla.

The Swenske män the lastade then ,
Men icke förtý , the räddis för nödh ,
Men mest för thet att Marsken var dödh.

Herr Marsken war trött aff storm och stridh ,
Thet var gjordt mest till hwilo ,
Han trodde Jöns Boson fast att stända.

"*Mig*

"Mig lyster nu till hvilo gä,
"Jag tror thig bäst af alla mina syenner,
"Af rättan kärlek' jag thet till thig menar."

Han lönte honom illa sin kärlek igen,
Han klöff hans hufwud i axlen nedh,
All Sverges magt hon gaffs therwedh.

Åa gull och pengar tog han med sig,
Skepp och skänker, saa sades för mig,
Så seglade han åt Danemark inn.

Ther gråto the Frugor under sin skind,
Som Judas förrådde vår Herra Christ,
Så förrådde Jöns Boson Marsken förvisst.

Gudh förbarne sig thet ymkeliga mord,
Gudh Fader och Son och then helige And,
Hän styre och rådhe öfwer Sveriges land!

Hönsgummans Visa.

Af samma anledning som *Malcom Sinclairs* Visa fick ett rum i den Första Delen, må åven denna, såsom den mest allmänna och älskade Svenska Folksång, sluta den Andra Delen. Den är författad i medlét af Adertonde seklet af Herr *O. Cardius*, Kyrkoherde i Huddinge, och Bränkyrka församling i Södermanland, efter en gammal rythm, som tillhör flera äldre Svenska Folkvisor. Från alla Tryckerier utgivne och nästan i alla allmogens samlingar finner man denna Visa, och gifves knappast i Sverige någon koja, der man ej kan få höra den sjungas. Den meddelas här efter den förmodligen äldsta upplagan, tryckt i Stockholm hos *Salvius* 1552, in 4:to, med överskrift: *Hönsgummans Visa, som hon söng för sig sjelf i Hönshuse, på Herregålen, när sista kalase var.*

Hanar å hönor å kycklingar små,
Spring glättuga nu:
Qväd mina pullor å tuppar, hä, hä;
Siung kuckuliku.
Lät si, hvor en hoppar
Ikring sina koppar
Å näbbana doppar.
Jag orkar illa gä,
Sitter gammal å grå
Men qväder ändå.

Fyra tiog år, & så nitton dertill,
Å min ålder i dag.
Folcke må tro mäg så mycke di will,
Men aldrig vet jag,
Min hog war i bättre
Förnödger å lätter,
Båd dagar och nätter,
Ån han ha varit nu
På sex år eller sju,
För nån Herrs och Fru.

Fäm stora hertschap., på herrgålen våt, a)
Alt efter hvar ann,
Mins jag så väl, som de varit i går,
Och derföre kan
Min åldriga tunga
Om herrskapet siunga,
Bå gamla å unga:
Den som ha vari må
Må ju veta hur dä å,
Var man säker på dä.

Års gammal var jag, då Fräken for bort, b).
Då hörd' jag di sa',
Hur hon ha hushålla, ruadt eller tort
Då va som dä va:
Men bort vil hon resa,
Te den, som kan läsa
Bakfram i Cåtkesa,
Ljka hva di sa,
Nog ha Fröken vari bra:
Men di narr'a'na sta.

Sen var en Herre på gälen, jag mins . c)
Han va väldug med art ;
Yppare husbonde näppliga fins :
Men han dödde så snart ;
Å Frun, som var änka , d)
Fick sörja och täncka ,
Hvad hon skulle skänka
Te dem , som må mackt
Uppå gälen hade ackt.
Och om ägorna vakt.

Bästa , som Frun i sitt hus hade qvar ,
var en endaste Son , e)
Fyra års Herre, som miste sin far :
Men mins , han va mohn
Om åskar & ängar
Å flitiga drängar ,
Om ägor & pengar :
Han föga var stor ,
När han fölgde sin Mos-
Å kring ägona for.

Gransämja , hemfred & styr på sitt hus
Hölt han som en kar.
Frun , som han fick , var ett dygdenes lius f)
En fröken så rar ,
Så from & Gudfruktig ,
Så sedig & tuktig
I hushållet dugtig ,
At af detta par
Är äminnelse qvar
Alla verldenes dar.

Arfvingar fingo den herre å fru ,
Jag mins inte grant :
Som jag kan tycka så voro de sju .
Jo , jo , då va sant ;
Ty fyra de siste g)
Små herrar , jag viste ,
Åt herrskapet miste :
Den älsta va qvar , h)
Å så fröknar et par , i)
Med Moder å Far.

Herrskape siglva , de lefde så kort ,
Jag mins hur vi gret ,
När som vår nädiga fru dödde bort : k)
Den sorgen var het
Å svär för oss alla ,
Som bittraste galla
Vi gick här å valla ,
Bå nättar å dar ,
Å den ömaste var
Vår bedröfvade Far.

Fyra , så när som et fierendels är
Han lefde derpå :
Men , famikatten ! när han stog på bär , b)
Hur di glunkade då .
Di sa : vi få vårra
Bå större å smärre ;
Vi miste en herre ,
Som ville å fick
Hålla ordning å skick.
Gissa på hur å gick.

Sonen tog husbälle föret uti akt . m)
Men sen for han ut ,
Reste med junkrar å drängar på jagt ,
Hade kular å krut.
Men trälla dä krute ,
Di hölta mä der ute !
Dä vildde , på slute ,
Åt räfvana log ,
Åt dä skotte , som tog ,
Dä vår husbonde dog. n)

Endaste Systern va fömmer å ge ; o)
Som ärfde sin Bror ;
Åt hennes herre p) på lofven å tro ,
Som han henne avor ,
Fick styra å stella ,
Så de blefvo sälla ,
Som hade vari snälla ,
Å sen ha dä gätt ,
Bå mä stort å mä smätt ,
Såsom han ha förmått.

Nog va dä mer än halft sponna tiog år ,
Då herrskape här
Rådande voro på herrgålen vår ,
Med mycket besvär.
Nu ä di döda q)
Från omsorg å möda ;
Vår ögon ä röda :
Ty jemmer å gråt ,
Va vår dagliga lät
Hela tiden bort åt.

Men buru väl ha den Högste försett
Vår herrgåll igen ?
Mä både Herre å fru Han ha gett , *)
Så jag aldrig vet än ,
Sen jag börja lära
Ta maten å båra
Te pullorna hära ,
Dä lätta så väl
För bå junker å häl , *)
Bå te kropp å te siäl.

Herrskape läser å sjunger å ber ,
Dä märker väl jag :
Unge små herrarna lära ju mer
Hvar endaste dag.
Aldri ska höras
Nän orätt få gjöras ,
El' någon ska töras ,
Te peka sät fram ,
Å biu te nogon skam ,
Munser ell' Madam.

Herre Gud , signa di dygdiga två ,
För al ordning å tukt !
Himlen bevara de plantorna små
Deras härliga frukt !
Så den må bli mogen ,
Te dygd, redebogen ,
Rättrådig å trogen !
Ty då bli dä gott ,
Te få del i den lott ,
Som jag ha nu fått.

Solen & Månan & Stjernorna ge
Sin härliga glants :
Diuren på markens nöje bete
Med lek uti dants.
Hela jolen hoppar,
Å mustiga droppar
Giör lustiga kroppar.
Flicka qwick å ung,
Kan du bättre så'ning :
Jag är gammal å tung.

- a) 1. Kon. *Carl X. Gustaf* och Drötn. *Hedvig Elenora*.
2. *Carl XI.* och *Ulrica Elenora*. 3. *Carl XII.* 4. *Ulrica* och *Fredric I.* 5. *Adolph Fredric* och *Lovisa Ulrica*.
- b) Drottning *Christina* 1654.
- c) *Carl X. Gustaf*.
- d) *Hedvig Elenora*.
- e) *Carl XI.* född d. 24 Nov. 1655.
- f) *Ulrica Elenora* den äldre.
- g) Prinsarna: *Gustaf* född 1683 död 1685; *Ulrica* född 1684 död 1685; *Fredric* född i Sept. 1685, död i Octe samma år; *Carl Gustaf* född 1686, död 1687.
- h) Kronprinsen *Carl* född 1682.
- i) Prinsessan *Hedvig Sophia* och *Ulrica Elenora*.
- k) Den 26 Jul. 1693.
- l) *Carl XI.* dog d. 5 Apr. 1697.
- m) *Carl XII.*

n) 1713 d. 30 Nov.

o) *Ulrica Elenora.*

p) *Fredrio I.*

g) *Ulrica Elenora*, död 1741. *Fredrio I.* död 1751.

r) *Adolph Fredric och Louisa Ulrica.*

* Ordet Håle är Provincielt och betyder en ung Bonedräng.

UNIVERSITY OF MICHIGAN

Höngummans Visa har sedanmera blifvit tryckt, med imiterade fortsättningar, som på intet sätt kunnat hinnä Orginalet. En af dem under titel : *Höngumans sista Quädo som hon sång nyss före sin död om det som skedt i Herrgården in till närvarande tid, jemte det hon sång för sig sjelf medan kalaset var i Herrgården*, är tryckt 1774. Utom denna fortättning, (hvilken såsom den minst misslyckade bland de misslyckade försöken här efterat meddelas) finnes uti en upplaga, tryckt i Fahlun 1811, ännu en fortsättning till nyaste tider; men den kan i värde på intet sätt mäta sig med de föregående, shvarföre vi ej heller ansett densamma böra i denna samling upptagas.

Aldrig jag tänkte få lefva den dag,
Då så skulle gå.
Knapt någon aktade ordning och lag;
Hvar en ville rå.
Och Gård-svenner dyra,
I tvedrägt och yra,
Ble styfva att styra.
Sjelf Herren god och mild
Må ställa hur han vill;
Det dock illa gick till!

Ledsen, då husbond gaf all ting god dag,
Det mins fuller jag;
Sade: så fölg då hvor en sitt behag,
Hur det tager lag,
Men huru de maka,
Gafs styret tillbaka
Åt husbonden att vaka,
Och hade nog gått bra,
Om då gått som han sa;
Men då gick som då va.

Aldrig jag glömmes en tisdag om quält,
Hur illa bar täll:
Ruggorter satt hvor en Tupp på sitt giäll,
Och mådje ej väl.
Jag sade: Vassmänte!
Någ' ondt vi oss vänte,
Det slär inte slänste,
Jo meana, hvad det drog?
Ack! vår hušbonde dog s!)
Å det var ju alt nog.

Borta var den, som tog gården om hand,
I främmande land. t)
Tårar här flöto, med hjertsuckar bland,
På land & i strand.
Ack! alt likt en öken;
Vi ryste fär höken,
När Fru Mor & Fröken,
Ja, hela gärdens ros,
Frå oss rête sin kos,
Sorg och saknad derhos!

Trohet & sämja fans knappt mér igen :
Ty agget det brann.
Dräng emot fogde & fogde mot den,
Var man emot man.
De betos & trätte,
Sig inbördes frätte,
Hvar andra ej sätte;
Den, som då tömen fick,
Kärde på utan skick,
Hej ! så långt, som då gick.

Hem kom Herren (å säll vare han !)
Han gården tar an.
Ställer i ordning öfledan han fann,
Det bästa han kan.
Folket sig brydde,
Alt illa uttydde,
De honom ej lydde:
Ty alla ville rå,
Men ack ! gissa bara på,
Huru kunde det gå :

Träljen i borgen de sågo derpå;
De logo i mjugg.
Bläste på elden, hvor en i sin vrå,
Å vakte för glugg.
Å än deltes pengar,
Ån ovett å slängar,
Bland herrgålens drängar.
Den striden holdes fast,
Om et husbonde-kast.
Men si kädjan hon brast

Högt talte husbond til folket en dag:
Är slikt lyda lag?
En ska bli rådande, J eller jag;
Det tog ock et tag — —
Ty för detta åga
Straxt föllo til foga
Båd låga och höga.
De krupo i en vrå,
Gjorde ed deruppå,
At nu herren ska rå. u)

Allt går nu skickligt, som höfves det gå,
Var man säker derpå.
Sysslorna drift & nytt lif börja få,
Så bland stora & små.
Kom, se man hur sämja,
Kan pullorna främja,
Å ofällen tämja.
Se! hur roffogeln flyr,
Så fort som dagen gryr:
Ty en husbonde styr.

Alla gårdsägor han noga kringfar,
I sigte dem tar å.
Å för ofredande, nätter & dar,
Han ställer försvar.
Se! hur han sträfvar,
Med Svenska marna näfvar,
De örnar & räfvar,
At drifva hårifrå,
Som torda lura på,
Mina köklingar slå.

Knappt maken herre , at dygder ha fått ,
Om gården har rådt ,
Hyllar ej mer det , som stort är , än smärt ;
Men alla gör godt .
Den armod vill öda ,
Å hungeren döda ,
Som Far ger han föda .
Han gifver mig och stat ,
Så , at hönsen få mat ;
Si ! så väl vill han ha't .

Signe den högste , som magtana har ,
Wär husbond & Far !
Göre dess lefnad lycksalig & klar ,
Mång tusen tjog dar !
Dess Syster & Moder ,
Samt Frua så goder v)
Få och ärestoder !
Nu har jag lefvat nog — —
Tänk ! att dödsklockan slog ,
Å vår Hönsgumma dog .

s) År 1771 d. 12 Febr.

t) Vid sin faders främfälle vietades Gustaf III. i Frank-
rike.

u) Revolutionen d. 19 Aug. 1772.

v) Sophia Magdalena.

Bihang till Andra Afdelningen.

Slaget vid Bränkyrka 1518.

Detta minne af den första drabbning, mot Danskarna,
hvarei vår så älskade Gustaf Vasa nämnes, är mede-
ladt af den om våra fornhålders samlande och utgivau-
de så förtjente Kammarherrn m. m. Baron Stjerneld och
finnes i det MS., vid N:o 64 blifvit beskrifvet: *En Visa*
om Brännekyrkio Slagh anno nostrae salutis 1518. Den
angår således det bekanta slag, i hvilket Riksörestandaren
Sten Sture den yngre, den 25 Jul. 1518, vann seger öfver
Danskarna, vid hvilket tillfälle Gustaf Ericson (*Vasa*)
förde Svenska Hufvudbaneret. *Ifr. Dalin Sv. R. Hist.*
D. 2, sid. 885.

Sveriges män aktar jag att lofwa,
Om Gud vill mig nåder gifwa
Deras dygd framföra med åkt och hog,
Den stund der jag må lefwa,
Det kan mik ingen förmena,
Herre Gud med sin nåd mik hjelpe der till,
Han är min tröst allena.

Thet är efter Jesu födelse tid,
Femtien hundrad och aderton man talde;
Kong Cristiern af Danmark förde en strid,
Och sig för Stockholm lagde,
Then stad wilde han förderfwa,
Med storm och skott både dag och natt,
Sig achtade han priis förwerfwa.

Ähra och lof alswoldig Gudh !
Som gerna hjelper i nøde ,
Han stilde utaf hans hetzkelige trugh ,
The Danske ther spilte sina mōde ;
Alt thet the ther bedrefwe ,
Thet kom them alt til skada och sorg ,
Och följer så länge the lefwe.

När Danske förnummo utan fördel at wara ,
Alt thet the för them toge ,
Til Brennekyrkio med storan skara .
Til hest och fot the drogo .
The Swenske menn ther före them wäre ,
The slogo the Danske af marken så ,
The fingo både döda och wäre .

Snarlica funno the Danske til rādha ,
Om natién til skeppen draga ,
The ryttar blefwo qvar i storan wādha ,
Thet war theras högliga klaga .
Alt om en aftonstunde ,
The blefwo så månge både grepne och fängne ,
Sorp icke rymma kunde .

Then wisa lyder och qvädes så ,
At Danske män̄n thet väl kende ,
Thet Herr Sien Sture war Höfwitsman thå ,
Ner thet i sanning hände ,
Han gaf sig både macht och sinne ,
At stonda emot med Swenske menns hjelp ,
The Danske skulle ej få winna .

